

Dinamika partnerskih odnosa u kućanstvima za vrijeme pandemije koronavirusa u Republici Hrvatskoj

Sladić, Ivona

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:441320>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-20**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

Sveučilište u Zagrebu
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA SOCIOLOGIJU

Ivona Sladić

**DINAMIKA PARTNERSKIH ODNOSA U
KUĆANSTVIMA ZA VRIJEME PANDEMIJE
KORONAVIRUSA U REPUBLICI HRVATSKOJ**
DIPLOMSKI RAD

Mentorica: izv. prof. dr. sc. Ksenija Klasnić

Zagreb, rujan 2024.

Izjava o akademskoj čestitosti

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je ovaj rad rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na istraživanjima te objavljenoj i citiranoj literaturi. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio rada nije korišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

Ivona Sladić

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Pandemija COVID-19.....	2
3. Teorijski okvir i pregled istraživanja	3
3.1. Rodna podjela kućanskih poslova i obiteljskih obveza.....	3
3.2. Partnerski odnosi za vrijeme pandemije.....	9
4. Cilj istraživanja i istraživačka pitanja	12
5. Metodologija istraživanja.....	13
5.1. Postupak provedbe istraživanja	13
5.1.1. Provedba kvantitativnog istraživanja	13
5.1.2. Provedba kvalitativnog istraživanja	15
5.2. Opis uzorka istraživanja	16
5.2.1. Uzorak kvantitativnog istraživanja	16
5.2.2. Uzorak kvalitativnog istraživanja	18
5.3. Mjerni instrumenti.....	19
5.3.1. Mjerni instrumenti u kvantitativnoj istraživačkoj dionici.....	19
5.3.2. Mjerni instrumenti u kvalitativnoj istraživačkoj dionici.....	27
5.4. Analitički pristup.....	29
5.4.1. Opis (statističkih) analiza podataka u kvantitativnoj dionici.....	29
5.4.2. Opis analize transkripata u kvalitativnoj dionici	31
6. Rezultati	33
6.1. Rezultati kvantitativne analize i njihova interpretacija prema temama	33
6.1.1. Karakteristike obiteljskog života	33
6.1.2. Prediktori nevidljivog rada: analiza prvog vala istraživanja 2020. godine.....	33
6.1.3. Posljedice nevidljivog rada: analiza prvog vala istraživanja 2020. godine	44

6.1.4.	Prediktori nevidljivog rada: analiza drugog vala istraživanja 2021. godine.....	45
6.1.5.	Posljedice nevidljivog rada: analiza drugog vala istraživanja 2021. godine	52
6.2.	Rezultati kvalitativne analize i njihova interpretacija prema temama	58
6.2.1.	Demografska obilježja i obiteljska sfera.....	58
6.2.2.	Kućanski poslovi.....	59
6.2.3.	Briga o djeci	63
6.2.4.	Briga o starijim osobama	67
6.2.5.	Rad od kuće.....	67
6.2.6.	Posljedice pandemije Covid-19	71
6.2.7.	Partnerski odnosi.....	73
7.	Rasprava.....	80
7.1.	Dinamika odnosa između partnera u kućanstvu s naglaskom na kućanske poslove i brigu o djeci tijekom pandemije	80
7.1.1.	Rodna podjela kućanskih i obiteljskih obveza.....	80
7.1.2.	Utjecaj <i>lockdowna</i> na obavljanje kućanskih poslova i brigu o djeci	81
7.2.	Promjene u partnerskim odnosima ovisno o intenzitetu pandemije.....	82
7.2.1.	Utjecaji <i>lockdowna</i> na partnerske odnose	83
7.2.2.	Komunikacija i emocionalna podrška.....	84
7.2.3.	Kvaliteta zajedničkog vremena i osobni prostor.....	84
7.3.	Strategije nošenja s novonastalim situacijama	85
7.3.1.	Suočavanje <i>lockdownom</i>	85
7.3.2.	Balansiranje rada od kuće i obiteljskih obaveza	86
7.3.3.	Strategije nošenja s brigom o odraslima tijekom pandemije	87
7.3.4.	Naučene lekcije i prilagodba na nove okolnosti	88
7.4.	Ograničenja i preporuke za buduća istraživanja	88
7.5.	Praktične implikacije i preporuke za politiku	91
8.	Zaključak.....	93

9.	Literatura.....	95
10.	Sažetak.....	97

1. Uvod

Pojava novog koronavirusa (COVID-19) krajem 2019. donijela je globalnu krizu, dovodeći u pitanje ustaljene norme i rutine u svim aspektima društva. Dok su se nacije borile sa složenošću obuzdavanja virusa, pojedinci i obitelji suočavali su se s mnoštvom nepredviđenih izazova, koji su iz temelja promijenili načine na koje su usklađivali svoje poslovne obveze i obiteljske odgovornosti. Pandemija je postala žarište za ispitivanje zamršenog odnosa između posla i obiteljskog života, otkrivajući i otpornost i ranjivost pojedinaca i kućanstava. U Republici Hrvatskoj, kao i u mnogim drugim narodima, pandemija je potaknula parove da pregovaraju o ulogama i odgovornostima u vlastitom kućanstvu. Ovaj rad istražuje dinamiku partnerskih odnosa u kućanstvima za vrijeme pandemije koronavirusa u Republici Hrvatskoj te nastoji razotkriti čimbenike koji su utjecali na to kako su se parovi nosili, komunicirali i zajedno razvijali tijekom ovog razdoblja. Tijekom *lockdowna* plaćeni posao nije bio jedina stvar koja se preselila unutar doma. Fizičko distanciranje i mjere za suzbijanje širenja virusa preselile su širok raspon aktivnosti u kućanstva. Zatvaranjem odgojno-obrazovnih ustanova mnoge su usluge postale odgovornost obitelji. Privremeni prelazak na kućnu skrb uključivao je odgovornosti poput brige o uzdržanim članovima, obrazovanje djece i kućanske poslove poput pripreme obroka, čišćenja i popravaka. Istraživanje Klasnić (2017), provedeno u Hrvatskoj, upravo kao jedan od ciljeva ima ispitati kako su raspoređene obiteljske obaveze i kućanski poslovi unutar obitelji, te utvrđuje kako je podjela rada između partnera još uvijek neravnopravna i to uz puno veći radni angažman žena. Ovaj rad pokušati će odgovoriti na pitanje je li se ta situacija promijenila za vrijeme *lockdowna* ili ne?

Ovaj rad započinje upoznavanjem čitatelja s pojmom pandemije, vremenskim okvirom u kojem se ona odvijala, te situacijom u Republici Hrvatskoj tijekom njezinog trajanja. Nakon toga slijedi konceptualno-teorijski okvir i pregled literature o rodnoj podjeli kućanskih poslova i obiteljskih obveza te partnerskih odnosa, kako bismo postavili polazišne točke i naglasili relevantnost ovog istraživanja, kao i prikazali koja su istraživanja već provedena na ovu temu i koje su njihove ključne spoznaje. Nadalje, rad pruža detaljniji uvid u ciljeve istraživanja i istraživačka pitanja koja ovaj rad pokušava odgovoriti, te opisuje metodologiju korištenu za prikupljanje i analizu podataka. Nakon toga bit će prikazani rezultati istraživanja. Na kraju rada obrađuju se ograničenja istraživanja i daju se preporuke za buduća istraživanja, zajedno sa zaključcima.

2. Pandemija COVID-19

Pandemija COVID-19, uzrokovana novim koronavirusom SARS-CoV-2, pojavila se u prosincu 2019. u gradu Wuhanu, koji se nalazi u provinciji Hubei u Kini (Europski revizorski sud, 2021). Vjeruje se da je virus potekao s tržnice plodova mora u Wuhanu, gdje su se prodavale žive životinje. Prvi slučajevi bili su karakterizirani teškim respiratornim simptomima, pri čemu je značajnom broju pacijenata bila potrebna intenzivna njega. Svjetska Zdravstvena Organizacija (SZO) upozorena je na nekoliko slučajeva neobične upale pluća u Wuhanu 31. prosinca 2019. Do 7. siječnja 2020. kineske su vlasti potvrdile da su identificirale novi virus. Kako se virus brzo širio Kinom, naponi da se on suzbije eskalirali su. Dana 23. siječnja 2020., Wuhan i nekoliko drugih gradova u provinciji Hubei stavljeni su pod stroge mjere zatvaranja, čime su milijuni ljudi stavljeni u karantenu (Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske Ravnateljstvo civilne zaštite, 2022). Ova drastična mjera poduzeta je kako bi se suzbio prijenos virusa. Unatoč ovim mjerama, virus se počeo širiti izvan granica Kine. Do kraja siječnja potvrđeni su slučajevi u više zemalja, a SZO je 30. siječnja 2020. epidemiju proglasila javnozdravstvenim izvanrednim stanjem od međunarodne važnosti (SZO, 30. siječnja 2020.). 11. ožujka 2020. situacija je dodatno eskalirala kada je Svjetska zdravstvena organizacija proglasila COVID-19 globalnom pandemijom. Što se tiče situacije u Hrvatskoj, prvi slučaj COVID-19 potvrđen je 25. veljače 2020., kada je mladić koji se vratio iz Milana, u Italiji, bio pozitivan na virus (Hrvatski zavod za javno zdravstvo, 2020). Hrvatska Vlada, u koordinaciji s Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo, brzo je reagirala. Provedene su mjere za ublažavanje širenja virusa, uključujući zatvaranje škola, javnih prostora i ograničenja javnih okupljanja. Dana 19. ožujka 2020. Hrvatska je proglasila *lockdown* diljem zemlje, uvodeći stroga ograničenja kretanja i provodeći mjere karantene za pojedince koji su bili u bliskom kontaktu s potvrđenim slučajevima (Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske ravnateljstvo civilne zaštite, 2022). Zdravstvene ustanove su se reorganizirale kako bi dale prioritet pacijentima s COVID-19. Hrvatski zavod za javno zdravstvo imao je ključnu ulogu u širenju informacija i davanju smjernica javnosti. Hrvatska je također pokrenula svoju kampanju cijepljenja krajem prosinca 2020. godine, počevši od zdravstvenih radnika i postupno šireći se na druge prioritetne skupine. Zemlja je od tada prilagodila svoje mjere na temelju situacije koja se razvija. Tijekom cijele pandemije Hrvatska je pokazala otpornost i prilagodljivost u odgovoru na krizu.

3. Teorijski okvir i pregled istraživanja

3.1. Rodna podjela kućanskih poslova i obiteljskih obveza

Rodna raspodjela kućanskih poslova i obiteljskih obveza već je dugo u središtu akademskih istraživanja i javnih rasprava. Ova dinamika, koja je ukorijenjena u povijesnim normama i promjenjivim kulturološkim očekivanjima, ključna je u određivanju načina na koji ljudi i obitelji žive svoje svakodnevne živote. Godinama žene nose nerazmjern broj kućanskih obaveza, dok se muškarci često više usredotočuju na poslove koji uključuju rad za novac. Međutim, posljednjih je desetljeća postignut napredak u potkopavanju tradicionalnih rodni normi s pravednijom raspodjelom odgovornosti u kućanstvu. Teorija sukoba (engl. *Conflict theory*) naglašava dinamiku moći i društvenu nejednakost. U kontekstu kućanskih poslova, teoretičari sukoba tvrde da nejednaka raspodjela rada odražava i održava postojeće neravnoteže moći između spolova (Savur, 1975). Također tvrde da su tradicionalne rodne uloge izvor sukoba, budući da često idu u korist muškarcima, dok su žene u nepovoljnom položaju. Rodne uloge odnose se na ponašanja i stavove koji su kulturno i socijalno propisani i dodijeljeni muškarcima i ženama isključivo na temelju roda (Bartley i sur., 1991). Tradicionalno, društvena očekivanja imaju čvrsto ukorijenjene rodne uloge u podjeli kućanskih poslova i odgovornosti za brigu o djeci. Ti su zadaci ukorijenjeni kao sastavni dijelovi ženskog identiteta, jačajući predodžbu o njezinoj primarnoj ulozi njegovateljice i domaćice. Nasuprot tome, uloga primarnog hranitelja obitelji dugo se povezivala s identitetom muškarca, simbolizirajući njegovu odgovornost za pružanje financijske podrške i stabilnosti. Obitelj dvostrukog hranitelja, koja se ponekad naziva i obitelj s dvojnim prihodom (engl. *Dual-income family* ili *Dual-earner family*), kućanstvo je u kojem oba partnera značajno doprinose obiteljskom prihodu kroz svoje zaposlenje. Ovaj model obiteljske strukture postao je sve češći kako diljem svijeta, tako i u Hrvatskoj, odražavajući društvene pomake prema većoj rodnoj ravnopravnosti i ekonomskoj potrebi.

Sekaran (1985, prema Falkenberg i Monachello, 1990) je identificirao pet različitih problematičnih područja u obitelji dvostrukog hranitelja: (1) preopterećenost ulogama, (2) problemi identiteta, (3) poteškoće s mijenjanjem uloga, (4) dileme društvenih mreža i (5) normativni pritisci. Primarno problematično područje na koje ćemo se mi fokusirati jest preopterećenost ulogama (engl. *Role overload*). Količina društvenih uloga koju osoba igra

odjednom glavni je uzrok problema s preopterećenošću ulogama. Preopterećenost ulogama, prema Greenhausu i Beutellu (1985, prema Falkenberg i Monachello, 1990), je kada barem jedna uloga zahtijeva puno vremena, a hipoteza Hermana i Gyllstroma (1977, prema Falkenberg i Monachello, 1990) govori kako pogađa i muškarce i žene koji rade puno radno vrijeme jer neprestano „žongliraju“ zahtjevima nekoliko uloga. Logičan zaključak njihovog modela je da kako se povećava uključenost u posao ili obitelj, tako raste i mogućnost preopterećenosti ulogama. U kućanstvu s dvojnim hraniteljima, partner koji ima primarnu odgovornost za održavanje i organiziranje kućanstva te brigu o djeci vjerojatnije će više patiti od preopterećenja nego partner koji obavlja samo rutinske zadatke. Utvrđeno je da su upravo žene u obiteljima s dvojnim prihodom više preopterećene ulogama nego njihovi muževi (Falkenberg i Monachello, 1990). Vrijeme koje zahtjeva uloga radnika ostavlja ženama premalo vremena za aktivnosti u kućanstvu i brigu o djeci. Žene orijentirane na karijeru izrazile su veće nezadovoljstvo od svojih supružnika količinom vremena koje su imale na raspolaganju za kućanske i profesionalne aktivnosti. To nezadovoljstvo se povećavalo s povećanjem broja djece u obitelji.

Rezultati istraživanja provedenih u Hrvatskoj potvrđuju kako muškarci rade manje u obitelji nego žene. Upravo jedno takvo istraživanje je i ono Klasnić (2017) pod nazivom *Utjecaj rodne podjele obiteljskih obveza i kućanskih poslova na profesionalni život zaposlenih žena*. Istraživanje je provedeno krajem 2016. i početkom 2017. godine na uzorku od 600 zaposlenih žena koje su živjele sa svojim intimnim partnerom. Dok žene „žongliraju“ između tri sfere – posla, djece i kućanskih poslova, muškarci se najčešće nalaze između dvije – posla i djece. No, „aktivnosti koje muškarci provode s djecom su obično zajedničke obiteljske aktivnosti (igranje, šetnja, vođenje na razne aktivnosti), koje dijele sa svojim partnericama, a njihov angažman je i dalje daleko manji u odnosu na angažman žena“ (Klasnić, 2017, str. 56). Nalazi istraživanja podupiru realnost određenih generacijskih pomaka prema rodnoj ravnopravnosti u upravljanju obiteljskim obvezama, međutim žene i dalje obavljaju većinu tih zadataka. Uzimajući u obzir nedostatak bitnih promjena u podjeli kućanskih i obiteljskih obaveza tijekom mnogo godina, moglo bi se zaključiti da je značajna prepreka većoj participaciji muškaraca u obavljanju „poslova domaćice“ upravo socijalizacijom duboko upijeno. Teorija etiketiranja Howardsa S. Beckera (engl. Labeling theory), sugerira da pojedinci internaliziraju etikete koje im nameće društvo, što zauzvrat može oblikovati njihovo samopoimanje, a kasnije i ponašanje. Društvene norme često nalažu da su žene prvenstveno odgovorne za kućanske poslove. Kada muškarci odstupe od ovih normi preuzimanjem više

kućanskih obaveza, mogu se suočiti sa stigmom ili etiketiranjem kao „nemuževnih“ ili „manje muževnih“ muškaraca. Upravo ove oznake mogu utjecati na ponašanje muškaraca i odvratiti ih od sudjelovanja u kućanskim poslovima kako bi izbjegli društvene sankcije. Nadalje, ako muškarac internalizira uvjerenje da su kućanski poslovi prvenstveno domena žena, možda će biti manje sklon baviti se tim poslovima. Ova internalizirana oznaka može postati samoispunjavajuće proročanstvo, jačajući tradicionalne rodne uloge. Prema Klasnić (2017, str. 22) „rutinski kućanski poslovi gotovo su isključivo „ženski poslovi“, odnosno veliku većinu poslova u velikoj većini veza obavljaju isključivo ili većinom žene“. Pod rutinske kućanske poslove koje gotovo jedino obavljaju žene spadaju: glačanje rublja (77%), mijenjanje posteljine (70%), čišćenje sanitarnih prostorija (66%), pranje rublja (62%), pranje podova (58%), brisanje prašine (60%), briga za kućne biljke (56%) itd. Sve su ovo poslovi koji zahtijevaju ulaganje mnogo vremena i truda, a pritom nisu plaćeni. Nadalje, ove poslove u 80% ili više veza obavljaju većinom ili isključivo žene. Doda li se ovome još briga i skrb oko djece, možemo zaključiti kako žene (koje su u radnom odnosu) ganjaju dvostruku karijeru. Unatoč tome, samo je jedan oblik rada, onaj profesionalnog tipa, plaćen. S druge strane, muškarci su najviše angažirani u nekim tipično muškim povremenim kućanskim poslovima – manji kućanski popravci i održavanje automobila. No, rezultati pokazuju kako tek u 39,2% veza muškarci obavljaju sve ili većinu povremenih kućanskih poslova. U 49,4% veza oba partnera većinu povremenih kućanskih poslova obavljaju ravnopravno, dok u 11,4% veza sve ili većinu povremenih kućanskih poslova obavljaju žene (Klasnić, 2017).

Kao što je već ranije spomenuto, žene puno više vremena i truda posvećuju obavljanju svakodnevnih, rutinskih poslova povezanih s brigom o djeci i održavanjem doma. Pretpostavili bi smo kako su žene konstantno nezadovoljne nejednakom raspodjelom kućanskih i obiteljskih obveza. Većina istraživanja to i potvrđuje, žene su manje zadovoljne svojim životom od muškaraca posebice u kućanstvima s malom (predškolskom) djecom (Bartolac i sur., 2011, prema Sutor, 1991; Mederer, 1993; Lennon i Rosenfield, 1994; Baker i sur., 1996; Mikula i sur., 1997; Rogers i Amato, 2000; Bartley i sur., 2005; Kamenov i sur., 2007). Ovo također vrijedi za žene koje su obrazovane, zarađuju više od svojih partnera i imaju egalitarnije stavove o rodnim ulogama. Međutim, neka istraživanja pokazuju da žene izražavaju relativno zadovoljstvo nejednakom raspodjelom posla. To posebno vrijedi za žene koje se identificiraju kao „domaćice“ ili „kućanice“, odnosno one žene koje bi se u slučaju razvoda suočile s egzistencijalnim izazovima (Bartolac i sur., 2011, prema Major, 1993; Lennon i Rosenfield, 1994). Cilj istraživanja Bartolac i suradnika (2011) bio je utvrditi postoji li suglasje između

partnera po pitanju stavova i ostvarenih rodnih uloga vezanih uz partnersku zajednicu, tj. obitelj. Rezultati su potvrdili kako postoji razlika u stavovima o obiteljskim ulogama između žena i muškaraca. Žene imaju egalitarnije stavove prema rodnim ulogama nego muškarci te je prisutno značajno nesuglasje između egalitarnog stava i ostvarenih partnerskih i roditeljskih uloga koje su tradicionalnije. S druge strane, kod muškaraca se uočava sukladnost stava i ostvarene partnerske uloge, no na razini roditeljske uloge prisutna nesuglasnost u smislu egalitarnijeg stava i tradicionalnijeg percipiranog ponašanja. Žene i dalje podržavaju uvjerenja da treba postojati veća jednakost u rodnim ulogama. Dosljednost nalaza podupire ideju da su žene preopterećene tradicionalnim odgovornostima koje definiraju ženske obveze kao što su briga za djecu i održavanje kućanstva, dok su odgovornosti muškarca definirane njihovom produktivnošću izvan kuće, financijskom doprinosom i društvenim statusom. Ova situacija nije začuđujuća obzirom na sve veći broj obrazovanih žena koje žele ostvariti svoje potencijale i istaknuti se u drugim sferama života, ne mogu ili im je vrlo izazovno ako svo svoje slobodno vrijeme provode samostalno održavajući kućanstvo.

Za vrijeme *lockdowna* izazovna radna okruženja u kojima se obiteljski dom koristi kao kućni ured, a profesionalna interakcija odvija uz prisutnost djece nedvojbeno je utjecala na roditeljski stres. To je naročito vidljivo u kućanstvima gdje su oba roditelja radili od kuće. Prema Abramsu (2020, prema Višnjić-Jevtić i Visković, 2021), povećani stres roditelja zbog pandemije ima štetan učinak na učinkovitost roditeljstva. Manzo i Minello (2020, prema Višnjić-Jevtić i Visković, 2021) navode kako su se majke za vrijeme *lockdowna* borile uskladiti svoje poslovne i roditeljske obveze te davale prednost igri s djecom u odnosu na radno vrijeme, što je dovelo do većeg stresa. Postavlja se pitanje proizlazi li ovo iz osjećaja odgovornosti, krivnje ili želje za kvalitetnim provođenjem vremena s djecom. Istraživanje Višnjić-Jevtić i Visković (2021) provedeno je u Republici Hrvatskoj, u travnju 2020. godine, na uzorku od 1045 roditelja djece rane i predškolske dobi. „Nalazi ovog istraživanja upućuju na to da su roditelji tijekom *lockdowna* svjesni važnosti međusobnih obiteljskih odnosa, odnosa roditelja međusobno i odnosa roditelja s djecom“ (Višnjić-Jevtić i Visković, 2021, str. 28). Procjenjujući koliko se igraju s djetetom u odnosu na prije pandemije, gotovo polovica sudionika (49,8%, $f = 516$) tvrdi da to čine jednako često kao prije pandemije, a njih 44,6% ($f = 463$) nastoji igrati s djecom češće nego prije *lockdowna*. Rezultati su također pokazali kako su roditelji pomicali granice odgoja za vrijeme *lockdowna*, odnosno otežanog profesionalnog rada. Ignorirali su situacije u kojima se djeca nisu ponašala prema pravilima i dopuštali su djeci veću slobodu izbora ponašanja. Unatoč činjenici da su roditelji procijenili kako se pravila nisu mijenjala,

moгуće je da su se djeca, izložena možda stresnijim okruženjem, više pridržavala i poštivala obiteljska pravila. Roditeljska pojašnjenja o rizicima i načina prevencije zaraze djeci daju osjećaj sigurnosti, te je moguće da su djeca iz tog razloga više poštovala obiteljska pravila.

Istraživanje Biroli, Bosworth, Della Giusta, Di Girolamo, Jaworska, i Vollen (2021) pod nazivom *Family life in lockdown* provedeno je u travnju 2020. godine online anketom na uzorku od 3157 odraslih (18-83 godina) i 235 djece (4-18 godina). Istraživanje je provedeno u tri zemlje: Sjedinjenim Američkim Državama, Ujedinjenom Kraljevstvu i Italiji u razdoblju od 11. do 19. travnja. Rezultati nalažu kako se podjela većine kućanskih obaveza povećala tijekom *lockdowna*, no istovremeno se povećao i teret na ženama. Zajednička briga o djeci porasla je u sve tri države – 17% u Italiji, 8% u Ujedinjenom Kraljevstvu i 11% u Sjedinjenim Državama, a podjela između ostalih kućanskih obaveza, kao što su čišćenje, kuhanje i vrtlarstvo, poraslo je u prosjeku za 2% do 11%. Jedina iznimka je kupovina namirnica, koja je tijekom *lockdowna* postala više muški posao. Podjela je pala za 16% u Italiji, 12% u Ujedinjenom Kraljevstvu i 9% u Sjedinjenim Državama. No, kada govorimo o povećanju u dijeljenju kućanskih poslova i obiteljskih obaveza, povećanja su nesrazmjerna. Primjerice, u brizi za djecu majke više nadziru domaću zadaću, a očevi se više igraju s djecom. Nadalje, roditelji se ne slažu oko toga koliko očevi zapravo rade: 42% očeva navodi povećanje vremena provedenog na kućanske poslove, 45% navodi više vremena provedenog na brigu o maloj djeci općenito, a 43% navodi više ukupne brige o starijoj djeci, dok samo 25%, 34% , odnosno 20% majki kaže da su njihovi partneri to zbilja učinili. U svim kućanstvima koja su sudjelovala u istraživanju prijavljene su napetosti u kućanstvu (u svim zemljama), a žene općenito prijavljuju veće napetosti u kućanstvu od muškaraca. Određenu napetost u kućanstvu navodi 28% muškaraca i 43% žena među ispitanicima u Italiji, 28% muškaraca i 37% žena među ispitanicima u Ujedinjenom Kraljevstvu i 32% muškaraca i isti postotak žena među ispitanicima u Sjedinjenim Državama. Zanimljivo je da djeca ispitanici češće prijavljuju napetosti u kućanstvu od odraslih, pri čemu je 67% djece iz uzorka Italije i 64% djece iz uzoraka Ujedinjenog Kraljevstva te Sjedinjenih Država prijavilo značajne napetosti u kućanstvu. Uzimajući u obzir, primjerice brigu o djeci, u svim uzorcima, ispitanici koji će vjerojatnije prijaviti najnižu razinu napetosti u kućanstvu su oni koji dijele brigu o djeci. Ovaj nalaz u skladu je s nalazom studije u Sjedinjenim Državama da je nedovoljna podrška u brizi o djeci bila ključni pokretač sukoba među parovima s malom djecom tijekom karantene (Biroli, i sur., 2021, prema Calarco i sur., 2020).

Brajdić Vuković i Doolan (2021) provele su istraživanje 2020. godine koje se zanimalo osjećajima, mislima i praksama žena tijekom *lockdowna* u prvom valu pandemije bolesti

COVID-19 u travnju 2020. godine u Hrvatskoj. Online istraživanje je provedeno u periodu od 14. do 24. travnja 2020. godine, a u istraživanju je sudjelovalo 213 visokoobrazovanih žena različite dobi. Pitanja su bila otvorenog tipa, a analizom podataka identificirane su četiri tematske cjeline: (1) karantena kao kompleksno emotivno iskustvo, (2) pandemijske prakse, (3) pomagači u prilagodbi te (4) izvorišta i učinci pandemije. Korištenjem opisnih rečenica i ključnih riječi koje su sudionice navodile kao važne pojmove vezane uz njihova iskustva tijekom pandemije, prikupljene su informacije o emocionalnim stanjima sudionica za vrijeme *lockdowna*. Na temelju odgovora, autorice zaključuju kako je iskustvo karantene bilo emocionalno kompleksno i da se ne može svesti na dihotomiju isključivo negativnog ili isključivo pozitivnog iskustva. Među ključnim riječima koje su o sebi upisale sudionice u dobi mlađoj od 30 godina izmjenjuju se smirenost, opuštenost i zabrinutost. „S druge strane, u dobi od 31 do 50 godina, kada žene uglavnom imaju mlađu djecu i ekonomski su najaktivnije, u ključnim riječima o sebi nailazimo učestalije na teške riječi poput iscrpljenosti, beznađa, zabrinutosti, bezvoljnosti, straha i stresa“ (Brajdić Vuković i Doolan, 2021, str. 251). Kada govorimo o mentalnom zdravlju i otpornosti, žene koje imaju djecu imaju puno manje vremena za krize u vlastitom mentalnom zdravlju, a nemaju vremena ni za bezvoljnost i poteškoće s ustajanjem iz kreveta, jedino što navode jest premorenost. Nasuprot njih žene bez djece ili sa starijom djecom nalaze dobre strane u izolaciji, u opuštanju i usporavanju života. „*Generalno, imam više vremena i manje obaveza pa mi je sad dan kvalitetniji. (s50, 31 – 40), također: Lakše je jer nikud ujutro ne žurimo. Ne žurimo na aktivnosti, ne gubimo vrijeme u prometu... (s14, 41 – 50) te također: Razlikuje se u kvaliteti života – duže spavam, više odmaram, više se bavim stvarima koje volim i nisam ni malo izložena stresu. (s27, 41 – 50)*“ (Brajdić Vuković i Doolan, 2021, str. 251). Neke od sudionica, najčešće one mlađe od 30 godina, imaju dane koje cijele provedu u krevetu, imaju psihičke poteškoće i osjećaju potpunu bezvoljnost. Nadalje, sudionice su kao ključnu riječ za sliku svijeta iz izolacije koristile strah - strah od smrti, od neizvjesnosti, od nepoznatog, od bolesti, strah od gubitka dragih osoba, strah od drugih ljudi. Pandemijske prakse nedvojbeno su promijenile svakodnevnicu žena - rad *online*, kupovinu *online*, druženja *online*, vježbanja *online* itd. No, svakodnevne prakse za žene s djecom, posebice za one s djecom mlađom od šest godina, izgledala je znatno drugačije: „*Buđenje, kava, doručak, djeca, posao, djeca, posao, ručak, djeca, posao, djeca, posao, večera, djeca, djeca, odmor (s59, 31 – 40)*“ (Brajdić Vuković i Doolan, 2021, str. 253). Ove sudionice balansiraju između djece, kućanskih poslova i svojeg plaćenog posla. Nalazi pokazuju da mnoge majke koje rade osjećaju kao da su im privatni život i posao pomiješani, te ih je teško razdvojiti. One često rade vikendima jer obiteljske obveze i smetnje ispunjavaju njihove radne dane. Žene u pedesetima

s odraslom djecom ili bez djece također navode da su im dani prilično organizirani, ali manje govore o kućanskim poslovima. Umjesto toga, uživaju provoditi vrijeme s prijateljima u šetnjama i radeći stvari koje vole, primjerice čitajući knjige, gledajući online filmove i serije (Brajdić Vuković i Doolan, 2021). Ove posljednje aktivnosti prilično su česte među ženama svih dobi, osim kod majki s malom djecom. Tijekom izolacije žene doživljavaju mješavinu osjećaja – neke dobre, neke ne baš dobre. Žene s djecom osjećaju se kao glavni oslonac obitelji, noseći najveći dio odgovornosti.

3.2. Partnerski odnosi za vrijeme pandemije

Tijekom pandemije COVID-19, partnerski odnosi doživjeli su mnoštvo izazova i prilika. Kako su u ovom razdoblju parovi provodili više vremena zajedno zbog *lockdowna* i ograničenja, mnogi su izvijestili o produblivanju emocionalne bliskosti i jačanju veza. Zajedničko iskustvo snalaženja u globalnoj krizi potaknulo je osjećaj jedinstva i međusobne podrške. Međutim, produljena blizina također je iznijela na vidjelo potencijalne izvore napetosti, posebno povezane s pitanjima kao što su dinamika rada od kuće, odgovornosti za brigu o djeci i obavljanje kućanskih poslova. Komunikacija se pojavila kao ključan čimbenik, a parovi koji su kvalitetno komunicirali svoje potrebe i brige bili su bolje opremljeni za snalaženje u novim izazovima. Pandemija je istaknula otpornost i prilagodljivost partnerstava, naglašavajući važnost otvorenog dijaloga i međusobnog razumijevanja u održavanju zdravih odnosa tijekom kriznih razdoblja.

Istraživanje Schokkenbroek i suradnika (2021) nastojalo je odgovoriti na pitanje razlikuje li se percipirani stres u vezi između muškaraca i žena s obzirom na pet specifičnih aspekata veze (sukob, različiti stavovi, ograničenja, manja povezanost i zanemarivanje) prije i tijekom karantene. Provedeno je online istraživanje na uzorku od 2889 ispitanika između 3. i 17. travnja 2020. godine, u Belgiji. Ukupno 1491 ispitanika (76,3% žena, $M_{dob} = 41,23$) živjelo je zajedno sa svojim partnerom u to vrijeme. Rezultati pokazuju kako su i muškarci i žene doživjeli više stresa tijekom *lockdowna* nego prije, a razlog tomu je osjećaj ograničenosti u svojoj vezi, poput premalo slobode i previše bliskosti u usporedbi s razdobljem prije. Ovo ne iznenađuje, budući da su partneri koji su živjeli zajedno tijekom *lockdowna* vjerojatno provoditi više vremena zajedno, a istovremeno su često bili izolirani od bilo kakvog vanjskog posla i društvenog života. Ipak, rezultati ukazuju kako su žene doživjele značajno višu razinu stresa zbog raznih

sukoba s partnerom tijekom *lockdowna* u usporedbi s razdobljem prije ($F(10,1480) = 9,553; p \leq 0,01$). Moguće je da je okruženje, zajednička izolacija, povećalo učestalost sukoba između partnera, uzrokujući da posebno žene osjećaju veći stres. Također moguće je da se radi o sukobima koji su već bili prisutni u vezi, no percipirani su kao stresniji tijekom *lockdowna* jer izolirano okruženje ograničava mogućnosti partnera da se nose sa sukobom. Nadalje, žene su prijavile višu razinu percipiranog stresa tijekom *lockdowna* u usporedbi s prije jer su se osjećale zapostavljeno od strane partnera. Jedno od objašnjenja moglo bi biti da su se pojavili osjećaji zanemarivanja jer je partner više vremena posvećivao online aktivnostima tijekom *lockdowna* nego prije, što navode i neka ranija istraživanja (Schokkenbroek, Hardyns, Anrijs, i Ponnet, 2021, prema Cauberghe i sur., 2020; Sun i sur., 2020). Kiecolt-Glaser i Newton (2001, prema Schokkenbroek, Hardyns, Anrijs, i Ponnet, 2021) tvrde kako su žene više pogođene sukobima sa svojim partnerima jer je funkcioniranje i samopoimanje žena predstavljeno više u kontekstu njihovih odnosa, dok je samopoimanje muškaraca manje relacijski ovisno. Ova međuovisnost čini žene osjetljivijima na negativne partnerske interakcije. Simbolički interakcionizam (engl. *Symbolic interactionism*) naglašava kako pojedinci razvijaju svoje samopoimanje kroz interakcije s drugima. Prema ovoj teoriji naši su identiteti oblikovani značenjima koja pripisujemo našim interakcijama i odnosima. U ovom kontekstu, relacijska međuovisnost ključna je za razumijevanje načina na koji se pojedinci definiraju u odnosu na svoje partnere.

Balzarini i suradnici (2023) proveli su istraživanje na 1125 sudionika, u Sjedinjenim Američkim Državama, koji su u vrijeme *lockdowna* bili u romantičnoj vezi. Online anketa pokrenuta je 27. ožujka 2020., nedugo nakon što je proglašena globalna pandemija (11. ožujka 2020.). Cilj istraživanja bio je otkriti jesu li stresori povezani s COVID-om, poput opće razine stresa, usamljenosti i financijskog pritiska, povezani s kvalitetom odnosa i sukobima na početku pandemije te tijekom sljedeća tri mjeseca. Rezultati su otkrili korelaciju između spomenutih varijabli. Na početku pandemije veća usamljenost, financijski pritisak i stres bili su povezani s nižom razinom zadovoljstva u vezi, nižom razinom predanosti partneru i čestim sukobima. Ispitivanjem učinaka tijekom vremena, otkriveno je da promjene u financijskom pritisku nisu bile povezane s promjenama u zadovoljstvu vezom, predanošću ili razinom sukoba, dok su promjene u usamljenosti i stresu bile povezane sa zadovoljstvom vezom i razinom sukoba. Nadalje istraživanje je otkrilo da kada pojedinci percipiraju svog partnera kao vrlo empatičnog te osobu koja jako reagira na njihove potrebe, povezanost između stresora povezanih s COVID-om i kvalitete veze bila je oslabljena ili potpuno prigušena. Ovo znači da imati partnera koji pruža podršku i koji odgovara na nečije potrebe može pomoći u održavanju

kvalitete odnosa tijekom stresnih razdoblja, kao što je tijekom pandemije COVID-19. Teorija socijalne razmjene (engl. *Social exchange theory*) pruža nam uvid u to kako su se partneri nosili s neizvjesnostima pandemije. Prema ovoj teoriji, pojedinci se uključuju u odnose koji se temelje na racionalnoj procjeni nagrada i troškova. Pandemija je promijenila ovu logiku jer su partneri ponovno pregovarali o svom doprinosu vezi.

4. Cilj istraživanja i istraživačka pitanja

Cilj ovog diplomskog rada je istražiti dinamiku partnerskih odnosa u kućanstvima za vrijeme pandemije koronavirusa. Dakle, ustanovit će se jesu li postojale, i ako da kakve su bile, razlike između muškaraca i žena s obzirom na brigu o djeci i kućanskim poslovima za vrijeme *lockdowna* i nakon njegova ukidanja, s naglaskom na utvrđivanju promjena i načina reakcije na promjene u dinamici partnerskih odnosa koje je uzrokovao *lockdown*. Ovaj diplomski rad pokušat će odgovoriti na sljedeća istraživačka pitanja - Kako je izgledala dinamika odnosa između partnera u kućanstvu s naglaskom na obavljanju kućanskih poslova i brizi o djeci za vrijeme pandemije? Kako se taj odnos mijenjao ovisno o intenzitetu pandemije? te Koje su bile strategije nošenja s novonastalim situacijama, kao što su rad od kuće, online nastava i sl.?

5. Metodologija istraživanja

5.1. Postupak provedbe istraživanja

Za izradu diplomskog rada korištena je mješovita metodologija, eksplanatorni sekvencijalni dizajn sa sekundarnom obradom kvantitativnih podataka i primarnim prikupljanjem kvalitativnih podataka. Korištenjem podataka preuzetih iz dvaju valova anketnog istraživanja (Data for Good at Meta; dobivena suglasnost za uporabu podataka) pod nazivom *Survey on Gender Equality at Home* (2020. i 2021.), nastojala se dobiti detaljnija slika o promjeni u dinamici odnosa između partnera u kućanstvu, kada je u Republici Hrvatskoj uveden *lockdown*, te kada ga nije bilo. Preliminarnim pregledom dostupnih podataka kreiran je sljedeći pristup analizi podataka: varijable koje se odnose na socio-demografske pokazatelje sačinjavaju nezavisni sklop analize, zavisni sklop obuhvaća varijable koje se odnose na nevidljivi rad, dok su posljedice *lockdowna* po parove prikazane kroz varijable koje opisuju slobodno vrijeme i društvenu izoliranost. Kvalitativno istraživanje „Iskustva rada i obiteljskog života tijekom pandemije koronavirusa“ provedeno je u svrhu izrade dvaju diplomskih radova, shodno tome ovaj rad prikazuje dio rezultata dobivenih ovim istraživanjem.

5.1.1. Provedba kvantitativnog istraživanja

Korišteni su podatci preuzeti iz dvaju valova međunarodnog anketnog istraživanja (Data for Good at Meta; dobivena suglasnost za uporabu podataka) pod nazivom *Survey on Gender Equality at Home* (2020. i 2021.). Obje ankete (2020 i 2021) o rodnoj ravnopravnosti kod kuće imaju za cilj prikazati globalnu sliku života kod kuće, iz perspektive korisnika Facebooka širom svijeta. Važno je za napomenuti značajnu količinu nedostajućih podataka (*missing*) na različitim varijablama, što je rezultiralo različitim poduzorcima i razlikama u njihovoj veličini (N). S obzirom na opsežan broj analiza, prikazane su samo one veze koje su bile značajne na bivarijatnoj razini.

Prema *2020 Survey on Gender Equality at Home* (2020) prva anketa je provedena u srpnju 2020. u 208 zemalja i otoka kako bi se uhvatila rodna dinamika kućanstva tijekom pandemije COVID-19. Okvir uzorkovanja za ovu anketu globalna je baza podataka korisnika

Facebooka koji su bili aktivni na platformi barem jednom u posljednjih 28 dana. Dosegnut je statistički reprezentativan uzorak od pola milijuna ljudi koji koriste Facebook, obuhvaćajući sedam svjetskih regija i pokrivajući 208 zemalja, teritorija i otoka na 80 jezika. Anketa uključuje ukupno 75 pitanja, podijeljenih u sljedeće dijelove: (1) Osnovne demografske i rodne norme, (2) donošenje odluka i raspodjela resursa među članovima kućanstva, (3) neplaćena njega, (4) dodatna demografija kućanstva i utjecaj COVID-19 te (5) izborna pitanja za posebne skupine (npr. studenti, vlasnici tvrtki, zaposleni i nezaposleni). Kako bi se izbjegao „zamor od ankete“, pri čemu se ispitanici počinju odvajati od sadržaja ankete i odgovori postaju manje pouzdani, od svakog je ispitanika zatraženo da odgovori samo na podskup pitanja. Točnije, svaki je ispitanik vidio najviše 30 pitanja, koja su se sastojala od demografskih podataka (postavljenih svim ispitanicima) i skupa dodatnih pitanja koja su im nasumično i namjenski dodijeljena. Ispitanici su uzorkovani u sedam regija: (1) Istočna Azija i Pacifik, (2) Europa i središnja Azija, (3) Latinska Amerika i Karibi, (4) Bliski istok i sjeverna Afrika, (5) Sjeverna Amerika, (6) Subsaharska Afrika i (7) Južna Azija.

Prema *2021 Survey on Gender Equality at Home* (2021) u svojoj drugoj godini, anketa o rodnoj ravnopravnosti kod kuće primila je više od 96 000 odgovora korisnika Facebooka u 200 zemalja, otoka i teritorija u kolovozu 2021. Ukupni okvir uzorkovanja za ovu anketu je globalna baza podataka aktivnih korisnika Facebooka koji ispunjavaju uvjete za anketiranje. „Aktivni“ korisnici definirani su kao oni koji su sudjelovali u bilo kojoj vrsti aktivnosti na platformi unutar 28 dana prije postavljanja ankete. Upitnik se sastojao od 3 modula: temeljni modul predstavljen svim ispitanicima ankete u dva dijela, na početku i na kraju ankete, kao i dva dodatna modula nasumično dodijeljena ispitanicima. Kombinirana 3 modula sastojala su se od ukupno 33 pitanja, međutim, najduži mogući put za jednog ispitanika bio je 25 pitanja, dok je prosjek bio 22 pitanja. Neka od konačnih anketnih pitanja bila su identična pitanjima postavljenima u anketi o rodnoj ravnopravnosti kod kuće iz 2020. Završno, upitnik se sastojao od četiri tematske cjeline, a teme su bile: 1. norme i percepcije, 2. provedeno vrijeme i rad, 3. pristup, vlasništvo i agencija te 4. utjecaj bolesti COVID-19.

U svrhu ovog istraživanja, odnosno pisanja diplomskog rada, analizirani su samo podaci za Republiku Hrvatsku te su ostvareni poduzorci od: 1653 (56,5%) ispitanika unutar istraživanja provedenog 2020. godine i 313 (31,9%) ispitanika unutar istraživanja provedenog 2021. godine. Početna veličina uzorka iznosila je 2924 za 2020. i 980 za 2021. godinu, no ispitanici su isključeni iz daljnje analize po kriteriju neobavljanja plaćenog rada. Odnosno,

kriterij za uključivanje ispitanika u daljnju analizu bio je da su ispitanici u vrijeme provedbe anketiranja obavljali plaćeni rad ($N_{2020}=1653$ i $N_{2021}=313$).

Za pristup mikro podacima bilo je potrebno prije svega ispuniti obrazac na web stranicama *Data for Good at Meta* te razraditi na koji način će se podaci koristiti, hoće li se rezultati objaviti, itd. Nadalje, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, odnosno dekan Domagoj Tončić, potpisao je ugovor o korištenju podataka uz profesoricu Kseniju Klasnić kao koordinatoricu. Ovim ugovorom profesorici Kseniji Klasnić dodijeljena su administratorska prava kojim je omogućen pristup podacima svim studentima i zaposlenicima Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Primarna svrha preuzimanja iz *Data for Good at Meta* baze podataka leži u temeljitoj analizi i istraživanju. Kroz analizu kvantitativnih podataka, istražuju se različite dimenzije partnerskih odnosa zaposlenih sudionika, pružajući konkretni uvid u dinamiku ovog aspekta života tijekom izazovnog razdoblja pandemije. Nadalje, preuzimanjem podataka, ova studija ima sekundarnu svrhu – dopuniti i proširiti rezultate provođenjem kvalitativnog istraživanja. Integracija kvantitativnih i kvalitativnih rezultata omogućuje stvaranje sveobuhvatnijeg i dubljeg razumijevanja kompleksnosti partnerskih odnosa u uvjetima pandemije.

5.1.2. Provedba kvalitativnog istraživanja

Kriterij za uzrokovanje sudionika u ovom istraživanju jest da je osoba u vrijeme nastupanja *lockdowna* u Hrvatskoj 2020. godine bila u radnom odnosu, živjela s partnerom/icom i imala barem jedno dijete koje je živjelo s njima u kućanstvu. Sudionici su regrutirani temeljem poznanstava provoditeljica istraživanja. Potencijalni sudionici najprije su neformalnim putem obavješteni o provedbi te upoznati s kraćim informacijama o istraživanju, te su im kasnije detaljnije informacije o istraživanju, kao i sam poziv za sudjelovanje, poslan putem e-maila. Osobe koje su usmeno ili e-mailom pozitivno odgovore na poziv za sudjelovanje, sudjelovale su u provedbi istraživanja. Nakon prikupljanja pristanka za sudjelovanje dogovoren je termin provedbe intervjua, sudionici su prije provedbe intervjua usmeno potvrdili svoj pristanak na sudjelovanje u istraživanju i snimanje intervjua.

Istraživanje je provedeno tijekom srpnja 2023. godine. Istraživanje su provodile dvije studentice sociologije na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, a svaka provoditeljica istraživanja provela je sedam intervjua. Intervjui su snimani diktafonom na osobnom telefonu.

Provedeni intervjui prosječno su trajali četrdeset i pet minuta, najkraći intervju trajao je trideset, a najdulji sedamdeset i dvije minute. Intervjui su prvenstveno vođeni „licem u lice“, osiguravajući izravnu interakciju sa sudionicima. Kako bi se zaštitila privatnost i stvorilo ugodno okruženje, sudionicima je dana sloboda odabira prikladne lokacije za intervju, često se odlučujući za privatne prostore poput svojih domova. Ovaj izbor je imao za cilj potaknuti otvorene i iskrene rasprave, dopuštajući sudionicima da slobodno izraze svoje misli. Uz to, nekoliko je intervjua obavljeno putem platformi za videokonferencije zbog praktičnosti usklađivanja rasporeda – *Zoom* i *Google Meet*. Ova je metoda omogućila fleksibilnost sudionicima s vremenskim ograničenjima ili udaljenošću, omogućujući njihovo uključivanje u istraživanje. Kombinacija intervjua licem u lice i online intervjua imala je za cilj prikupiti sveobuhvatne uvide uz istovremeno prilagođavanje različitim potrebama i preferencijama sudionika. Nakon što su svi intervjui provedeni, audio snimke su transkribirane te potom obrisane s mobilnih uređaja. Identiteti sudionika i ostali identificirajući podaci su anonimizirani kako bi se zaštitila anonimnost sudionika. Citati sudionika bit će prikazani kasnije u radu, zajedno s rodom sudionika (sudionik ili sudionica) te brojem koji im je dodijeljen tijekom intervjua. Istraživanje je odobreno od Povjerenstva Odsjeka za sociologiju za prosudbu etičnosti istraživanja, 14.7.2023. godine, pod brojem odluke 33-2022/2023.

5.2. Opis uzorka istraživanja

5.2.1. Uzorak kvantitativnog istraživanja

Kao što je ranije navedeno podatci preuzeti iz dvaju valova anketnog istraživanja (*Data for Good at Meta*; dobivena suglasnost za uporabu podataka) pod nazivom *Survey on Gender Equality at Home* (2020. i 2021.), te su ostvareni uzorci od: 1653 (56,5%) ispitanika unutar istraživanja provedenog 2020. godine i 313 (31,9%) ispitanika unutar istraživanja provedenog 2021. godine. Ovaj odjeljak pružit će detaljan pregled poduzorka korištenog za potrebe ovog istraživanja, odnosno diplomskog rada. Cilj ovog istraživanja je analizirati partnerske odnose među osobama zaposlenima tijekom pandemije koronavirusa u Republici Hrvatskoj, stoga se poduzorak koji je odabran za proučavanje odnosi isključivo na ispitanike koji su za vrijeme pandemije koronavirusa u Republici Hrvatskoj te u vrijeme provedbe istraživanja *Survey on Gender Equality at Home* radili za plaću.

Tablica 1. Individualne karakteristike ispitanika

Individualne karakteristike		2020.	2021.	
		N(%)		
Spol	Ženski	877 (53,1%)	186 (59,4%)	
	Muški	597 (36,1%)	114 (36,4%)	
	Bez odgovora (BO)	179 (10,8%)	13 (4,2%)	
	Ukupno	1653 (100,0%)	313 (100,0%)	
Dob	24 godine ili mlađi	248 (15,0%)		
	25 godina ili stariji	1241 (75,1%)		
	Bez odgovora (BO)	164 (9,9%)		
	Ukupno	1653 (100,0%)		
	Mlađi od 18 godina		5 (1,6%)	
	18 - 24 godina		30 (9,6%)	
	25 - 34 godina		87 (27,8%)	
	35 - 44 godina		87 (27,8%)	
	45 - 54 godina		59 (18,9%)	
	55 - 64 godina		37 (11,8%)	
	65 - 74 godina		5 (1,6%)	
	75 - 84 godina		0 (0%)	
	85 godina ili stariji		2 (0,6%)	
	Bez odgovora (BO)		1 (0,3%)	
	Ukupno		313 (100,0%)	
Stupanj obrazovanja	Srednja škola ili niže obrazovanje	617 (37,3%)		
	Više obrazovanje od srednje škole	537 (32,5%)		
	Bez odgovora (BO)	499 (30,2%)		
	Ukupno	1653 (100,0%)		
	Nema formalnog obrazovanja		1 (0,3%)	
	Osnovna škola		13 (4,2%)	
	Srednja škola		104 (33,2%)	
	Viša srednja škola; uključujući stručno osposobljavanje ili naukovanje		32 (10,2%)	
	Sveučilišni ili stručni (preddiplomski studij)		36 (11,5%)	
	Sveučilišni ili stručni (Magisterij; doktorat ili stručna diploma)		36 (11,5%)	
	Bez odgovora (BO)		91 (29,1%)	
	Ukupno		313 (100,0%)	
	Radni status	Student	73 (4,4%)	
		Vlasnik ili upravitelj tvrtke	60 (3,6%)	
		Podržavam obiteljski posao	27 (1,6%)	
Radim za nadnicu ili plaću		639 (38,7%)		
Domaćica		50 (3,0%)		
Nezaposlen		61 (3,7%)		
U mirovini		88 (5,3%)		
Pripravnik		8 (0,5%)		
Neplaćeni njegovatelj člana obitelji		8 (0,5%)		

	Ostalo	36 (2,2%)	
	Bez odgovora (BO)	603 (36,5%)	
	Ukupno	1653 (100,0%)	
Partner	Ne	359 (21,7%)	81 (25,9%)
	Da	803 (48,6%)	167 (53,4%)
	Bez odgovora (BO)	491 (29,7%)	65 (20,8%)
	Ukupno	1653 (100,0%)	313 (100,0%)
Dijete mlađe od 6 godina (u kućanstvu)	Ne	587 (35,5%)	
	Da	86 (5,2%)	
	Bez odgovora (BO)	980 (59,3%)	
	Ukupno	1653 (100,0%)	
	Da; 1 dijete mlađe od 6 godina		33 (10,5%)
	Da; 2 djece mlađe od 6 godina		12 (3,8%)
	Da; 3 djece mlađe od 6 godina		2 (0,6%)
	Da; 4 djece mlađe od 6 godina		0 (0%)
	Ne		150 (47,9%)
	Bez odgovora (BO)		116 (37,1%)
	Ukupno		313 (100,0%)

Uzorak, za 2020. godinu, na kojem se provodila analiza uključuje 1653 ispitanika od kojih je 53,1% žena, 36,1% muškaraca, a 10,8% bez odgovora. S druge strane, uzorak za 2021. godinu, na kojem se provodila analiza uključuje 313 ispitanika od kojih je 59,4% žena, 36,4% muškaraca, a 4,2% bez odgovora. Kao što je vidljivo u Tablici 2, ostvaren uzorak obuhvaća ispitanike različitog stupnja obrazovanja i radnog statusa. No, većina ispitanika iz prvog vala istraživanja (2020) završilo je srednjoškolsko ili niže obrazovanje, njih 37,3%, također većina ispitanika iz drugog vala istraživanja (2021) kao najviši stupanj obrazovanja ima završenu srednju školu, njih 33,2%. Što se tiče radnog statusa, većina ispitanika, iz prvog vala istraživanja (2020), se izjasnila kako radi za nadnicu ili plaću (38,7%). Naime, ovi podaci nedostaju za drugi val istraživanja (2021). Kada govorimo o dobi, većina ispitanika iz 2020. pripada kategoriji *25 godina ili stariji* (75,1%), dok u 2021. većina ispitanika pripada kategoriji *25 – 34 godina* (27,8%) ili *35 – 44 godina* (27,8%). Treba napomenuti kako je većina ispitanika imala partnera u vrijeme provođenja istraživanja (2020. = 48,6%; 2021. = 53,4%). Znatno broj ispitanika nema dijete mlađe od šest godina u kućanstvu (2020. = 35,5%; 2021. = 47,9%).

5.2.2. Uzorak kvalitativnog istraživanja

Uzorak kvalitativnog dijela istraživanja jest kvotni prema spolu, a glavni kriterij za uključivanje sudionika u istraživanje jest da je osoba u vrijeme nastupanja *lockdowna* u Hrvatskoj 2020. godine bila u radnom odnosu, živjela s partnerom/icom i imala barem jedno dijete koje je živjelo s njima u kućanstvu. Ukupan broj sudionika korišten za potrebe ovog rada je deset, od čega je pet muškaraca i pet žena koji zadovoljavaju navedene kriterije. Prilikom pronalaska sudionika/ca za istraživanje pitale bi i njegovu/njegovog partnericu/ra za sudjelovanje, ovo je rezultiralo time da se u uzorku nalaze tri para. Najmlađa sudionica ima 30 godina, dok najstarija sudionica ima 49 godina. Što se tiče obrazovanja sudionika, ono varira od završenog srednjoškolskog, do završenog diplomskog studija.

5.3. Mjerni instrumenti

5.3.1. Mjerni instrumenti u kvantitativnoj istraživačkoj dionici

Pitanja, skale procjene i sami podaci su preuzeti iz *Survey on Gender Equality at Home* (Data for Good at Meta, 2020. i 2021.). Prvi upitnik (2020) se sastojao od pet tematskih cjelina: (1) Osnovne demografske i rodne norme, (2) donošenje odluka i raspodjela resursa među članovima kućanstva, (3) neplaćena njega, (4) dodatna demografija kućanstva i utjecaj COVID-19 te (5) izborna pitanja za posebne skupine (npr. studenti, vlasnici tvrtki, zaposleni i nezaposleni). Obzirom na prirodu kvalitativnog istraživanja koje je uslijedilo nakon analize kvantitativnih podataka, samo su neke varijable, odnosno pitanja, uzeta u obzir. Nadalje, drugi upitnik (2021) se sastojao od četiri seta pitanja koji obrađuju različite teme: 1. stavovi i uvjerenja o ravnopravnosti spolova, 2. sudjelovanje u neplaćenoj skrbi i kućanskim poslovima, 3. raspodjela resursa i donošenje odluka i 4. utjecaj COVID-19 na svakodnevni život.

Slijedi prikaz varijabli koje su bile uključene u analizu kvantitativnog djela istraživanja. Sve varijable bile su kategoričkog tipa, a uz njih su vidljivi i ponuđeni odgovori koje su ispitanici mogli odabrati u sklopu anketnog upitnika.

5.3.1.1. Nezavisni sklop (demografski pokazatelji i prediktori nevidljivog rada)

Što se tiče demografskih pokazatelja varijable koje su uzete u obzir za analizu jesu - spol, dob, obavljanje plaćenog rada, broj ostalih ukućana osim ispitanika, stupanj obrazovanja, postojanje dugotrajnog partnera, te postojanje djece mlađe od šest godina u kućanstvu.

1. **Spol (2020 i 2021):** Varijabla „Spol“ odražava rodnu pripadnost ispitanika s opcijama: „Žensko“, „Muško“, i „Ostalo“.
2. **Dob (2020):** Kategorizacija ispitanika prema dobi u prvom valu istraživanja uključivala je dvije opcije: „24 godine ili mlađi“ i „25 godina ili stariji“.
Dob (2021): U drugom valu, varijabla „Dob“ sadržavala je više kategorija: „Mlađi od 18 godina“, „18 - 24 godine“, „25 - 34 godine“, „35 - 44 godine“, „45 - 54 godine“, „55 - 64 godine“, „65 - 74 godine“, „75 - 84 godine“, i „85 godina ili stariji“.
3. **Obavljanje plaćenog rada (2020 i 2021):** Varijabla „Obavljanje plaćenog rada“ u oba vala istraživanja uključivala je dvije opcije: „Da“ ili „Ne“, pružajući informacije o zaposlenosti ispitanika tijekom anketiranja. U 2020. godini pitanje se odnosilo na to jesu li ispitanici radili za plaću u prethodnom tjednu, dok se u 2021. godini odnosilo na to jesu li radili za plaću u prethodnom mjesecu.
4. **Broj ostalih ukućana osim ispitanika (2020 i 2021):** Varijabla „Broj ostalih ukućana osim ispitanika“ omogućava ispitanicima da odaberu između opcija: „0, živim sam/a“, „1 osoba“, „2-5 ljudi“, „6-10 ljudi“, i „11 ili više“. Ove opcije pružaju podatak o tome koliko se osoba/ukućana nalazilo s ispitanicima u kućanstvu tijekom 2020. i 2021. godine, u vrijeme anketiranja.
5. **Stupanj obrazovanja (2020):** Varijabla „Stupanj obrazovanja“ u prvom valu istraživanja kategorizirana je kao „Srednja škola ili niže obrazovanje“ ili „Više obrazovanje od srednje škole“.
Stupanj obrazovanja (2021): U drugom valu, varijabla „Stupanj obrazovanja“ uključivala je šire opcije: „Nema formalnog obrazovanja“, „Osnovna škola“, „Srednja škola“, „Viša srednja škola; uključujući stručno osposobljavanje ili naukovanje“, „Sveučilišni ili stručni (preddiplomski studij)“ te „Sveučilišni ili stručni (Magisterij; doktorat ili stručna diploma)“.
6. **Partner (2020 i 2021):** Varijabla „Partner“ pruža informacije o tome je li ispitanik tijekom 2020. i 2021. godine imao dugoročnog partnera ili supružnika. Opcije su „Da“ ili „Ne“.
7. **Dijete mlađe od 6 godina u kućanstvu (2020 i 2021):** Varijabla „Dijete mlađe od 6 godina u kućanstvu“ pruža informacije o tome je li ispitanik tijekom 2020. i 2021.

godine imao dijete mlađe od 6 godina koje živi u istom kućanstvu. U 2020. godini, ponuđeni odgovori su bili „Ne“ ili „Da“. U 2021. godini, ponuđeni odgovori su bili: „Da; 1 dijete mlađe od 6 godina“, „Da; 2 djece mlađe od 6 godina“, „Da; 3 djece mlađe od 6 godina“, „Da; više od 3 djece mlađe od 6 godina“ i „Ne“.

Varijablama koje se odnose na demografske pokazatelje dodatno su priključene varijable: postojanje osobe s posebnim potrebama/invaliditetom u kućanstvu, stav o rodnoj ravnopravnosti, tradicionalne rodne uloge, iskustvo gubitka posla zbog pandemije COVID-19, djeci otkazana nastava zbog pandemije COVID-19 te pomoć ukućana u obavljanju kućanskih poslova i brige o članovima obitelji; Zajedno one tvore nezavisni sklop kvantitativne analize.

1. **Osoba s posebnim potrebama/invaliditetom u kućanstvu (2020):** Varijabla „Osoba s posebnim potrebama/invaliditetom“ pružila je informacije o tome je li ispitanik za vrijeme *lockdowna* 2020. u kućanstvu imao osobu s posebnim potrebama ili invaliditetom s opcijama odgovora „Da“ ili „Ne“.
2. **Stav o rodnoj ravnopravnosti (2020):** Varijabla „Stav o rodnoj ravnopravnosti“ postavljena je u prvom valu istraživanja, a glasila je „Muškarci i žene bi trebali imati jednake prilike/mogućnosti“. Ispitanici su procjenjivali svoje odgovore na ordinalnoj skali slaganja od pet stupnjeva, od „U potpunosti se slažem“, do „U potpunosti se ne slažem“.
3. **Tradicionalne rodne uloge (2020):** Varijabla „Tradicionalne rodne uloge“ postavljena je u prvom valu istraživanja, a glasila je „Ženina najvažnija uloga je da se brine o svojem domu i svojoj djeci, te su ispitanici procjenjivali svoj stav o tradicionalnim rodnim ulogama s odgovorima na ordinalnoj skali slaganja od pet stupnjeva, od „U potpunosti se slažem“, do „U potpunosti se ne slažem“.
4. **Iskustvo gubitka posla zbog pandemije COVID-19 (2020):** Varijabla „Iskustvo gubitka posla zbog pandemije COVID-19“ pruža informacije jesu li ispitanici iskusili gubitak posla u 2020. godini kao posljedicu pandemije, s opcijama „Da“ ili „Ne“.
Djeci otkazana nastava zbog pandemije COVID-19 (2020): Varijabla „Djeci otkazana nastava zbog pandemije COVID-19“ pruža informacije o tome jesu li djeca ispitanika iskusila otkazivanje nastave u 2020. godini kao posljedicu pandemije. Ponuđeni odgovori su „Da“ ili „Ne“.
5. **Pomoć od ukućana (2020)**
 - a. **Pomaže li tko u obavljanju kućanskih poslova:** Varijabla „Pomaže li tko u obavljanju kućanskih poslova“ mjeri stupanj pomoći koju ispitanik dobiva od

ukućana u obavljanju kućanskih poslova u 2020. godini. Opcije uključuju: „Da, uvijek“, „Da, većinu vremena“, „Da, povremeno“, „Da, rijetko“ i „Ne, uopće ne“.

b. **Koliko često netko pomaže u brizi o članovima obitelji:** Varijabla „Koliko često netko pomaže u brizi o članovima obitelji“ mjeri stupanj pomoći koji ispitanik dobiva od ukućana u brizi za članove obitelji u 2020. godini. Opcije uključuju: „Uvijek“, „Većinu vremena“, „Povremeno“, „Rijetko“, i „Nikad“.

c. **Tko pomaže s kućanskim poslovima:** Instrument „Tko pomaže s kućanskim poslovima“ mjeri tko konkretno pomaže ispitaniku u obavljanju kućanskih poslova u 2020. godini. Ispitanici su mogli odabrati svaku opciju s odgovorom „Da“ ili „Ne“. Opcije su uključivale:

- „Suprug/a pomaže u obavljanju kućanskih poslova“
- „Drugi muškarac iz kućanstva pomaže u obavljanju kućanskih poslova“
- „Druga žena iz kućanstva pomaže u obavljanju kućanskih poslova“
- „Otac/svekar/očuh pomaže u obavljanju kućanskih poslova“
- „Majka/svekrva/maćeha pomaže u obavljanju kućanskih poslova“
- „Moj sin pomaže u obavljanju kućanskih poslova“
- „Moja kćer pomaže u obavljanju kućanskih poslova“
- „Plaćena pomoć u obavljanju kućanskih poslova“
- „Netko drugi pomaže u obavljanju kućanskih poslova“
- „Nitko ne pomaže u obavljanju kućanskih poslova“

d. **Tko pomaže s brigom o članovima obitelji:** Instrument „Tko pomaže s brigom o članovima obitelji“ mjeri tko konkretno pomaže ispitaniku u brizi o članovima obitelji u 2020. godini. Ispitanici su mogli odabrati svaku opciju s odgovorom „Da“ ili „Ne“. Opcije su uključivale:

- Suprug/a pomaže u brizi o članovima obitelji
- Drugi muškarac iz kućanstva pomaže u brizi o članovima obitelji
- Druga žena iz kućanstva pomaže u brizi o članovima obitelji
- Otac/svekar/očuh pomaže u brizi o članovima obitelji
- Majka/svekrva/maćeha pomaže u brizi o članovima obitelji
- Obitelj izvan kućanstva pomaže u brizi o članovima obitelji
- Plaćena pomoć u brizi o članovima obitelji
- Netko drugi pomaže u brizi o članovima obitelji

5.3.1.2. Zavisni sklop (nevidljivi rad)

Varijable pristup novcu/moć, broj sati dnevno provedenih radeći za plaću, broj sati dnevno koje partner provede radeći za plaću, broj sati dnevno proveden na brigu o članovima obitelji, broj sati dnevno proveden na kućanske poslove, broj sati dnevno koje partner provede na brigu o članovima obitelji i kućanske poslove, promjena u vremenu provedenom na brigu za obitelj tijekom pandemije COVID-19, promjena u vremenu provedenom obavljajući kućanske poslove tijekom pandemije COVID-19, te utjecaj kućanskih obaveza na mogućnost fokusiranja na plaćeni rad tvore zavisni sklop kvantitativne analize.

1. Pristup novcu/Moć (2020 i 2021)

- a. **Glavni nositelj prihoda u kućanstvu:** Varijabla „Glavni nositelj prihoda u kućanstvu“ mjeri je li ispitanik glavni nositelj prihoda u kućanstvu, s opcijama odgovora „Da“ ili „Ne“.
- b. **Razina pristupa kućnom budžetu:** Varijabla „Razina pristupa kućnom budžetu“ mjeri razinu pristupa koju ispitanik ima kućnom budžetu, ponuđeni su odgovori: „Imam potpuni pristup“, „Imam ograničen pristup“, i „Nemam pristup“.
- c. **Tko odlučuje o velikim kupnjama u kućanstvu:** Varijabla „Tko odlučuje o velikim kupnjama u kućanstvu“ mjeri tko obično donosi odluke o velikim kupnjama u kućanstvu, pružajući odgovore: „Ja donosim odluku“, „Moj/a suprug/a ili partner/ica“, „Moj/a suprug/a i ja“, „Odluku donosim s nekim drugim u svom domu“, „Moj otac“, „Moja majka“, „Drugi muškarac u kućanstvu“, „Druga žena u kućanstvu“, „Netko drugi izvan kućanstva“, i „Ostalo“.

2. **Broj sati dnevno radeći za plaću (2020):** Varijabla „Broj sati dnevno radeći za plaću“ mjeri koliko sati dnevno ispitanik radi za plaću. Ponuđene opcije u 2020. godini uključuju: „0 do 2 sata dnevno“, „3 do 4 sata dnevno“, „5 do 7 sati dnevno“, „8 sati dnevno“, „9 do 11 sati dnevno“, „12 do 14 sati dnevno“, i „15 do 24 sata dnevno“.

Broj sati dnevno radeći za plaću (2021): U 2021. godini, varijabla „Broj sati dnevno radeći za plaću“ pruža nove kategorije, uključujući: „Ne provodi se vrijeme na te aktivnosti“, „Manje od 1 sat“, „Između 1 i 2 sata“, „Između 2 i 3 sata“, „Između 3 i 4

sata“, „Između 4 i 5 sati“, „Između 5 i 7 sati“, „Između 7 i 9 sati“, „Između 9 i 11 sati“, i „Više od 11 sati“.

Broj sati dnevno koje partner provodi radeći za plaću (2021): Dodatno, 2021. godine uvedena je varijabla „Broj sati dnevno koje partner provodi radeći za plaću“ te mjeri koliko sati dnevno partner ispitanika provodi radeći za plaću u 2021. godini. Ponuđeni odgovori uključuju: „Ne provodi se vrijeme na te aktivnosti“, „Manje od 1 sat“, „Između 1 i 2 sata“, „Između 2 i 3 sata“, „Između 3 i 4 sata“, „Između 4 i 5 sati“, „Između 5 i 7 sati“, „Između 7 i 9 sati“, „Između 9 i 11 sati“, „Više od 11 sati“, i „Nisam siguran/na“.

3. **Briga o kućanskim obvezama**

- a. **Broj sati dnevno brige o članovima obitelji (2020):** Varijabla „Broj sati dnevno brige o članovima obitelji“ mjeri koliko sati dnevno ispitanik provede na brigu o članovima obitelji tijekom 2020. godine. Ponuđene opcije uključuju: „0 do 2 sata dnevno“, „3 sata dnevno“, „4 do 5 sati dnevno“, „6 do 9 sati dnevno“, „10 do 15 sati dnevno“, i „16 do 24 sata dnevno“.
- b. **Broj sati dnevno provedenih obavljajući kućanske poslove (2020):** Varijabla „Broj sati dnevno provedenih obavljajući kućanske poslove“ mjeri koliko sati dnevno ispitanik provede obavljajući kućanske poslove u 2020. godini. Ponuđeni su odgovori: „0 sati dnevno“, „1 sat dnevno“, „2 sata dnevno“, „3 sata dnevno“, „4 sata dnevno“, „5 do 6 sati dnevno“, i „7 do 20 sati dnevno“.
- c. **Broj sati dnevno provedenih na brigu o članovima obitelji i kućanskim poslovima (Zbirno 2021):** Varijabla „Broj sati dnevno provedenih na brigu o članovima obitelji te kućanskim poslovima“ mjeri koliko sati dnevno ispitanik provodi na brigu o članovima obitelji i kućanskim poslovima u 2021. godini. Ponuđeni su sljedeći odgovori: „Ne provodi se vrijeme na te aktivnosti“, „Manje od 1 sat“, „Između 1 i 2 sata“, „Između 2 i 3 sata“, „Između 3 i 4 sata“, „Između 4 i 5 sati“, „Između 5 i 7 sati“, „Između 7 i 9 sati“, „Između 9 i 11 sati“, „Više od 11 sati“, i „Nisam siguran/na“.
- d. **Broj sati dnevno koje partner provodi na brigu o članovima obitelji i kućanskim poslovima (Zbirno 2021):** Varijabla „Broj sati dnevno koje partner provodi na brigu o članovima obitelji i kućanskim poslovima“ pruža informacije o broju sati dnevno koje partner ispitanika provodi na brigu o članovima obitelji i kućanske poslove u 2021. godini. Opcije uključuju: „Ne provodi se vrijeme na te aktivnosti“, „Manje od 1 sat“, „Između 1 i 2 sata“, „Između 2 i 3 sata“,

„Između 3 i 4 sata“, „Između 4 i 5 sati“, „Između 5 i 7 sati“, „Između 7 i 9 sati“, „Između 9 i 11 sati“, „Više od 11 sati“, i „Nisam siguran/na“.

4. **Promjene u vremenu uzrokovane COVIDOM-19 (2020)**

- a. **Promjena u vremenu provedenom na brigu za obitelj tijekom pandemije COVID-19:** Varijabla „Promjena u vremenu provedenom na brigu za obitelj tijekom pandemije COVID-19“ mjeri kako se vrijeme provedeno na brigu o članovima obitelji promijenilo u 2020. godini, tijekom pandemije koronavirusa (COVID-19), u odnosu na prije: „Povećalo se“, „Ostalo je isto“, „Smanjilo se“, i „Nije primjenjivo“.
- b. **Promjena u vremenu provedenom obavljajući kućanske poslove tijekom pandemije COVID-19:** Varijabla „Promjena u vremenu provedenom obavljajući kućanske poslove tijekom pandemije COVID-19“ mjeri kako se vrijeme provedeno na obavljanje kućanskih poslova promijenilo u 2020. godini, tijekom pandemije koronavirusa (COVID-19), u usporedbi s prije: „Povećalo se“, „Ostalo je isto“, „Smanjilo se“, i „Nije primjenjivo“.

5. **Utjecaj kućanskih obaveza na mogućnost fokusiranja na plaćeni rad (tijekom posljednjeg mjeseca) (2021):** Varijabla „Utjecaj kućanskih obaveza na mogućnost fokusiranja na plaćeni rad (tijekom prethodnog mjeseca)“ istražuje kako različite kućanske obaveze utječu na sposobnost ispitanika da se posveti plaćenom radu tijekom prethodnog mjeseca u 2021. godini. Ispitanici su mogli označiti sve odgovore koji su se odnosili na njihove okolnosti, a ponuđene opcije su:

- a. Briga za djecu utjecala na mogućnost fokusiranja na plaćeni rad tijekom 2021.
- b. Briga o odraslima utjecala na mogućnost fokusiranja na plaćeni rad tijekom 2021.
- c. Kućanski poslovi utjecali na mogućnost fokusiranja na plaćeni rad tijekom 2021.
- d. Kućno školovanje djece utjecalo na mogućnost fokusiranja na plaćeni rad tijekom 2021.
- e. Zadaci koje me zamolio muški član kućanstva utjecali na mogućnost fokusiranja na plaćeni rad tijekom 2021.
- f. Zadaci koje me zamolila ženska članica kućanstva utjecali na mogućnost fokusiranja na plaćeni rad tijekom 2021.
- g. Zadaci koje me zamolila osoba izvan kućanstva utjecali na mogućnost fokusiranja na plaćeni rad tijekom 2021.

- h. Ništa od navedenog
- i. Ostalo

5.3.1.3. *Posljedice nevidljivog rada (slobodno vrijeme, društvena izoliranost i posljedice pandemije)*

Varijable broj sati dnevno provedenih na slobode aktivnosti, društvena izoliranost, te Problemi uzrokovani pandemijom COVID-19 tvore posljedice kvantitativne analize.

1. **Broj sati dnevno provedenih na slobode aktivnosti (2021):** Varijabla „Broj sati dnevno provedenih na slobode aktivnosti“ mjeri koliko su ispitanici provodili sati dnevno na slobodne aktivnosti tijekom 2021. godine. Opcije uključuju: „Ne provodi se vrijeme na te aktivnosti“, „Manje od 1 sat“, „Između 1 i 2 sata“, „Između 2 i 3 sata“, „Između 3 i 4 sata“, „Između 4 i 5 sati“, „Između 5 i 7 sati“, „Između 7 i 9 sati“, „Između 9 i 11 sati“, i „Više od 11 sati“.
2. **Društvena izoliranost (2020):** Varijabla „Društvena izoliranost“ mjeri osjećaj ispitanika o tome jesu li se tijekom 2020. godine osjećali kao da su dugotrajno zarobljeni u svom domu. Ponuđena su dva odgovora: „Ne“ i „Da“.
3. **Problemi uzrokovani pandemijom COVID-19 (2021):** Skup varijabli mjeri različite aspekte utjecaja pandemije na život ispitanika. Varijable unutar ovog skupa odnose se na konkretne posljedice koje su ispitanici iskusili kao rezultat pandemije koronavirusa (COVID-19). Pitanje koje je korišteno za prikupljanje podataka bilo je: „Što ste od navedenog iskusili kao posljedicu pandemije koronavirusa (COVID-19)?“. Ispitanici su imali mogućnost označiti sve relevantne probleme koje su iskusili tijekom 2021. godine:
 - a. **Provođenje više vremena na kućanske poslove i brigu za obitelj:** Varijabla „Provođenje više vremena na kućanske poslove i brigu za obitelj“ mjeri da li su ispitanici iskusili povećanje vremena koje su provodili obavljajući kućanske poslove i brinući o članovima obitelji tijekom 2021. godine. Ponuđena su dva odgovora: „Ne“ i „Da“.
 - b. **Provođenje manje vremena radeći plaćeni posao:** Varijabla „Provođenje manje vremena radeći plaćeni posao“ mjeri da li su ispitanici iskusili smanjenje

vremena provedenog na aktivnosti povezane s plaćenim poslom tijekom 2021. godine. Opcije odgovora su „Ne“ i „Da“.

- c. **Osjećaj većeg stresa:** Varijabla „Osjećaj većeg stresa“ mjeri subjektivni doživljaj stresa među ispitanicima tijekom 2021. godine. Ispitanici su odgovarali s „Ne“ ili „Da“ na pitanje jesu li osjetili povećanu razinu stresa u toj godini.

5.3.2. Mjerni instrumenti u kvalitativnoj istraživačkoj dionici

Ovo poglavlje donosi dublji uvid u protokol polustrukturiranih intervjua koji je kreiran od strane dvije studentice sociologije na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu za potrebe ovog istraživanja, koje su ujedno i istraživačice ovog istraživanja. Osim osnovnih, demografskih podataka o sudioniku, protokol se sastoji od 5 tematskih cjelina: (1) obiteljska sfera, (2) obiteljske obveze, (3) sfera rada, (4) posljedice pandemije Covid-19, te (5) partnerski odnosi.

Uvodna pitanja imaju za cilj skupiti što više informacija o sudioniku, te stvoriti temelj za daljnju analizu, uzimajući u obzir raznolikost ispitanika i omogućujući razumijevanje kako se partnerski odnosi oblikuju u specifičnim životnim okolnostima. Demografske informacije koje su prikupljene u ovom dijelu upitnika su spol, dob, radni status, stupanj završenog obrazovanja, broj i dob djece, te stanovanje s partnerom. Dodatno, već spomenutim uvodnim pitanjima pridodana su i pitanja o zaradi i raspolaganju novcem u kućanstvu, te odlučivanju o potrošnji prihoda u kućanstvu.

Tematska cjelina obiteljske sfere ispitala je u kakvoj su situaciji bila djeca sudionika/ca u vrijeme *lockdowna* (2020) - jesu li išla u vrtić/školu/na fakultet, da li im je nastava bila otkazana – da li se nešto promijenilo u odnosu s partnerom/icom u to vrijeme, te ako da što i u kakvoj su situaciji bili roditelji sudionika/ca za vrijeme *lockdowna* (2020). Također, kako bi se ispitala obiteljska dinamika, sudionici su zamoljeni da se prisjete jednog svog prosječnog dana za vrijeme *lockdowna* te opišu kako im se život promijenio kad je nastupio lockdown.

Druga tematska cjelina, obiteljske obveze, podijeljena je u tri manje podcjeline – kućanski poslovi, briga o djeci i briga o starijim osobama u obitelji. Podcjeline kućanski poslovi i briga o djeci dubinski istražuju podjelu odgovornosti za kućanske poslove i brigu o

djeci između sudionika i njihovih partnera, posebno usred *lockdowna* zbog pandemije. Pitanja obuhvaćaju usporedbu podjele obveza prije *lockdowna*, tijekom *lockdowna* te kako podjela izgleda danas, eventualnu pomoć drugih osoba, procjenu provedenog vremena na te aktivnosti, dogovore o podjeli, zadovoljstvo trenutnom podjelom, ideje o idealnoj podjeli te prilagodbe ili kompromise učinjene zbog pandemije. Cilj je dobivanje dubinskog uvida u kako su se te promjene odrazile na odnose među partnerima, kako u kontekstu kućanskih poslova, tako i u brizi o djeci. Pitanja vezana uz brigu o starijim osobama u obitelji, treća pod cjelina, istražuju promjene u brizi za starije osobe za vrijeme *lockdowna*, dijeljenje odgovornosti s partnerom, dogovaranje i međusobnu podršku u tom kontekstu. Također, pitanja se bave eventualnim konfliktima ili nesuglasicama koje su proizašle iz brige o starijoj osobi te kako su sudionici te situacije rješavali.

Nadalje, tematska cjelina sfere rada usmjerena je na iskustva sudionika vezana uz rad od kuće tijekom *lockdowna* izazvanog pandemijom. Pitanja istražuju vrijeme provedeno radeći za plaću, promjene u radnom okruženju uslijed *lockdowna*, iskustva i stajališta prema radu od kuće, te kako su obiteljske obaveze ili poslovni zadaci utjecali na posvećenost radu ili obitelji. Ova pitanja omogućila su dublji uvid u to kako su sudionici doživjeli rad od kuće u specifičnom vremenskom kontekstu *lockdowna* i kako su usklađivali profesionalne i obiteljske obveze.

Četvrta tematska cjelina, posljedice pandemije Covid-19, proučava iskustva sudionika u vezi gubitka posla ili smanjenja prihoda zbog pandemije te emocionalne aspekte povezane s *lockdownom*. Ispituje se kako su se sudionici nosili s ekonomskim izazovima, osjećajem društvene izoliranosti te stresom uzrokovanim promjenama neizvjesnostima prouzročenim *lockdownom*.

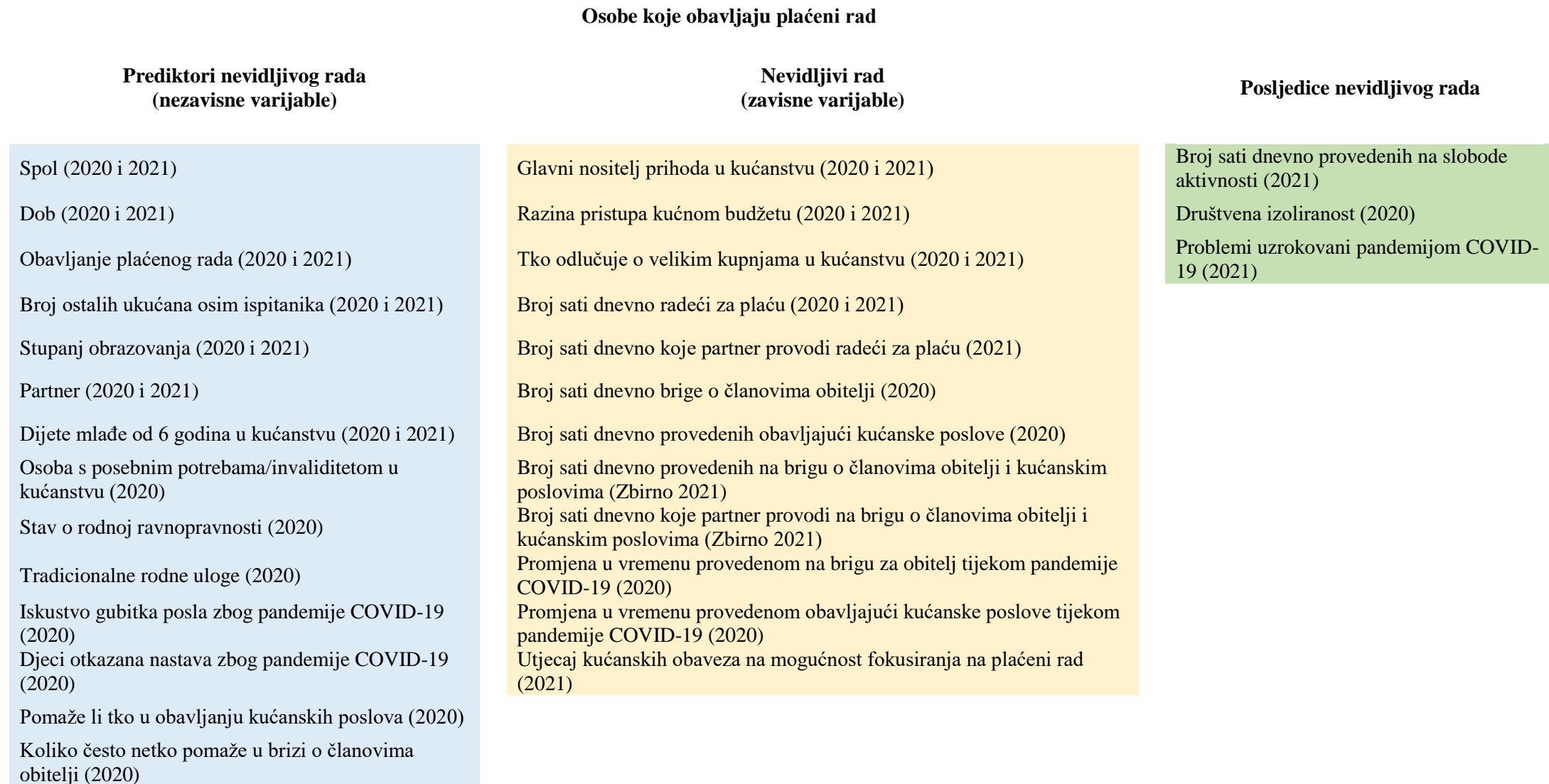
Partnerski odnosi, kao posljednja tematska cjelina, sastoji se od šest manjih pod cjelina: utjecaj *lockdowna* na partnerske odnose, rješavanje sukoba, komunikacija i podrška, kvalitetno vrijeme i osobni prostor, strategije suočavanja i budućnost. Sudionici su iznijeli svoje doživljaje i promjene u partnerskim odnosima tijekom *lockdowna* izazvanog pandemijom COVID-19. Pitanja su se dotakla utjecaja *lockdowna* na odnos s partnerom, strategija suočavanja sa sukobima, komunikacije i podrške, kvalitete vremena i osobnog prostora, te razmišljanja o budućnosti odnosa. Sudionici su iznosili konkretne primjere sukoba, promjena u komunikaciji, izazova u održavanju kvalitetnog vremena, te strategija koje su primijenili za suočavanje sa stresom i izazovima *lockdowna*. Osim toga, razmišljali su o lekcijama koje su naučili vođenjem veze tijekom ovog izazovnog perioda. Pitanja su bila usmjerena na stvaranje dubljeg razumijevanja kako su se odnosi transformirali i prilagodili specifičnostima

lockdowna, te kako su parovi održavali ravnotežu između zajedničkog života, individualnih potreba i suočavanja s vanjskim stresorima.

5.4. Analitički pristup

5.4.1. Opis (statističkih) analiza podataka u kvantitativnoj dionici

Slika 1: Konceptualna shema

Svaka varijabla iz skupa zavisnih varijabli povezana je sa svim varijablama u skupu nezavisnih varijabli, te je svaka varijabla u skupu zavisnih varijabli povezana s posljedicama (na bivarijatnoj¹ razini). Kroz analizu, cilj je bio identificirati potencijalne obrasce i trendove unutar skupa podataka, doprinoseći tako dubljem razumijevanju partnerskih odnosa za vrijeme pandemije koronavirusa u Republici Hrvatskoj. Nadalje, treba uzeti u obzir, već spomenutu, značajnu količinu nedostajućih podataka (*missing*) na različitim varijablama što je rezultiralo različitim poduzorcima, što je dovelo do različitih poduzoraka i razlika u veličini poduzorka (N). Zbog velike količine analiza, u rezultatima su prikazane samo veze koje su bila značajne na bivarijatnoj razini.

Za potrebe analize podataka u ovom istraživanju, iz originalne baze oformljena je zasebna baza s onim varijablama i ispitanicima koji su od interesa za ovaj rad. Fokus je prvenstveno stavljen na ispitanike koji su radili za plaću tijekom provedbe anketnog upitnika, koristeći odgovarajući filter. Dodatno, za varijablu *broj sati dnevno provedenih na brigu o ukućanima i kućanskim poslovima (2021)* isključen je filter na zaposlenosti zbog značajnog broja nedostajućih vrijednosti, odnosno kada se testirao odnos u kojem je jedna od varijabli bila *broj sati dnevno provedenih na brigu o članovima obitelji i kućanskim poslovima (2021)* isključen je filter s osoba koje su 2021. radile za novac zbog velikog broja podataka bez odgovora te je analiza rađena na svim ispitanicima. Osim toga, za varijable *glavni nositelj prihoda u kućanstvu (2020 i 2021)*, *razina pristupa kućnom budžetu (2020 i 2021)*, *tko odlučuje o velikim kupnjama u kućanstvu (2020 i 2021)*, *broj sati dnevno koje partner provodi radeći za plaću (2021)*, te *broj sati dnevno koje partner provodi na brigu o članovima obitelji i kućanskim poslovima (2021)* implementiran je dodatni filter kako bih u analizu uključila samo ispitanike koji su u to vrijeme imali partnera. Analiza podataka provedena je kroz hi-kvadrat testove u programu za obradu podataka JASP, s postavljenom razinom rizika od 5%. Ova statistička metoda omogućila je istraživanje eventualnih povezanosti između različitih varijabli, nudeći uvid u statističku značajnost dobivenih rezultata.

5.4.2. Opis analize transkripata u kvalitativnoj dionici

¹Argument zašto nije korištena multivarijatna analiza (tehničke prirode): preveliki broj nedostajućih vrijednosti na različitim varijablama i različiti poduzorci za pojedine varijable rezultirali bi multivarijatnim analizama na izrazito malom broju podataka s velikim brojem varijabli, što nije statistički prihvatljivo.

U okviru ovog istraživanja, analiza transkripata intervjua provedena je prema unaprijed utvrđenom protokolu za kvalitativnu analizu. Na osnovu protokola, nekoliko je ključnih koraka koji su omogućili temeljitu i sistematičnu analizu prikupljenih podataka.

Nakon provedbe intervjua izrađen je kodni plan koji sadrži detaljan popis kodova i podkodova koji su bili usklađeni s ciljevima istraživanja i istraživačkim pitanjima. Kodovi su predstavljali široke teme i kategorije od interesa, dok su podkodovi omogućili detaljniju razradu tih tema. Svaki kod i podkod su definirani jasnim opisima kako bi se osigurala konzistentnost kodiranja.

Nakon što su svi intervjui bili završeni, snimci su transkribirani doslovno, što znači da je svaki izgovoreni sadržaj, uključujući pauze, smijeh, i neformalni jezik, bio precizno zabilježen. Ova pažljiva transkripcija omogućila je da se zadrži bogatstvo podataka i kontekstualni elementi razgovora.

Kodiranje transkripata predstavljalo je sljedeću fazu u analizi. Transkripti su kodirani koristeći prethodno izrađeni popis kodova i podkodova. Kodiranje je izvedeno manualno. Nakon višekratnog iščitavanja transkripata intervjua, kodovi su dodijeljeni na temelju odgovora sudionika na postavljena pitanja. Svaki segment teksta koji je bio relevantan za istraživačka pitanja bio je označen odgovarajućim kodom ili podkodom. U ovom procesu, posebna pažnja je posvećena očuvanju konteksta svakog segmenta, kako bi se osigurala točnost i vjerodostojnost kodiranja.

Nakon kodiranja, uslijedila je faza analize kodiranih podataka. Pregledom kodnih segmenata identificirane su dominantne teme i obrasci unutar podataka. Ovaj proces uključivao je grupiranje sličnih kodova i podkodova te identifikaciju ključnih tema koje su se ponavljale kroz različite intervjue. Uslijedila je komparativna analiza između različitih grupa sudionika (npr. prema spolu, dobi, radnom statusu, itd.) kako bi se uočile potencijalne razlike i sličnosti u njihovim odgovorima. Ovaj pristup omogućio je dublje razumijevanje kako različiti faktori mogu utjecati na iskustva i stavove sudionika.

U cilju osiguravanja kredibiliteta i pouzdanosti analize, kontinuirano je reflektirano o ulozi istraživača i potencijalnim pristranostima koje bi mogle utjecati na interpretaciju podataka. Ovakav sustavni i detaljan pristup analizi transkripata omogućio je dublje razumijevanje iskustava i stavova sudionika, pružajući bogate i korisne uvide u istraživane fenomene.

6. Rezultati

6.1. Rezultati kvantitativne analize i njihova interpretacija prema temama

U ovome dijelu rada biti će predstavljeni odgovori sudionika na pitanja vezana uz njihova osobna iskustva rada i obiteljskog života tijekom pandemije koronavirusa.

6.1.1. Karakteristike obiteljskog života

Kada govorimo o ispitanicima iz prvog vala istraživanja (2020), većina ispitanika (koja je odgovorila na ovo pitanje) nema osobu s posebnim potrebama ili invaliditetom u svojem kućanstvu (38,8%). Usprkos, pandemiji koronavirusa koja je poharala ne samo Hrvatsku, već i cijeli svijet, ispitanici koji su sudjelovali u prvom valu istraživanja (2020) nisu iskusili neke od većih posljedica same pandemije, kao što su gubitak posla (58,7% nije iskusilo) te da je njihovoj djeci otkazana nastava (58,7% nije iskusilo). Na pitanje o pomaganju oko kućanskih poslova i brige za članove obitelji, 10,5% ispitanika reklo je kako uvijek dobivaju pomoć oko kućanskih poslova, a njih 10,3% kako pomoć primaju povremeno. Najčešće tu pomoć dobivaju od supružnika/partnera (17,1%), ali često pomoć pružaju i majke, svekrve ili maćehe (9,4%). S druge strane, za pomoć pri brizi za članove obitelji većina ispitanika (koja je odgovorila na ovo pitanje) izjasnila se kako tu pomoć nikada ne dobiva (4,8%), oni koji tu pomoć dobivaju izjasnili su se kako im najviše u tome pomaže supružnik/partner (7,4%). Zanimljivo je za primijetiti kako kod onih ispitanika koji dobivaju pomoć pri brizi za članove obitelji, češće pomažu majke, svekrve i maćehe (4,8%) nego očevi, svekri ili očusi (1,3%).

6.1.2. Prediktori nevidljivog rada: analiza prvog vala istraživanja 2020. godine

Slijedi analiza odnosa nezavisnih i zavisnih varijabli (nevidljivi rad) za 2020. godinu. Nezavisne varijable koje čine osnovu istraživanja uključuju demografske karakteristike (spol, dob, stupanj obrazovanja, broj ostalih ukućana osim ispitanika), radne okolnosti (obavljanje plaćenog rada), obiteljske uvjete (postojanje dugotrajnog partnera, djece mlađe od šest godina

u kućanstvu, osobe s posebnim potrebama/invaliditetom), stavove i uvjerenja (stav o rodnoj ravnopravnosti, tradicionalne rodne uloge), te iskustva vezana uz pandemiju COVID-19 (gubitak posla, otkazivanje nastave djeci). Također, uključene su varijable koje mjere pomoć ukućana u obavljanju kućanskih poslova i brizi o članovima obitelji. Ove varijable analiziraju potencijalne uzroke, tj. prediktore nevidljivog rada.

S druge strane, zavisne varijable fokusiraju se na različite aspekte nevidljivog rada i kako on utječe na svakodnevni život ispitanika. Ove varijable uključuju pristup novcu i moći u kućanstvu, broj sati koje ispitanici provode radeći za plaću, te broj sati posvećenih brizi o članovima obitelji, te kućanskim poslovima. Također se ispituju promjene u vremenu provedenom na ove aktivnosti tijekom pandemije COVID-19. Kroz analizu zavisnih varijabli, istraživanje nastoji pružiti uvid u dinamiku kućanstava, raspodjelu nevidljivog rada i promjene uzrokovane pandemijom, te kako ovi čimbenici utječu na partnerske odnose i svakodnevni život.

Sve navedene varijable omogućuju analitički uvid u kompleksnost partnerskih odnosa u specifičnim uvjetima, nudeći priliku za identifikaciju ključnih faktora koji utječu na stabilnost, zadovoljstvo i dinamiku tih odnosa. Time se povezuje teorijski koncept s empirijskim istraživanjem, omogućujući razumijevanje konkretnih mehanizama koji oblikuju partnerske odnose u vremenskom kontekstu pandemije.

6.1.2.1. Pristup novcu/moć

U analizi poduzorka ispitanika koji su 2020. godine radili za plaću, pronađene su značajne povezanosti između različitih sociodemografskih varijabli i s pristupom novcu u kućanstvu.

Na poduzorku ispitanika koji su 2020. godine imali partnera i radili za plaću (N = 412), utvrđeno je da postoji statistički značajna povezanost između **spola** i glavnog nositelja prihoda u kućanstvu [$\chi^2 = 36,906$; $df = 1$; $p < 0,001$; $\Phi = 0,304$] Muškarci su češće bili glavni nositelji prihoda (76,2%), od žena (44,8%). Na istom poduzorku (N=408), istraživanje je pokazalo da postoji statistički značajna povezanost između **spola** i razine pristupa kućnom budžetu [$\chi^2 = 7,801$; $df = 2$; $p = 0,020$]. Iako potpuni pristup novcu ima većina ispitanika, taj je udio ipak veći među muškarcima (92,7%), nego među ženama (83,3%).

Analize su pokazale da su sva tri pokazatelja pristupa novcu povezana s dobi. Naime, na poduzorku ispitanika koji su 2020. godine radili za plaću i imali partnera (N = 415) utvrđena je statistički značajna povezanost između **dobi** i glavnog nositelja prihoda u kućanstvu [$\chi^2 = 4,285$; $df = 1$; $p < 0,038$; $\Phi = 0,111$]. Ispitanici mlađi od 24 godine rjeđe su se izjasnili kao glavni nositelji prihoda (36,7%) u usporedbi s onima starijima od 25 godina (57,9%). Na istom poduzorku (N = 411), utvrđena je statistički značajna povezanost između **dobi** i razine pristupa kućnom budžetu [$\chi^2 = 47,103$; $df = 2$; $p < 0,001$; $V = 0,339$]. Mlađi od 24 godine imali su manji pristup kućnom budžetu (50,0%) u usporedbi sa starijima od 25 godina (89,8%). Također, na poduzorku ispitanika koji su 2020. godine radili za plaću i imali partnera (N = 413), utvrđena je statistički značajna povezanost između **dobi** i toga tko odlučuje o velikim kupnjama u kućanstvu [$\chi^2 = 96,055$; $df = 8$; $p < 0,001$; $V = 0,482$]. Kod mlađih od 24 godine, odluke su češće donosile majke (26,7%) ili drugi članovi kućanstva (23,3%), dok su stariji od 25 godina češće donosili odluke zajedno s partnerom (54,0%).

Na temelju analize poduzorka ispitanika koji su 2020. radili za plaću i nisu živjeli sami u kućanstvu (N = 539), utvrđena je statistički značajna povezanost između **broja ostalih ukućana osim ispitanika** i glavnog nositelja prihoda u kućanstvu [$\chi^2 = 23,447$; $df = 3$; $p < 0,001$; $V = 0,209$]. Rezultati su pokazali da su ispitanici koji su živjeli u kućanstvu s jednom osobom češće bili glavni nositelji prihoda (70,3%), u usporedbi s onima koji su živjeli u kućanstvu s dvije do pet osoba (48,6%) ili šest do deset osoba (34,8%). Na poduzorku ispitanika koji su 2020. radili za plaću i nisu živjeli sami u kućanstvu (N = 534), utvrđena je statistički značajna povezanost između **broja ostalih ukućana osim ispitanika** i razine pristupa kućnom budžetu [$\chi^2 = 57,983$; $df = 6$; $p < 0,001$; $V = 0,233$]. Ispitanici koji su živjeli s jednom osobom češće su imali potpuni pristup kućnom budžetu (95,2%), u odnosu na one koji su živjeli s dvoje do petero ljudi u kućanstvu (75,6%) ili s šest do deset osoba (39,1%). Na istom poduzorku (N = 535) ispitanika utvrđena je statistički značajna povezanost između **broja ostalih ukućana osim ispitanika** i toga tko odlučuje o velikim kupnjama u kućanstvu [$\chi^2 = 80,454$; $df = 27$; $p < 0,001$; $V = 0,224$]. Ispitanici koji su živjeli s jednom osobom najčešće su samostalno donosili odluke (34,5%) ili u suradnji s partnerom (34,5%). Nasuprot tome, oni koji su živjeli s više ukućana češće su donosili odluke zajedno s partnerom (43,3% među onima koji su živjeli još s dvoje do petero ukućana i 27,3% među onima koji su živjeli s još šest do deset ukućana).

Na temelju analize poduzorka ispitanika koji su 2020. radili za plaću (N = 575), utvrđena je statistički značajna povezanost između imanja **partnera** i razine pristupa kućnom budžetu

$[\chi^2 = 35,351; df = 2; p < 0,001; V = 0,248]$. Sudionici koji su 2020. radili za plaću i imali partnera češće su imali potpuni pristup kućnom budžetu (86,9%) od ispitanika bez partnera, koji su potpuni pristup kućnom budžetu imali u 65,2% slučajeva. Na istom poduzorku ($N = 578$), utvrđena je statistički značajna povezanost između imanja **partnera** i toga tko odlučuje o velikim kupnjama u kućanstvu $[\chi^2 = 196,698; df = 9; p < 0,001; V = 0,583]$. Osobe koje su bile u vezi, odnosno imale partnera 2020. godine, najčešće su odluke o velikim kupnjama u kućanstvu donosile upravo zajedno s partnerom (51,1%), dok su osobe bez partnera češće donosile odluke samostalno (42,3%).

Na poduzorku ispitanika koji su 2020. godine radili za plaću i imali partnera ($N = 384$), utvrđena je statistički značajna povezanost između **iskustva gubitka posla zbog pandemije COVID-19** i glavnog nositelja prihoda u kućanstvu $[\chi^2 = 4,806; df = 1; p = 0,028; \Phi = -0,121]$. Osobe koje nisu iskusile gubitka posla 2020. bili su glavni nositelji prihoda u kućanstvu u 41,7% slučajeva. Dok su ispitanici koji su izgubili posao zbog pandemije COVID-19, u 61,5% slučajeva bili glavni nositelji prihoda u kućanstvu. Odnosno, na temelju rezultata posao su češće gubili glavni nositelji prihoda u kućanstvu. Dalje, na istom poduzorku ($N = 381$), utvrđena je statistički značajna povezanost između **iskustva gubitka posla zbog pandemije COVID-19** i razine pristupa kućnom budžetu $[\chi^2 = 6,877; df = 2; p = 0,032; V = 0,134]$. Ispitanici koji su 2020. godine iskusili gubitak posla rjeđe su imali potpuni pristup kućnom budžetu (74,4%) u usporedbi s onima koji nisu izgubili posao (88,6%).

Između ostalih varijabli (Vidi Sliku 1, str. 29) nije utvrđena povezanost s pristupom novcu i moći.

6.1.2.2. Broj sati dnevno radeći za plaću

Na poduzorku ispitanika koji su 2020. godine radili za plaću ($N = 687$), utvrđena je statistički značajna povezanost između **spola** i broja sati dnevno radeći za plaću $[\chi^2 = 21,493; df = 6; p = 0,001; V = 0,177]$. Najveći udio žena, njih 32,5%, izvijestio je da su radile devet do 11 sati dnevno. S druge strane, najčešći broj radnih sati među muškarcima bio je 12 do 14 sati dnevno (29,1%). Ovi rezultati sugeriraju da su muškarci u ovom razdoblju radili dulje dnevne smjene u usporedbi sa ženama.

Na istom poduzorku (N = 262), utvrđena je statistički značajna povezanost između **majka/svekrva/maćehe pomaže u obavljanju kućanskih poslova** i broja sati dnevno radeći za plaću [$\chi^2 = 19,075$; df = 6; p = 0,004; V = 0,270]. Ispitanici koji nisu dobivali pomoć od majke, svekrve ili maćehe u obavljanju kućanskih poslova najčešće su radili osam sati dnevno (27,0%) ili devet do 11 sati dnevno (23,2%). S druge strane, oni koji su primali takvu pomoć češće su radili duže sate - 31,2% ispitanika radilo je osam sati dnevno, dok je 16,9% radilo 12 do 14 sati dnevno. Ovi rezultati sugeriraju da obiteljska podrška u kućanskim poslovima može omogućiti veću posvećenost poslu i dulje radno vrijeme.

Na temelju analize poduzorka ispitanika koji su 2020. godine radili za plaću (N = 98), utvrđena je statistički značajna povezanost između toga da **obitelj izvan kućanstva pomaže u brizi o članovima obitelji** i broja sati dnevno radeći za plaću [$\chi^2 = 17,293$; df = 6; p = 0,008; V = 0,420]. Ispitanici koji nisu primali pomoć u obavljanju kućanskih poslova najčešće su radili osam sati dnevno (37,5%). Nasuprot tome, oni koji su primali pomoć češće su radili između devet i 11 sati dnevno (27,8%), dok je 22,2% ispitanika radilo više od 15 sati dnevno. Rezultati ponovno sugeriraju da podrška u obavljanju kućnih i obaveza može omogućiti dulje radno vrijeme, što je važno za pojedince koji pokušavaju uskladiti radne i obiteljske obaveze.

Između ostalih varijabli (Vidi Sliku 1, str. 29) nije utvrđena povezanost s brojem sati dnevno radeći za plaću.

6.1.2.3. Broj sati dnevno brige o članovima obitelji

Na poduzorku ispitanika koji su 2020. godine radili za plaću (N = 243), utvrđena je statistički značajna povezanost između **spola** i broja sati dnevno provedenih na brigu o članovima obitelji [$\chi^2 = 29,170$; df = 5; p < 0,001; V = 0,346]. Žene su češće nego muškarci provodile 16 do 24 sati dnevno brinući se za ukućane (31,3%), dok su muškarci najčešće izvještavali o četiri do pet sati dnevno (26,3%). Žene su, u prosjeku, posvećivale više vremena brizi o članovima obitelji, nego muškarci.

Analizirajući rezultate na temu broja ukućana, na istom poduzorku (N = 243), utvrđena je statistički značajna povezanost između **broj ostalih ukućana osim ispitanika** i broja sati dnevno provedenih na brigu o članovima obitelji [$\chi^2 = 54,841$; df = 20; p = 0,007; V = 0,252]. Pojedinci koji žive sami pretežno su izjavili da su provodili nula do dva sata dnevno brinući se o članovima obitelji (83,3%). Nasuprot tome, sudionici s većim kućanstvima posvetili su više

vremena brizi o ukućanima. Sudionici koji u svojem kućanstvu žive s još dvoje do petero osoba najčešće su provodili šest do devet sati dnevno na brigu o ukućanima (23,5%), kao i sudionici koji su u kućanstvu živjeli s još šest do desetero ljudi (31,6%). Veći broj ukućana zahtijeva više vremena posvećenog brizi o članovima obitelji.

Na poduzorku ispitanika koji su 2020. godine radili za plaću (N = 244), utvrđena je statistički značajna povezanost između imanja **djeteta mlađeg od 6 godina u kućanstvu** i broja sati dnevno provedenih na brigu o članovima obitelji [$\chi^2 = 20,333$; df = 5; p = 0,001; V = 0,289]. Ispitanici s malom djecom u kućanstvu često su provodili znatno više vremena brinući se za članove obitelji, pri čemu je najčešće prijavljeno vrijeme bilo između 16 i 24 sata dnevno (32,1%). Nasuprot tome, ispitanici bez djece mlađe od šest godina najčešće su prijavljivali da brizi za obitelj posvećuju između šest i devet sati dnevno (22,3%). Ovi rezultati pokazuju da prisutnost male djece u kućanstvu značajno povećava vrijeme posvećeno obiteljskim obavezama i brizi za članove obitelji.

Na poduzorku ispitanika koji su 2020. godine radili za plaću (N = 208), utvrđena je statistički značajna povezanost između korištenja **plaćene pomoći u obavljanju kućanskih poslova** i broja sati dnevno provedenih na brigu o članovima obitelji [$\chi^2 = 15,962$; df = 5; p = 0,007; V = 0,277]. Ispitanici koji su koristili plaćenu pomoć provodili su znatno manje vremena na brigu o ukućanima. Polovina ispitanika koji su koristili plaćenu pomoć provodila je manje od sat vremena dnevno na te aktivnosti. Nasuprot tome, oni koji nisu koristili plaćenu pomoć provodili su više od šest sati dnevno (68,4%) na brigu o članovima obitelji.

Između ostalih varijabli (Vidi Sliku 1, str. 29) nije utvrđena povezanost s brojem sati dnevno provedenih na brigu o članovima obitelji.

6.1.2.4. Broj sati dnevno provedenih obavljajući kućanske poslove

Na poduzorku ispitanika koji su 2020. godine radili za plaću (N = 540), utvrđena je statistički značajna povezanost između **spola** i broja sati dnevno provedenih obavljajući kućanske poslove [$\chi^2 = 32,303$; df = 6; p < 0,001; V = 0,245]. Žene su najčešće prijavile da provode dva sata dnevno obavljajući kućanske poslove (24,9%), dok je značajan broj žena naveo da na te aktivnosti provode sedam do 20 sati dnevno (19,8%). Nasuprot tome, muškarci su najčešće navodili da provode jedan sat dnevno na kućanske poslove (30,7%), dok je drugi najčešći odgovor bio dva sata dnevno (29,7%). Podaci sugeriraju da žene u prosjeku provode

više vremena na kućanske poslove od muškaraca, što može ukazivati na odraz tradicionalnih rodnih uloga u podjeli kućanskih obaveza.

Analizom poduzorka ispitanika koji su 2020. godine radili za plaću (N = 543), utvrđena je statistički značajna povezanost između **dobi** i broja sati dnevno provedenih obavljajući kućanske poslove [$\chi^2 = 32,828$; df = 6; p < 0,001; V = 0,246]. Mladi do 24 godine najčešće su provodili jedan do dva sata dnevno na ove aktivnosti (72,4%), dok su stariji ispitanici (25 i više godina) također najčešće provodili dva sata dnevno (24,3%), ali pokazuju veću varijabilnost u vremenu posvećenom kućanskim poslovima, s više ispitanika koji troše tri (16,2%), četiri (13,8%) i pet do šest sati dnevno (17,1%). Odnosno, stariji ispitanici su provodili više sati dnevno na kućanske poslove.

Na istom poduzorku (N=530), utvrđena je statistički značajna povezanost između **djeteta mlađeg od 6 godina u kućanstvu** i broja sati dnevno provedenih obavljajući kućanske poslove [$\chi^2 = 17,913$; df = 6; p < 0,006; V = 0,184]. U kućanstvima bez male djece, većina sudionika provodi jedan (23,1%) ili dva (26,1%) sata dnevno na kućanske poslove. S druge strane, u kućanstvima s djecom mlađom od 6 godina 54,0% ispitanika provodi između četiri i 20 sati dnevno na kućanske poslove, što ukazuje na to da prisutnost male djece u kućanstvu znatno povećava vrijeme potrebno za kućanske poslove.

Na istom poduzorku (N = 542), utvrđena je statistički značajna povezanost između **pomaže li tko u obavljanju kućanskih poslova** i broja sati dnevno provedenih obavljajući kućanske poslove [$\chi^2 = 52,364$; df = 24; p < 0,001; V = 0,155]. Ispitanici koji redovito primaju pomoć najčešće troše jedan (28,7%) ili dva (29,3%) sata dnevno na kućanske poslove. Nasuprot tome, oni koji ne dobivaju nikakvu pomoć često troše više vremena, s 24,6% onih koji troše dva sata dnevno i 20,0% koji troše pet do šest sati dnevno. Pomoć u kućanskim poslovima može značajno smanjiti vrijeme koje ispitanici provode obavljajući kućanske poslove.

Na poduzorku ispitanika koji su 2020. godine radili za plaću (N = 477), utvrđena je statistički značajna povezanost između **moja kćer pomaže u obavljanju kućanskih poslova** i broja sati dnevno provedenih obavljajući kućanske poslove [$\chi^2 = 36,133$; df = 6; p < 0,001; V = 0,275]. Ispitanici kojima kćer nije pomagala u obavljanju kućanskih poslova najčešće su provodili između jednog i dva sata dnevno na te aktivnosti (53,1%). Nasuprot tome, oni koji su imali pomoć kćeri u kućanskim poslovima najčešće su provodili četiri do šest sati dnevno (47,3%). Odnosno, ispitanici kojima kćer nije pomagala u obavljanju kućanskih poslova

provodili su manje sati dnevno obavljajući kućanske poslove, za razliku od onih koji su imali takvu pomoć, što bi moglo ukazivati na to da su, uz podršku kćeri, bili motiviraniji i sposobniji obaviti više kućanskih poslova.

Na istom poduzorku (N = 477), utvrđena je statistički značajna povezanost između **otac/svekar/očuh pomaže u obavljanju kućanskih poslova** i broja sati dnevno provedenih obavljajući kućanske poslove [$\chi^2 = 13,033$; df = 6; p = 0,043; V = 0,165]. Ispitanici čiji otac, svekar ili očuh pomaže u obavljanju kućanskih poslova provode, manje vremena, jedan do dva sata dnevno (60%) na te aktivnosti, od onih čiji očevi ne pomažu. Ispitanici koji ne primaju takvu pomoć provode više od tri sata dnevno na iste aktivnosti (51,9%). Odnosno, pomoć oca, svekra ili očuha značajno smanjuje vrijeme koje ispitanici sami troše na kućanske poslove.

Na istom poduzorku (N = 477), utvrđena je statistički značajna povezanost između **majka/svekrva/maćeha pomaže u obavljanju kućanskih poslova** i broja sati dnevno provedenih obavljajući kućanske poslove [$\chi^2 = 15,724$; df = 6; p = 0,015; V = 0,182]. Nalazi pokazuju da u kućanstvima gdje majka, svekrva ili maćeha ne pomaže, većina ispitanika provodi tri ili više sati dnevno na kućanske poslove (54,9%). S druge strane, u kućanstvima gdje majka, svekrva ili maćeha pruža pomoć, većina ispitanika provodi samo jedan sat dnevno na iste aktivnosti (29,7%). Drugim riječima, ispitanici kojima majka, svekrva ili maćeha pomaže s kućanskim poslovima provode manje vremena na kućanske poslove u usporedbi s onima koji tu pomoć ne primaju.

Između ostalih varijabli (Vidi Sliku 1, str. 29) nije utvrđena povezanost s brojem sati dnevno provedenih obavljajući kućanske poslove.

6.1.2.5. Promjena u vremenu provedenom na brigu za obitelj tijekom pandemije COVID-19

Analizom poduzorka ispitanika koji su 2020. godine radili za plaću (N = 259), utvrđena je statistički značajna povezanost između imanja **osobe s posebnim potrebama/invaliditetom u kućanstvu** i promjena u vremenu provedenom na brigu za obitelj tijekom pandemije COVID-19 [$\chi^2 = 8,466$; df = 3; p = 0,037; V = 0,181]. U kućanstvima bez članova s posebnim potrebama ili invaliditetom, većina ispitanika (52,2%) izvještava da je vrijeme provedeno na brigu o obitelji ostalo isto, dok je 36,6% primijetilo povećanje vremena. S druge strane, u kućanstvima gdje postoji član s posebnim potrebama ili invaliditetom, gotovo polovica ispitanika (48,1%) prijavila je povećanje vremena provedeno na brigu za obitelj. Prisustvo člana s posebnim

potrebama ili invaliditetom tijekom *lockdowna* dovodi do značajnog povećanja opterećenja u pogledu brige o obitelji

Analizom istog poduzorka (N = 225), utvrđena je statistički značajna povezanost između **otac/svekar/očuh pomaže u obavljanju kućanskih poslova** i promjena u vremenu provedenom na brigu za obitelj tijekom pandemije COVID-19 [$\chi^2 = 8,695$; $df = 3$; $p = 0,034$; $V = 0,197$]. U kućanstvima gdje otac, svekar ili očuh ne pomaže u obavljanju kućanskih poslova, 39,3% ispitanika je prijavilo povećanje broja sati provedenih na brigu o članovima obitelji, dok je 50,9% navelo da se broj sati nije promijenio, a tek 0,9% ispitanika izvijestilo je o smanjenju vremena posvećenog ovoj aktivnosti. Nasuprot tome, u kućanstvima gdje otac, svekar ili očuh pruža pomoć, većina ispitanika (72,7%) izjavila je da je vrijeme provedeno na brigu o članovima obitelji ostalo nepromijenjeno, dok su manji postoci prijavili povećanje (9,1%) ili smanjenje (9,1%) broja sati. Odnosno, ispitanici u kućanstvima gdje otac, svekar ili očuh ne pomaže u kućanskim poslovima češće doživjeli povećanje vremena posvećenog brizi o ukućanima.

Analizom istog poduzorka (N = 187), utvrđena je statistički značajna povezanost između **otac/svekar/očuh pomaže u brizi o članovima obitelji** i promjena u vremenu provedenom na brigu za obitelj tijekom pandemije COVID-19 [$\chi^2 = 8,331$; $df = 3$; $p = 0,040$; $V = 0,211$]. U kućanstvima gdje otac, svekar ili očuh pomaže u brizi o članovima obitelji, većina ispitanika (63,6%) prijavila je povećanje broja sati posvećenih toj aktivnosti, dok je manji dio (36,4%) naveo da je vrijeme ostalo isto. Suprotno tome, u kućanstvima gdje otac, svekar ili očuh ne pruža takvu pomoć, većina ispitanika (54,5%) izvijestila je da se vrijeme provedeno na brigu o članovima obitelji nije promijenilo, dok je 33,9% prijavilo povećanje broja sati. Ova razlika može ukazivati na to da nedostatak pomoći od strane oca, svekra ili očuha ne dovodi nužno do značajnog povećanja vremena provedenog na brigu o članovima obitelji, već može implicirati da ostali članovi kućanstva preuzimaju veći teret brige.

Između ostalih varijabli (Vidi Sliku 1, str. 29) nije utvrđena povezanost s promjenom u vremenu provedenom na brigu za obitelj tijekom pandemije COVID-19.

6.1.2.6. *Promjena u vremenu provedenom obavljajući kućanske poslove tijekom pandemije COVID-19*

Analizom poduzorka ispitanika koji su 2020. godine radili za plaću (N = 580), utvrđena je statistički značajna povezanost između **spola** i promjene u vremenu provedenom obavljajući kućanske poslove tijekom pandemije COVID-19 [$\chi^2 = 14,587$; df = 3; p = 0,002; V = 0,159]. Žene su češće prijavljivale povećanje vremena provedenog na obavljanje kućanskih poslova tijekom pandemije (33,0%) od muškaraca (21,1%). Nadalje, muškarci su češće izvještavali da je vrijeme provedeno obavljajući kućanske poslove ostalo isto (62,7%) od žena (56,0%).

Analizom poduzorka ispitanika koji su 2020. godine radili za plaću (N = 555), utvrđena je statistički značajna povezanost između imanja **partnera** i promjene u vremenu provedenom obavljajući kućanske poslove tijekom pandemije COVID-19 [$\chi^2 = 22,966$; df = 3; p < 0,001; V = 0,203]. Ispitanici koji tijekom *lockdowna* imali partnera češće su prijavljivali povećanje vremena provedenog na kućanske poslove (31,2%) u odnosu na one koji nisu imali partnera (21,7%). Istovremeno, veći postotak ispitanika bez partnera prijavljivao je smanjenje vremena provedenog na kućanske poslove (8,3%) za razliku od onih s partnerom u istom periodu (2,1%). Rezultati sugeriraju da prisustvo partnera može biti povezano s većim opterećenjem kućanskim poslovima, dok njegovo odsustvo može dovesti do smanjenja takvog opterećenja.

U slučaju dobi, ponovno na poduzorku ispitanika koji su 2020. godine radili za plaću (N = 585), utvrđena je statistički značajna povezanost između **dobi** i promjene u vremenu provedenom obavljajući kućanske poslove tijekom pandemije COVID-19 [$\chi^2 = 12,977$; df = 3; p = 0,005; V = 0,149]. Ispitanici u dobi od 24 godine i mlađi te oni od 25 godina i stariji podjednako su prijavljivali povećanje vremena provedenog na kućanske poslove tijekom pandemije COVID-19, s 28,1% mlađih ispitanika i 28,4% starijih ispitanika koji su prijavili povećanje. Međutim, stariji ispitanici (25 godina i stariji) češće su navodili da su provodili isto vrijeme na kućanske poslove tijekom pandemije (60,3%) u usporedbi s mlađima (49,4%). S druge strane, mlađi ispitanici nešto su češće prijavljivali smanjenje vremena provedenog na kućanske poslove tijekom pandemije (10,1%) u odnosu na starije ispitanike (2,8%). Odnosno, mlađi ispitanici su češće iskusili smanjenje vremena provedenog na kućanske poslove tijekom pandemije za razliku od starijih ispitanika.

Na istom poduzorku (N = 585), utvrđena je statistički značajna povezanost između **stava o rodnoj ravnopravnosti** i promjene u vremenu provedenom obavljajući kućanske poslove tijekom pandemije COVID-19 [$\chi^2 = 22,430$; df = 12; p = 0,033; V = 0,113]. Ispitanici koji se u potpunosti slažu s tvrdnjom da bi „Muškarci i žene trebali imati jednake šanse“ češće su prijavili da se vrijeme koje su provodili na kućanske poslove tijekom pandemije povećalo (29,7%) od ispitanika koji se ne slažu s navedenom tvrdnjom (20,0%). Odnosno, ispitanici s

egalitarnijim stavovima o rodnoj ravnopravnosti češće su provodili više vremena na kućanske poslove tijekom pandemije, za razliku od ispitanika s tradicionalnijim stavovima.

Obzirom na podatke prikupljene na poduzorku ispitanika koji su 2020. radili za plaću, (N = 513), utvrđena je statistički značajna povezanost između toga da je **djeci otkazana nastava zbog pandemije COVID-19** i promjene u vremenu provedenom obavljajući kućanske poslove tijekom pandemije COVID-19 [$\chi^2 = 8,600$; df = 3; p = 0,035; V = 0,129]. Ispitanici čija su djeca iskusila otkazivanje nastave zbog COVID-19 češće su prijavili povećanje vremena provedenog na kućanske poslove (38,1%) u usporedbi s onima čija djeca nisu iskusila otkazivanje nastave (24,8%). Odnosno, ispitanici čija su djeca tijekom pandemije bila prisiljena na online nastavu ili nastavu kod kuće provodili su više vremena na kućanske poslove. Ova promjena može biti rezultat činjenice da su djeca bila kod kuće više nego obično, što je moglo dovesti do povećanja opsega kućanskih poslova i obaveza.

Na istom poduzorku (N = 510), utvrđena je statistički značajna povezanost između toga da **suprug/a pomaže u obavljanju kućanskih poslova** i promjene u vremenu provedenom obavljajući kućanske poslove tijekom pandemije COVID-19 [$\chi^2 = 11,901$; df = 3; p = 0,008; V = 0,153]. Ispitanici čiji supružnici pomažu u kućanskim poslovima češće su prijavljivali povećanje vremena provedenog na te poslove tijekom pandemije (30,6%) u usporedbi s onima čiji partneri ne pomažu (26,5%). Ovi rezultati sugeriraju da pomoć supružnika u obavljanju kućanskih poslova može doprinijeti boljoj raspodjeli obaveza, što može povećati motivaciju za posvećivanje više vremena tim poslovima. S druge strane, mali postotak ispitanika iz obje grupe prijavljuje smanjenje vremena provedenog na kućanske poslove (6,5% među onima čiji supružnici ne pomažu i 2,3% među onima čiji supružnici pomažu). Međutim, među ispitanicima čiji supružnici pomažu, smanjenje vremena provedenog na kućanske poslove je manje izraženo (2,3%) u usporedbi s onima čiji supružnici ne pomažu (6,5%).

Na temelju analize poduzorka ispitanika koji su 2020. godine radili za plaću (N = 175), utvrđena je statistički značajna povezanost između **suprug/a pomaže u brizi o članovima obitelji** i promjene u vremenu provedenom obavljajući kućanske poslove tijekom pandemije COVID-19 [$\chi^2 = 9,660$; df = 3; p = 0,022; V = 0,235]. Ispitanici čiji supružnici pomažu u brizi o članovima obitelji prijavljuju sličan postotak povećanja vremena provedenog na kućanske poslove tijekom pandemije (31,5%) kao i oni čiji supružnici ne pomažu (32,8%). Međutim, veći postotak ispitanika čiji supružnici pomažu u brizi o članovima obitelji izvještava da je vrijeme provedeno na kućanske poslove ostalo isto (64,9%), u usporedbi s onima čiji partneri ne pomažu (51,6%). U obje grupe, vrlo mali postotak ispitanika prijavljuje smanjenje vremena

provedenog na kućanske poslove, pri čemu je među onima čiji supružnici pomažu ovaj postotak znatno manji (1,8%) u odnosu na one čiji supružnici ne pomažu (3,1%).

Između ostalih varijabli (Vidi Sliku 1, str. 29) nije utvrđena povezanost s promjenom u vremenu obavljajući kućanske poslove tijekom pandemije COVID-19.

6.1.3. Posljedice nevidljivog rada: analiza prvog vala istraživanja 2020. godine

U ovoj analizi usmjerit ćemo se na odnos između nevidljivog rada i njegovih posljedica tijekom 2020. godine, koristeći podatke prikupljene u prvom valu istraživanja. Nevidljivi rad obuhvaća širok spektar aktivnosti koje nisu izravno plaćene, ali su ključne za svakodnevno funkcioniranje kućanstva. Analizom ovih varijabli, istraživanje ima za cilj razumjeti kako ove aktivnosti utječu na dinamiku kućanstva, posebno u kontekstu pandemije COVID-19.

Nevidljivi rad uključuje sljedeće varijable: pristup novcu i moći u kućanstvu, broj sati dnevno radeći za plaću, broj sati dnevno posvećen brizi o ukućanima, kao i kućanskim poslovima, te promjene u vremenu provedenom obavljajući kućanske poslove tijekom pandemije COVID-19.

Što se tiče posljedica nevidljivog rada, ispituje se društvena izoliranost. Proučavanje društvene izoliranosti dodatno produbljuje razumijevanje posljedica nevidljivog rada, posebice u vremenskom okviru obilježenom pandemijom i mjerama izolacije. Upotrebom ovog pristupa očekuje se identifikacija ključnih veza između nevidljivog rada i posljedica.

Analizom poduzorka ispitanika koji su 2020. godine radili za plaću (N = 512), utvrđena je statistički značajna povezanost između **promjene u vremenu provedenom obavljajući kućanske poslove tijekom pandemije COVID-19** i društvene izoliranosti [$\chi^2 = 12,492$; $df = 3$; $p = 0,006$; $V = 0,156$]. Ispitanici koji su tijekom pandemije prijavili povećanje vremena provedenog na kućanske poslove češće su navodili da se nisu osjećali društveno izolirani ili da nisu osjećali da su dugo zaglavljani kod kuće (52,1%), nego što su prijavili povećanje vremena na kućanske poslove i osjećaj društvene izoliranosti (47,9%). Također, ispitanici čije je vrijeme provedeno na kućanske poslove ostalo isto tijekom pandemije češće su izvještavali da se nisu osjećali izolirani (65,4%) nego što su prijavljivali da je vrijeme na kućanske poslove ostalo isto, ali su se osjećali društveno izolirani (34,6%). Nasuprot tome, osobe koje su prijavile smanjenje vremena provedenog na kućanske poslove tijekom pandemije češće su osjećale

društvenu izoliranost ili da su dugo zaglavljeni kod kuće (52,6%) nego što su se osjećali povezano i istovremeno prijavili smanjenje vremena na kućanske poslove (47,4%). Rezultati sugeriraju da veće vrijeme provedeno na kućanskim poslovima može smanjiti osjećaj društvene izolacije tijekom pandemije, dok smanjenje tog vremena može povećati osjećaj izolacije i nezadovoljstva. Održavanje stabilne rutine u kućanskim poslovima pomaže u očuvanju osjećaja normalnosti i povezanosti s okolinom.

Između ostalih varijabli (Vidi Sliku 1, str. 29) nije utvrđena povezanost s društvenom izoliranosti.

6.1.4. Prediktori nevidljivog rada: analiza drugog vala istraživanja 2021. godine

U nastavku se fokusiramo na analizu prediktora i njihov utjecaj na nevidljivi rad u drugom valu istraživanja (2021). Prediktori obuhvaćaju spektar čimbenika, uključujući spol, dob, obavljanje plaćenog rada, broj ostalih ukućana osim ispitanika, stupanj obrazovanja, ima li ispitanik dugoročnog partnera, te prisutnost djece mlađe od šest godina u kućanstvu.

Dodatno, u analizi za 2021. godinu uvodimo nove aspekte nevidljivog rada, poput rada partnera za plaću, ukupnog broja sati dnevno posvećenog brizi o članovima obitelji i kućanskim poslovima (zbirni prikaz), te broj partnerovih sati dnevno posvećeni istim aktivnostima. Umjesto promjena u vremenu provedenom na brigu o članovima obitelji i kućanskim poslovima tijekom pandemije COVID-19 (analizirano u prvom valu 2020), analiziran je utjecaj kućanskih obaveza na mogućnost fokusiranja na plaćeni rad u 2021. godini.

Istraživanje povezanosti različitih uzroka i iskustava sudionika s nevidljivim radom, omogućuje se identifikacija ključnih veza i obrasca u dinamici nevidljivog rada. Proučavanje utjecaja kućanskih obaveza na mogućnost fokusiranja na plaćeni rad dodatno će obogatiti naša saznanja o ravnoteži između profesionalnog i obiteljskog života tijekom izazovnih vremena, te pružiti dublji uvid u nevidljivi rad i njegove posljedice na dinamiku partnerskih odnosa i funkcioniranje kućanstva.

6.1.4.1. Pristup novcu/moć

Na temelju analize poduzorka ispitanika koji su 2021. godine imali partnera i radili za plaću (N = 156), utvrđeno je da postoji statistički značajna povezanost između **spola** i glavnog nositelja prihoda u kućanstvu [$\chi^2 = 10,751$; $df = 1$; $p = 0,001$; $\Phi = 0,276$]. Muškarci su znatno češće bili glavni nositelji prihoda (65,5%) u usporedbi s ženama (36,6%). Ovakvi rezultati ukazuju na to da muškarci i dalje preuzimaju veću odgovornost za ekonomsko uzdržavanje kućanstva, što može biti posljedica tradicionalnih rodnih uloga.

Analizirajući rezultate na temu dobi, na istom poduzorku (N = 166), utvrđeno je da postoji statistički značajna povezanost između **dobi** i toga tko odlučuje o velikim kupnjama u kućanstvu [$\chi^2 = 85,843$; $df = 35$; $p < 0,001$; $V = 0,322$]. Mladi ljudi, posebno oni u dobi od 18 do 24 godine, najčešće su se oslanjali na svoje majke prilikom donošenja odluka o velikim kupnjama u kućanstvu (50%), dok je tek 25% njih te odluke donosilo zajedno s partnerom. Za razliku od njih, ispitanici u dobi od 35 do 44 godine, u 29,6% slučajeva su donosili ove odluke samostalno, dok je 53,7% odlučivalo zajedno s partnerom. Pojedinci u dobi od 55 do 64 godine izvijestili su da su odluke o velikim kupnjama samostalno donosili u 28,6% slučajeva, dok je 42,9% njih donosilo odluke zajedno s partnerom. U dobnoj skupini od 65 do 74 godine, 33,3% ispitanika donosilo je odluke samostalno, a 66,7% se oslanjalo na zajedničko donošenje odluka s partnerom. Sveukupno, rezultati pokazuju da način donošenja odluka o velikim kupnjama varira s dobi. Mlađi ispitanici češće prepuštaju ove odluke drugima, osobito majkama, dok stariji ispitanici preferiraju zajedničko odlučivanje s partnerom, što može odražavati veću samostalnost i suradnju u kasnijim životnim fazama.

Na istom poduzorku (N = 141), utvrđena je statistički značajna povezanost između **djece mlađe od 6 godina u kućanstvu** i toga tko odlučuje o velikim kupnjama u kućanstvu [$\chi^2 = 85,441$; $df = 21$; $p < 0,001$; $V = 0,449$]. U kućanstvima s jednim djetetom mlađim od šest godina, većina odluka (76,7%) donosi se zajednički s partnerom. Kod kućanstava s dvoje djece mlađe od šest godina, zajedničko donošenje odluka s partnerom postaje još izraženije, s 81,8% odluka donesenih na taj način. Međutim, u kućanstvima s troje djece mlađe od šest godina, situacija se mijenja. Ovdje 50% ispitanika odluke donosi zajednički s partnerom, dok preostalih 50% ispitanika u odlučivanje uključuje druge članove kućanstva. Nasuprot tome, u kućanstvima bez djece mlađe od šest godina, 25,5% ispitanika donosi odluke samostalno, a 48,0% ispitanika odluke donosi zajednički s partnerom. Rezultati ukazuju na to da s povećanjem broja male djece u kućanstvu raste potreba za uključivanjem drugih članova kućanstva u donošenje odluka o velikim kupnjama. U kućanstvima bez male djece još uvijek prevladava zajedničko donošenje odluka s partnerom, ali uz veći udio samostalnog odlučivanja.

Između ostalih varijabli (Vidi Sliku 1, str. 29) nije utvrđena povezanost s pristupom novcu i moći.

6.1.4.2. Broj sati dnevno radeći za plaću

Na temelju analize poduzorka ispitanika koji su 2021. godine radili za plaću (N = 295), utvrđeno je da postoji statistički značajna povezanost između **dobi** i broja sati dnevno provedenih radeći za plaću [$\chi^2 = 179,454$; $df = 63$; $p < 0,001$; $V = 0,295$]. Ispitanici u dobi između 25 i 34 godine češće su prijavljivali da rade sedam do devet sati dnevno (68,7%), u usporedbi s ispitanicima u dobnim skupinama 45 do 54 godine (64,3%), 35 do 44 godine (55,4%) i 18 do 24 godine (44,0%). Stariji ispitanici, u dobi od 65 do 74 godine, češće su prijavljivali da rade dva do tri sata dnevno (40,0%) u usporedbi s ispitanicima u dobnim skupinama 55 do 64 godine (5,6%), 45 do 54 godine (5,4%), 35 do 44 godine (1,2%) i 25 do 34 godine (1,2%). Rezultati ukazuju na to da radno opterećenje, u smislu broja sati provedenih na poslu, opada s godinama. Mlađi ispitanici, posebno oni u dobi od 25 do 34 godine, skloniji su duljem radnom vremenu, dok stariji ispitanici, posebno oni iznad 65 godina, češće rade kraće radne sate. Ovo može odražavati različite životne faze i radne prioritete, s mlađim ispitanicima koji su usred karijere i starijima koji su možda u procesu umirovljenja ili prelaze u manje intenzivne radne obaveze.

Između ostalih varijabli (Vidi Sliku 1, str. 29) nije utvrđena povezanost s brojem sati dnevno radeći za plaću.

6.1.4.3. Broj sati dnevno provedenih na brigu o članovima obitelji i kućanskim poslovima (Zbirno)

Za niže navedene analize koje su testirale odnose u kojima jedna od varijabli bila *broj sati dnevno provedenih na brigu o članovima obitelji i kućanskim poslovima* isključen je filter s osoba koje su 2021. radile za novac zbog velikog broja podataka bez odgovora te je analiza rađena na svim ispitanicima.

Na poduzorku svih ispitanika koji su 2021. godine sudjelovali u istraživanju (N = 415), utvrđeno je da postoji statistički značajna povezanost između **spola** i broja sati dnevno

provedenih na brigu o članovima obitelji i kućanskim poslovima [$\chi^2 = 17,455$; $df = 9$; $p = 0,042$; $V = 0,205$]. Žene u našem poduzorku provode više sati dnevno na kućanskim poslovima i brizi o obitelji u usporedbi s muškarcima. Najveći postotak žena (22,3%) provodi između dva i tri sata dnevno na ovim aktivnostima, što čini ovu kategoriju najzastupljenijom među ženama. Sljedećih 18,8% žena provodi između jednog i dva sata dnevno, 12,5% žena tri i četiri sata, dok 7,4% žena provodi između četiri i pet sati dnevno. Nasuprot tome, muškarci u većem postotku prijavljuju da provode između jednog i dva sata dnevno na kućanskim poslovima i brizi o obitelji (31,4%), što je njihova najzastupljenija kategorija. Slijedi 20,8% muškaraca koji provode između dva i tri sata, 7,5% između tri i četiri sata, te samo 6,9% muškaraca koji provode između četiri i pet sati dnevno na ovim aktivnostima. Rezultati pokazuju da žene u prosjeku preuzimaju veći teret kućanskih poslova i brige o obitelji te češće provode više sati dnevno na ovim aktivnostima u usporedbi s muškarcima. Ovo može odražavati tradicionalne rodne uloge i podjelu kućanskih obaveza unutar kućanstava.

Također, na istom poduzorku ($N = 426$), utvrđeno je da postoji statistički značajna povezanost između **dobi** i broja sati dnevno provedenih na brigu o članovima obitelji i kućanskim poslovima [$\chi^2 = 108,340$; $df = 72$; $p = 0,004$; $V = 0,178$]. Mlađi ispitanici, posebno oni u dobi od 18 do 24 godine, češće provode manje od jednog sata dnevno na brigu o članovima obitelji i kućanskim poslovima (27,9%) u usporedbi sa starijim ispitanicima. Ispitanici u dobi od 25 do 34 godine prijavili su da provode manje od jednog sata dnevno na ove aktivnosti u 10,5% slučajeva, dok su oni u dobi od 35 do 44 godine to činili u 8,2% slučajeva, a ispitanici u dobi od 45 do 54 godine u 12,0% slučajeva. S druge strane, stariji ispitanici, posebno oni u dobi od 45 do 54 godine, najčešće su prijavljivali da provode između pet i devet sati dnevno na brigu o članovima obitelji i kućanske poslove (18,5%). Ovaj postotak je znatno viši nego kod mlađih dobnih skupina: ispitanici u dobi od 35 do 44 godine (13,8%), 25 do 34 godine (14,8%), i 18 do 24 godine (6,0%). Rezultati pokazuju da stariji ispitanici obično provode više vremena na brigu o članovima obitelji i kućanske poslove u usporedbi s mlađim ispitanicima. To može biti posljedica povećanih odgovornosti koje dolaze s godinama, gdje stariji ispitanici češće imaju više obaveza prema obitelji i kućanstvu.

Na poduzorku ispitanika koji su 2021. godine radili za plaću ($N = 324$), utvrđeno je da postoji statistički značajna povezanost između **broja ostalih ukućana osim ispitanika** i broja sati dnevno provedenih na brigu o članovima obitelji i kućanskim poslovima [$\chi^2 = 53,045$; $df = 36$; $p = 0,033$; $V = 0,202$]. Pojedinci koji su živjeli u većim kućanstvima (s još šest do desetero ljudi) češće su provodili između pet i 11 sati dnevno na brigu o članovima obitelji i kućanske

poslove (33,3%) u usporedbi s onima koji su živjeli s dvoje do petero ljudi (18,4%) ili samo s jednom osobom (7,9%). Nasuprot tome, oni koji žive s jednom osobom najčešće su provodili dva sata dnevno ili manje na ove aktivnosti (35,1%), dok je to slučaj za 30,2% onih koji žive s dvoje do petero ljudi i samo 11,1% onih u kućanstvima s šest do desetero ljudi. Nalazi sugeriraju da veći broj ukućana može povećati obveze i vrijeme potrebno za održavanje kućanstva.

Dalje, na istom poduzorku (N = 415), utvrđeno je da postoji statistički značajna povezanost između **stupnja obrazovanja** i broja sati dnevno provedenih na brigu o članovima obitelji i kućanskim poslovima [$\chi^2 = 70,110$; $df = 45$; $p = 0,010$; $V = 0,207$]. Ispitanici s nižim stupnjem obrazovanja, poput osnovne škole (31,6%) i srednje škole (20,5%), češće su provodili četiri do sedam sati dnevno na brigu o članovima obitelji i kućanskim poslovima u usporedbi s onima s višim stupnjem obrazovanja. Naime, ispitanici s preddiplomskim studijem (10,7%) te s magisterijem, doktoratom ili stručnom diplomom (17,7%) rjeđe su provodili toliko vremena na ove aktivnosti. Suprotno tome ispitanici s višim stupnjem obrazovanja, poput onih s preddiplomskim studijem (25,5%) i magisterijem, doktoratom ili stručnom diplomom (26,7%), češće su provodili između jedan i dva sata dnevno na brigu o članovima obitelji i kućanskim poslovima u usporedbi s onima s nižim stupnjem obrazovanja. Ispitanici s osnovnom školom (15,8%) i srednjom školom (24,1%) rijetko su provodili tako malo vremena na ove aktivnosti. Ovi nalazi ukazuju na moguću povezanost obrazovnog stupnja s raspodjelom vremena na kućanske obaveze, pri čemu osobe s višim obrazovanjem provode manje vremena na te aktivnosti, vjerojatno zbog različitih prioriteta, resursa ili dostupnosti pomoći.

Ponovno, na poduzorku ispitanika koji su 2021. godine radili za plaću (N = 298), utvrđeno je da postoji statistički značajna povezanost između **djece mlađe od 6 godina u kućanstvu** i broja sati dnevno provedenih na brigu o članovima obitelji i kućanskim poslovima [$\chi^2 = 96,779$; $df = 36$; $p < 0,001$; $V = 0,285$]. Ispitanici koji su u kućanstvu imali troje djece mlađe od šest godina češće su provodili više od pet sati dnevno na brigu o članovima obitelji i kućanske poslove (66,6%) u usporedbi s onima koji su imali jedno malo dijete (48,2%), dvoje djece mlađe od šest godina (40,0%) ili koji nisu imali malu djecu u kućanstvu (12,9%). Nalazi sugeriraju da povećanje broja male djece u kućanstvu značajno povećava vrijeme koje ispitanici provode na kućanske poslove i brigu o članovima obitelji. S većim brojem djece, potreba za dodatnom brigom i aktivnostima također raste, što dovodi do duljeg vremena provedenog na ovim zadacima.

Na temelju analize poduzorka osoba koje su 2021. radile za plaću i imale partnera (N = 155), utvrđeno je da postoji statistički značajna povezanost između **spola** i broja sati dnevno koje partner provodi na brigu o članovima obitelji i kućanskim poslovima [$\chi^2 = 22,713$; df = 10; p = 0,012; V = 0,383]. Ispitanice su u 49,5% slučajeva navodile da njihovi partneri/ce provode manje od dva sata dnevno na brigu o članovima obitelji i kućanske poslove. S druge strane, polovica muških ispitanika je navela kako njihovi partneri/ce provode jedan do tri sata dnevno na iste aktivnosti. Drugim riječima, partneri/ce muških ispitanika su provodili/le više vremena na brigu o članovima obitelji i kućanske poslove, u usporedbi s partnerima/icama ženskih ispitanika.

Između ostalih varijabli (Vidi Sliku 1, str. 29) nije utvrđena povezanost s brojem sati dnevno koje ispitanik ili partner provedu na brigu o članovima obitelji i kućanskim poslovima.

6.1.4.4. Nesposobnost za posao zbog kućanskih obveza

Na poduzorku osoba koje su 2021. godine radile za plaću (N = 271), utvrđeno je da su tijekom posljednjeg mjeseca, kada je provedeno istraživanje, različite kućne obaveze utjecale na mogućnost ispitanika da se fokusiraju na plaćeni rad. **Spol** je bio važan faktor u ovoj analizi. Žene su češće od muškaraca prijavljivale kako im je briga za djecu utjecala na mogućnost fokusiranja na plaćeni rad tijekom 2021 (37,9% naspram 24,5%) [$\chi^2 = 4,560$; df = 1; p = 0,033; $\Phi = -0,138$]. Također, kućanski poslovi više su utjecali na mogućnost fokusiranja žena (52,7%) na plaćeni rad, nego muškaraca (35,3%) [$\chi^2 = 7,039$; df = 1; p = 0,008; $\Phi = -0,169$]. Nadalje, žene su češće prijavljivale da ih zadaci koje ih je zamolio muški član kućanstva ometaju u fokusiranju na plaćeni rad (18,3%), od muškaraca (5,9%) [$\chi^2 = 7,354$; df = 1; p = 0,007; $\Phi = 0,007$]. No, zadaci koje je zamolila ženska članica kućanstva češće su utjecali na sposobnost muškaraca (23,5%) da se fokusiraju na plaćeni rad, nego žena (8,3%) [$\chi^2 = 11,031$; df = 1; p < 0,001; $\Phi = 0,213$].

Analizirajući rezultate na temu dobi, na poduzorku osoba koje su 2021. godine radile za plaću (N = 283), utvrđeno je da postoji statistički značajna povezanost između **dobi** i toga da je briga za djecu utjecala na mogućnost fokusiranja na plaćeni rad tijekom 2021 [$\chi^2 = 24,445$; df = 7; p < 0,001; V = 0,294]. Ispitanici u dobi između 35 i 44 godine su češće prijavljivali kako je briga za djecu negativno utjecala na njihovu sposobnost fokusiranja na plaćeni rad (47,0%), u usporedbi sa ispitanicima u dobi između 45 i 54 (38,2%), onima u dobi između 25

i 34 godine (30,8%), ispitanicima u dobi između 18 i 24 godine (4,3%), te onima u dobi između 55 i 64 godine (12,5%). Ovi rezultati sugeriraju da srednje stariji ispitanici, posebno oni u dobi između 35 i 44 godine, doživljavaju veći utjecaj brige za djecu na profesionalni fokus u odnosu na druge dobne skupine.

Na istom poduzorku (N = 223), utvrđena je statistički značajna povezanost između **broja ostalih ukućana osim ispitanika** i toga da je briga za djecu utjecala na mogućnost fokusiranja na plaćeni rad [$\chi^2 = 33,279$; df = 4; p < 0,001; V = 0,386]. Ispitanici koji su živjeli u kućanstvu s još dvoje do pet ljudi češće su prijavljivali da je briga za djecu negativno utjecala na njihovu mogućnost fokusiranja na plaćeni rad (47,3%), od ispitanika koji su u istom periodu živjeli s još jednom osobom u kućanstvu (7,7%) ili onih koji su dijelili kućanstvo s još šest do deset ljudi (25,0%). Odnosno, rezultati sugeriraju da broj članova kućanstva može imati značajan utjecaj na to kako briga za djecu utječe na mogućnost fokusiranja na radne zadatke.

Također, na istom poduzorku (N = 223), utvrđeno je da postoji statistički značajna povezanost između **broja ostalih ukućana osim ispitanika** i toga da je briga o odraslima utjecala na mogućnost fokusiranja na plaćeni rad [$\chi^2 = 12,177$; df = 4; p = 0,016; V = 0,234]. Ispitanici koji su živjeli s većim brojem osoba u kućanstvu su češće prijavljivali da je briga o odraslima utjecala na mogućnost fokusiranja na plaćeni rad. Konkretno, 50,0% ispitanika koji su živjeli s 11 ili više osoba, kao i onih koji su živjeli s šest do deset osoba, navelo je da im je briga o odraslima ometala fokus na plaćeni rad. Nasuprot tome, manji postotak ispitanika koji su živjeli u kućanstvima s manje osoba prijavio je isti utjecaj: 17,1% onih koji su živjeli s dvije do pet osoba i 7,7% onih koji su živjeli s još jednom osobom.

Ponovno, na poduzorku osoba koje su 2021. godine radile za plaću (N = 222), utvrđeno je da postoji statistički značajna povezanost između **stupnja obrazovanja** i toga da su kućanski poslovi utjecali na mogućnost fokusiranja na plaćeni rad tijekom 2021 [$\chi^2 = 14,333$; df = 5; p = 0,014; V = 0,254]. Ispitanici s višim stupnjem obrazovanja češće su prijavljivali da kućanski poslovi utječu na njihovu sposobnost fokusiranja na plaćeni rad. Konkretno, 61,1% ispitanika s završenim preddiplomskim studijem i 61,1% ispitanika s magisterijem, doktoratom ili stručnom diplomom navelo je taj utjecaj. U usporedbi s njima, 45,2% ispitanika sa srednjom školom i samo 23,1% ispitanika s osnovnom školom izvjestili su o sličnom utjecaju. Osobe s višim stupnjem obrazovanja često rade na zahtjevnijim poslovima, te kućanski poslovi mogu značajno utjecati na njihovu profesionalnu učinkovitost i koncentraciju.

Na temelju analize istog poduzorka (N = 197), utvrđeno je da postoji statistički značajna povezanost između **djece mlađe od 6 godina u kućanstvu** i toga da je briga za djecu utjecala na mogućnost fokusiranja na plaćeni rad [$\chi^2 = 38,002$; df = 3; p < 0,001; V = 0,439]. Ispitanici koji su imali dvoje djece mlađe od šest godina u kućanstvu češće su prijavljivali da briga za djecu utječe na njihovu sposobnost fokusiranja na plaćeni rad nego ispitanici koji su u istom razdoblju imali jedno ili troje djece mlađe od šest godina u kućanstvu. Konkretno, 83,3% ispitanika s dvoje djece mlađe od šest godina navelo je da je briga za djecu ometala njihovu sposobnost fokusiranja na radne zadatke, dok je taj postotak bio niži kod ispitanika s jednim djetetom (72,7%) i troje djece (50,0%). S druge strane 25,3% ispitanika koji u tom razdoblju nisu imali djecu mlađu od šest godina izvještavaju o sličnom utjecaju. Veći broj male djece u kućanstvu značajno povećava izazove u balansiranju između obaveza prema djeci i profesionalnih zahtjeva.

Također, analizom istog poduzorka, utvrđeno je da postoji statistički značajna povezanost između **djece mlađe od 6 godina u kućanstvu** i toga da su zadaci koje je zamolio muški član kućanstva utjecali na mogućnost fokusiranja na plaćeni rad tijekom 2021 [$\chi^2 = 11,995$; df = 3; p = 0,007; V = 0,247]. Ispitanici koji su imali više djece mlađe od šest godina u kućanstvu češće su prijavljivali da su zadaci koje je zatražio muški član kućanstva utjecali na njihovu mogućnost fokusiranja na plaćeni rad. Konkretno, 50,0% ispitanika s troje djece mlađe od šest godina prijavilo je taj utjecaj, u usporedbi s 41,7% ispitanika s dvoje djece i 21,2% ispitanika s jednim djetetom.

Između ostalih varijabli (Vidi Sliku 1, str. 29) nije utvrđena povezanost s nesposobnosti za posao zbog kućanskih obveza.

6.1.5. Posljedice nevidljivog rada: analiza drugog vala istraživanja 2021. godine

Na posljertku analize odnosa za 2021. godinu fokusiramo se na vezu između nevidljivog rada i različitih posljedica istog tijekom 2021. godine. Neplaćeni rad uključuje sljedeće varijable: pristup novcu i moći u kućanstvu, broj sati dnevno radeći za plaću, broj sati dnevno koje partner provodi radeći za plaću, broj sati dnevno posvećen brizi o članovima obitelji i kućanskim poslovima, broj sati dnevno koje partner provodi na brigu o članovima obitelji i kućanskim poslovima, te utjecaj kućanskih obveza na mogućnost fokusiranja na plaćeni rad tijekom 2021. godine.

S druge strane, pod posljedice za 2021. godinu spadaju varijable broj sati dnevno provedenih na slobode aktivnosti te problemi uzrokovani pandemijom COVID-19.

Istraživanje ovih dinamika pomoći će nam da bolje razumijemo kako se ekonomski, obiteljski i društveni aspekti života međusobno povezuju, posebno u ekstremnim situacijama poput pandemije COVID-19.

6.1.5.1. Broj sati dnevno provedenih na slobodne aktivnosti

Na temelju analize poduzorka osoba koje su 2021. godine radile za plaću i imale partnera (N = 151), utvrđena je statistički značajna povezanost između **glavnog nositelja prihoda u kućanstvu** i broja sati dnevno provedenih na slobode aktivnosti [$\chi^2 = 16,262$; df = 8; p = 0,039; V = 0,328]. Ispitanici koji su bili glavni nositelji prihoda u kućanstvu provodili su više vremena na slobodne aktivnosti u usporedbi s onima koji nisu bili glavni nositelji prihoda. Konkretno, glavni nositelji prihoda češće provode između dva i tri sata dnevno na slobodne aktivnosti (33,8%) u odnosu na one koji nisu glavni nositelji prihoda (28,8%). Također, oni koji su bili glavni nositelji prihoda češće provode između sedam i devet sati dnevno na slobodne aktivnosti (5,6%) u usporedbi s onima koji nisu glavni nositelji prihoda (0,0%). Osim toga, nijedan glavni nositelj prihoda nije prijavio da ne provodi vrijeme na slobodnim aktivnostima, dok 1,3% ispitanika koji nisu glavni nositelji prihoda navode da uopće ne provode vrijeme na takvim aktivnostima. Nalazi sugeriraju da glavni nositelji prihoda imaju tendenciju da provode više vremena na slobodne aktivnosti, što može biti povezano s njihovim osjećajem financijske sigurnosti i stabilnosti u kućanstvu. Također, ovo može ukazivati na to da stabilnost prihoda omogućava bolje upravljanje slobodnim vremenom i veću mogućnost za osobno ispunjenje kroz slobodne aktivnosti. Dalje, na istom poduzorku, utvrđena je statistički značajna povezanost između **razine pristupa kućnom budžetu** i broja sati dnevno provedenih na slobode aktivnosti [$\chi^2 = 31,436$; df = 16; p = 0,012; V = 0,323]. Osobe s potpunim pristupom kućnom budžetu češće provode između jednog i tri sata dnevno na slobodne aktivnosti (62,5%) u odnosu na osobe s ograničenim pristupom (50,0%) i one koje nemaju pristup kućnom budžetu (33,3%). Suprotno tome, osobe koje nemaju pristup kućnom budžetu češće provode manje od jednog sata dnevno na slobodne aktivnosti (33,3%) u usporedbi s osobama s ograničenim pristupom (20,0%) i onima s potpunim pristupom (14,8%). Rezultati sugeriraju da veći stupanj

pristupa kućnom budžetu može biti povezan s većom mogućnošću i slobodom u raspoređivanju vremena za osobne aktivnosti.

Na temelju analize poduzorka ispitanika koji su 2021. radili za plaću (N = 225), utvrđeno je kako postoji statistički značajna povezanost između toga da **zadaci koje je zamolila ženska članica kućanstva utječu na mogućnost fokusiranja na plaćeni rad** tijekom 2021 i broja sati dnevno provedenih na slobode aktivnosti [$\chi^2 = 22,403$; $df = 9$; $p = 0,008$; $V = 0,316$]. Ispitanici koji smatraju da su zadaci koje je zatražila ženska članica kućanstva utjecali na njihovu sposobnost fokusiranja na plaćeni rad češće provode između jednog i dva sata dnevno na slobodne aktivnosti (28,1%) u odnosu na ispitanike koji nisu prijavili ovaj utjecaj (27,5%). Nasuprot tome, ispitanici koji smatraju da zadaci koje je zatražila ženska članica kućanstva nisu utjecali na njihovu sposobnost fokusiranja na plaćeni rad češće provode između dva i četiri sata dnevno na slobodne aktivnosti (47,7%) u usporedbi s onima koji su prijavili taj utjecaj (40,7%). Nalazi sugeriraju da osobe koje prijavljuju utjecaj zadataka koje su zatražile ženske članice kućanstva provode manje vremena na slobodne aktivnosti u usporedbi s onima koji ne prijavljuju taj utjecaj. To može ukazivati na to da utjecaj tih zadataka može ograničiti vrijeme dostupno za opuštanje, što može imati negativan utjecaj na njihovu sposobnost da se regeneriraju i potencijalno smanjiti njihovu radnu učinkovitost.

Na istom poduzorku, utvrđeno je da postoji statistički značajna povezanost između toga da **zadaci koje je zamolila osoba izvan kućanstva utječu na mogućnost fokusiranja na plaćeni rad** i broja sati dnevno provedenih na slobode aktivnosti [$\chi^2 = 29,396$; $df = 9$; $p < 0,001$; $V = 0,361$]. Ispitanici koji smatraju da zadaci koje je zamolila osoba izvan kućanstva utječu na njihovu sposobnost fokusiranja na plaćeni rad provode manje vremena na slobodne aktivnosti, posebno u rasponu od dva do tri sata dnevno (25,0%), u usporedbi s onima koji ne osjećaju taj utjecaj (29,4%). Također, ispitanici koji prijavljuju da zadaci koje su zamolile osobe izvan kućanstva utječu na njihov rad češće provode manje od jednog sat na slobodne aktivnosti (29,2%), dok je taj postotak niži među ispitanicima koji ne osjećaju taj utjecaj (10,4%). Ovi nalazi sugeriraju da percepcija vanjskih zadataka kao ometajućih može biti povezana s manjim vremenom provedenim na slobodne aktivnosti, budući da oni koji osjećaju utjecaj takvih zadataka često imaju ograničenije vrijeme za osobne aktivnosti u usporedbi s onima koji ne doživljavaju taj utjecaj.

Između ostalih varijabli (Vidi Sliku 1, str. 29) nije utvrđena povezanost s brojem sati dnevno provedenih na slobodne aktivnosti.

6.1.5.2. Problemi uzrokovani pandemijom COVID-19

6.1.5.2.1 Provođenje više vremena na kućanske poslove i brigu za obitelj

Analizom poduzorka ispitanika koji su 2021. godine radili za plaću (N = 249), utvrđeno je da postoji statistički značajna povezanost između **broja sati dnevno radeći za plaću** i provođenje više vremena na kućanske poslove i brigu za obitelj zbog pandemije COVID-19 [$\chi^2 = 26,904$; $df = 9$; $p = 0,001$; $V = 0,329$]. Ispitanici koji su radili za plaću manje od jednog sata dnevno češće su prijavljivali da su provodili više vremena na kućanske poslove i brigu o članovima obitelji (33,3%) u usporedbi s onima koji su radili pet do sedam sati dnevno (10,0%) ili devet do jedanaest sati dnevno (16,7%) i također su prijavili više vremena provedeno na tim aktivnostima. Rezultati sugeriraju da manja količina rada za plaću može biti povezana s većim angažmanom u kućanskim poslovima i brizi o obitelji.

Ponovno, analizom poduzorka ispitanika koji su 2021. godine radili za plaću (N = 249), utvrđeno je da su različite kućne obaveze utjecale na provođenje više vremena na kućanske poslove i brigu za obitelj zbog pandemije COVID-19. Ispitanici koji su izjavili da im je **briga za djecu utjecala na mogućnost fokusiranja na plaćeni rad**, tijekom 2021. godine, češće su prijavljivali da provode više vremena na kućanske poslove i brigu o članovima obitelji (24,4%) u usporedbi s onima koji nisu iskusili takav utjecaj (9,6%) [$\chi^2 = 8,592$; $df = 1$; $p = 0,003$; $\Phi = 0,198$]. Ispitanici koji su naveli da je **briga o odraslima utjecala na njihovu sposobnost fokusiranja na plaćeni rad**, češće su izvještavali o povećanom angažmanu u kućanskim poslovima i brizi za članove obitelji (28,9%) u usporedbi s onima koji nisu iskusili takav utjecaj (11,8%) [$\chi^2 = 7,612$; $df = 1$; $p = 0,012$; $\Phi = 0,175$]. Također, ispitanici koji su naveli da su **kućanski poslovi utjecali na mogućnost fokusiranja na plaćeni rad** češće su prijavljivali da provode više vremena na kućanske poslove i brigu o članovima obitelji (20,9%), od onih koji nisu iskusili takav utjecaj (9,0%) [$\chi^2 = 6,173$; $df = 1$; $p = 0,013$; $\Phi = 0,169$]. Ispitanici koji su prijavili da su **zadaci koje ih je zamolio muški član kućanstva utjecali na sposobnost fokusiranja na plaćeni rad** češće su prijavljivali da provode više vremena na kućanske poslove i brigu o članovima obitelji (33,3 %), od onih koji nisu iskusili takav utjecaj (11,6%) [$\chi^2 = 9,270$; $df = 1$; $p = 0,002$; $\Phi = 0,210$]. Nadalje, ispitanici koji su prijavili da su **zadaci koje ih je zamolila ženska članica kućanstva utjecali na sposobnost fokusiranja na plaćeni rad**

češće su prijavljivali da provode više vremena na kućanske poslove i brigu o članovima obitelji (36,1 %), od onih koji nisu iskusili takav utjecaj (10,8%) [$\chi^2 = 13,974$; $df = 1$; $p < 0,001$; $\Phi = 0,253$]. Nalazi sugeriraju da različiti aspekti kućnih i obiteljskih obaveza, uključujući brigu za djecu, odrasle članove obitelji i kućanske poslove, značajno utječu na količinu vremena provedenog na tim aktivnostima zbog pandemije COVID-19. Ispitanici koji su prijavili da su im ovi zadaci otežali fokusiranje na plaćeni rad češće su provodili više vremena na kućanske poslove i brigu o članovima obitelji. Također, zadaci koje su im dodijelili muški ili ženski članovi kućanstva povezani su s većim angažmanom u tim aktivnostima, što ukazuje na povećane poteškoće u usklađivanju profesionalnih i kućanskih obaveza tijekom pandemije COVID-19.

Između ostalih varijabli (Vidi Sliku 1, str. 29) nije utvrđena povezanost s provođenjem više vremena na kućanske poslove i brigu za obitelj.

6.1.5.2.2 *Provođenje manje vremena radeći plaćeni posao*

Na temelju analize poduzorka ispitanika koji su 2021. radili za plaću i imali partnera ($N = 162$), utvrđena je statistički značajna povezanost, između **razine pristupa kućnom budžetu** i provođenje manje vremena radeći plaćeni posao zbog pandemije COVID-19 [$\chi^2 = 9,565$; $df = 2$; $p = 0,008$; $V = 0,243$]. Ispitanici koji su imali ograničen pristup kućnom budžetu češće su provodili manje vremena radeći plaćeni posao zbog pandemije COVID-19 (18,2%) nego ispitanici koji su imali potpuni pristup (2,9%) ili onih koji uopće nisu imali pristup (0,0%). Na istom poduzorku ($N = 166$), utvrđeno je da postoji statistički značajna povezanost između **toga tko odlučuje o velikim kupnjama u kućanstvu** i provođenje manje vremena radeći plaćeni posao [$\chi^2 = 15,377$; $df = 7$; $p = 0,031$; $V = 0,304$]. Ispitanici koji su rekli kako njihova majka donosi odluke o velikim kupnjama u kućanstvu češće su izjavili da provode manje vremena radeći plaćeni posao zbog pandemije COVID-19 (40,0%) nego ispitanici koji su rekli da odluke o velikim kupnjama donose sami (5,6%) i ispitanici koji odluke donose zajedno s partnerom (4,5%). Moguće je da su ovi ispitanici, kojima majka donosi odluke, radili povremene poslove (kao što su vrtlarstvo, čuvanje djece i sl.) ili nisu bili u stalnom radnom odnosu, te su zbog prirode tih poslova i *lockdowna* tijekom pandemije morali smanjiti svoje radne aktivnosti.

Analizom poduzorka ispitanika koji su 2021. godine radili za plaću (N = 249), utvrđeno je da postoji statistički značajna povezanost između **broja sati dnevno radeći za plaću** i provođenje manje vremena radeći plaćeni posao zbog pandemije COVID-19 [$\chi^2 = 40,925$; df = 9; $p < 0,001$; $V = 0,405$]. Ispitanici koji su radili jedan do dva sata dnevno za plaću češće su prijavljivali smanjenje radnih sati zbog pandemije COVID-19 (50,0%) u usporedbi s ispitanicima koji su radili četiri do pet sati dnevno (14,3%), pet do sedam sati dnevno (6,7%) i sedam do devet sati dnevno (2,8%). Ponovno, moguće je da su ispitanici s kraćim radnim vremenom radili povremene ili neregularne poslove, koji su bili više pogođeni mjerama *lockdowna* i promjenama u potražnji, što bi moglo objasniti veće smanjenje radnih sati kod ove skupine.

Između ostalih varijabli (Vidi Sliku 1, str. 29) nije utvrđena povezanost s provođenjem manje vremena radeći plaćeni posao.

6.1.5.2.3 Osjećaj većeg stresa

Na temelju analize poduzorka ispitanika koji su 2021. godine radili za plaću i imali partnera (N = 167), utvrđena je statistički značajna povezanost između **broja sati dnevno koje partner provodi radeći za plaću** i osjećaja većeg stresa zbog pandemije COVID-19 [$\chi^2 = 19,457$; df = 8; $p = 0,013$; $V = 0,341$]. Ispitanici čiji su partneri radili između devet i 11 sati dnevno češće su prijavljivali osjećaj većeg stresa zbog pandemije COVID-19 (73,1%) u usporedbi s onima čiji su partneri radili pet do sedam sati (53,3%), sedam do devet sati (42,5%), ili nisu radili u tom periodu (25,0%). Nalazi upućuju na to da dulje radno vrijeme partnera može biti značajan faktor u povećanju stresa tijekom pandemije, vjerojatno zbog većeg opterećenja kućanskim obavezama i nedostatka podrške u svakodnevnim zadacima.

Na poduzorku istih ispitanika (N = 249), utvrđena je statistički značajna povezanost između toga da je **briga o odraslima utjecala na mogućnost fokusiranja na plaćeni rad** tijekom 2021 i osjećaja većeg stresa [$\chi^2 = 9,466$; df = 1; $p = 0,002$; $\Phi = 0,206$]. Ispitanici koji su naveli da im je briga o odraslima utjecala na mogućnost fokusiranja na plaćeni rad češće su prijavljivali osjećaj povećanog stresa (73,7%), u usporedbi s onima koji nisu osjetili ovaj utjecaj (45,0%). Rezultati sugeriraju da briga o odraslima, posebno kada ometa radne obaveze, može značajno doprinijeti osjećaju stresa, potencijalno zbog pritiska kombiniranja profesionalnih i obiteljskih odgovornosti. Na istom poduzorku, utvrđena je statistički značajna

povezanost između toga da su **zadaci koje je zamolio muški član kućanstva utjecali na mogućnost fokusiranja na plaćeni rad** i osjećaja većeg stresa [$\chi^2 = 11,825$; $df = 1$; $p < 0,001$; $\Phi = 0,230$]. Ispitanici koji su izjavili da su zadaci koje je zamolio muški član kućanstva utjecali na mogućnost fokusiranja na plaćeni rad češće su prijavljivali osjećaj većeg stresa (78,8%), nego ispitanici koji nisu osjetili takav utjecaj zadataka na rad (44,9%). Nalazi ukazuju na to da zadaci koje dodjeljuju muški članovi kućanstva mogu dodatno opteretiti pojedince, povećavajući njihov stres.

Između ostalih varijabli (Vidi Sliku 1, str. 29) nije utvrđena povezanost s osjećajem većeg stresa.

6.2. Rezultati kvalitativne analize i njihova interpretacija prema temama

6.2.1. Demografska obilježja i obiteljska sfera

Od deset sudionika, s kojima je proveden intervju na temu iskustva rada i obiteljskog života tijekom pandemije koronavirusa, polovica su bili muškarci, a drugu polovicu činile su žene. Dobna struktura sudionika varira od trideset do četrdeset i devet godina, te su svih deset sudionika u braku. Kućanstvo sedmero sudionika 2020. godine sadržavalo se od četveročlane obitelji, a troje sudionika je tada živjelo u tročlanom kućanstvu. Iako, važno je za naglasiti kako su se dvoje sudionika, koji inače žive u četveročlanom kućanstvu, privremeno zatekli s dodatna dva člana kućanstva zbog mjera uvedenih totalnim *lockdownom*. Dob djece sudionika varirala je u rasponu od jedne do dvadeset i jedne godine. Šestoro sudionika tada je imalo dvoje djece, dok je troje sudionika 2020. godine imalo jedno dijete u kućanstvu. Šestoro sudionika tada je imalo dijete vrtićke dobi (do sedam godina), dvoje sudionika imalo je i dijete vrtićke i školske dobi, jedan sudionik tada je imao dvoje djece školske dobi, te je jedna sudionica tada u kućanstvu imala jedno dijete školske dobi i jedno dijete u mlađoj odrasloj dobi (18-24 godine).

Primarni nositelj prihoda u kućanstvu najčešće je bio suprug, odnosno muškarac u kućanstvu, dok su u nekoliko slučajeva prihodi supružnika bili podjednaki. Što se tiče raspolaganja novcem i odlučivanju o potrošnji, većina sudionika u ovom uzorku je istaknula da zajedno s partnerom donose te odluke. Nekoliko sudionika je navelo da partner (muškarac) donosi glavnu odluku o načinu raspolaganja novcem, dok je jedna sudionica navela kako veću

troškovnu stranu ima osoba koja istovremeno više zarađuje, a iz prethodnog pitanja saznali smo da se i u ovom slučaju radi o partneru (muškarcu).

„Dogovaramo se većinom da, iako možda ja imam nekako prevagu tu što se tiče toga.“ (Sudionik-9)

„Dogovaramo se, ali njegova je zadnja.“ (Sudionica-10)

„Dijelimo, tko više zarađuje on snosi i veći postotak troškova. Neki fiksni troškovi su dogovoreni između nas tko što plaća, ali većinskim djelom onaj koji više zarađuje ima i veću troškovnu stranu.“ (Sudionica-6)

6.2.2. Kućanski poslovi

Podcjelina kućanski poslovi, prva je od tri manje podcjeline koja obuhvaća obiteljske obveze. Za početak sudionici su bili pitani kako izgleda podjela kućanskih poslova između njih i partnera te da li je došlo do kakve promjene u podjeli oko kućanskih poslova nastupanjem *lockdowna*. Prema onome što su sudionici iznijeli, jasno je da su tijekom *lockdowna* u većini kućanstava i dalje dominantne tradicionalne rodne uloge, što rezultira nepravednom raspodjelom rada koja i dalje većinom pogađa žene. Nadalje, nalazi sugeriraju da ova dinamika nije ograničena samo na vrijeme *lockdowna*, već je prisutna i prije, za vrijeme i nakon njega, ukazujući na kontinuitet nejednake podjele kućanskih poslova u kućanstvu.

„I prije i poslije je više-manje izgledala isto. Mi od samog početka zajedničkog života imamo neke dogovore oko toga tko više voli koje poslove i tih poslova se držimo. Definitivno ta podjela nije 50:50, ali smo suglasni da to ne treba biti 50:50 nego da radi tko šta više voli. U nekom realnom opsegu mislim da je to 60:40 u njezinu korist.“ (Sudionik-4)

*„Ovi primarni, odnosno svakodnevni kućanski poslovi, kao što su kuhanje, čišćenje, peglanje, posteljina, to je bila moja briga. O tome nismo uopće previše ni raspravljali. Tako je bilo prije *lockdowna*, tako se jednostavno i nastavilo.“* (Sudionica-6)

*„Dosad je partnerica radila 80%, normalno kad ona ima više vremena, ali u principu bi se podijelili. Za vrijeme *lockdowna* smo zbilja pokušali kada tko može uskočiti s time da je ona više toga preuzela zato što je meni posao bio zahtjevniji.“* (Sudionik-7)

„Većinom žena radi sve, tako je bilo prije korone, za i poslije. Znam nekad nešto pomoći ako baš treba, ali većinom sve ona radi.“ (Sudionik-9)

Ostali sudionici izjavili su kako dijele kućanske poslove s partnerom te smatraju kako partner i oni podjednako sudjeluju u obavljanju kućanskih poslova. Među onima koji su to izjavili, većina su bili muškarci. Dodatno, dio sudionika je naveo kako smatraju da je zajednički angažman u kućanskim poslovima ključan za održavanje međusobnog poštovanja i podrške u vezi.

„Isto kao i inače. Uglavnom te kućanske poslove radimo zajedno. Ona ima neke svoje poslove, ja svoje, tako je i ostalo poslije.“ (Sudionik-5)

„Nije se puno mijenjalo, većinom je sve ostalo isto. Ono od danas do sutra dogovor i tak to funkcionira.“ (Sudionik-3)

Dalje, kada su pitani da li im netko pomaže, većina sudionika je odgovorila negativno. Neki od sudionika naveli su kako im dodatna pomoć nije potrebna, a drugi da pomoć ne mogu dobiti od obitelji jer žive daleko. Među sudionicima koji su izjavili da primaju pomoć u obavljanju kućanskih poslova, jedna je sudionica navela da njoj i partneru, iako inače ne primaju redovitu pomoć, u većim radnim akcijama čišćenja pomažu njezini i partnerovi roditelji. Dvoje sudionika izjavilo je da primaju plaćenu pomoć, odnosno angažiraju čistačicu za obavljanje kućanskih poslova. Također, među onima koji primaju pomoć u obavljanju kućanskih poslova, dio sudionika naveo je da tu pomoć pružaju njihova djeca koja žive s njima u istom kućanstvu. Zanimljivo je da su u oba slučaja spomenute isključivo kćeri kao osobe koje pružaju pomoć. Važno je napomenuti da jedna sudionica ima kćer i sina, dok drugi sudionik ima dvije kćeri.

„Imam ja i kćerku koja ima 24 godine sada, tad je imala 21, ona je isto stvarno samostalna, ona je kao i ja. Ja i ona smo to dijelile, mi smo to skupa odrađivale, ona je više bila ovo za čišćenje, ja sam bila taj dio di se kuha.“ (Sudionica-1)

„Pa znaju djeca da. Ali djeca ko djeca. Malo ih pritisneš pa nešto naprave. Obje su bile više doma.“ (Sudionik-5)

Što se tiče vremena provedenog na obavljanje kućanskih poslova, sudionici nisu mogli precizno procijeniti koliko su sati dnevno provodili u tim aktivnostima. Međutim, primijećeno je da su ispitanici koji su u vrijeme *lockdowna* imali djecu vrtičke dobi procijenili da su provodili značajno više vremena na kućanske poslove tijekom *lockdowna* nego prije ili nakon

tog razdoblja. Usporedno, sudionici koji su u isto vrijeme imali djecu školske dobi nisu iznijeli slične procjene o povećanju vremena provedenog na kućanske poslove tijekom *lockdowna*.

U vezi dogovora s partnerom oko podjele kućanskih poslova, sudionici nisu formalno pregovarali, već su obaveze, prema njihovih riječima, spontano podijeljene tijekom zajedničkog života. Također, sudionici su istaknuli kako se podjela koja je postojala na početku njihovog zajedničkog života zadržala i tijekom *lockdowna* te kasnije u životu.

„U principu nismo se nikad iskreno niti dogovarali. Jednostavno to je tako. To je tako krenulo.“ (Sudionica-1)

„A ne sjećam se točno, ali mi smo jako mladi počeli zajedno živjeti. Počeli smo živjeti puno prije nego smo i djecu imali, tada je bilo i manje tih poslova, ali eto tako nekako... Jednostavno nam je to ostalo.“ (Sudionik-5)

„Ne. Jednostavno to je bilo tako kako je bilo prije, tako je i sada i nismo uopće o tome previše razglabali.“ (Sudionica-6)

„Ma ne, nekako je to išlo spontano, nismo nikad odredili ti radiš to, ja radim to.“ (Sudionica-8)

Iako su sudionici na pitanje jesu li oni i njihovi partneri zbog pandemije morali napraviti neke prilagodbe ili kompromise u kućanskim poslovima odgovorili da nisu, te nisu primijetili nikakve značajne razlike u odnosu na razdoblje prije *lockdowna*, kroz kasniji razgovor postalo je jasno da su ipak određene prilagodbe bile potrebne. Zanimljivo je napomenuti da su upravo sudionice, odnosno žene, naglasile važnost planiranja i dobre organizacije, drugim riječima mentalnog rada. Najvažnije im je bilo unaprijed, odnosno dan prije, isplanirati i pripremiti obroke za sljedeći dan te odrediti gdje će se tko od ukućana nalaziti unutar doma kako bi se izbjeglo međusobno ometanje tijekom obavljanja poslovnih zadataka, online nastave i slično. Nadalje, nekoliko sudionica su izjavile kako su kroz *lockdown* naučile ignorirati nered u kući i naučile „zatvoriti oči“ pred tim.

Na pitanje o zadovoljstvu s podjelom kućanskih poslova, dio sudionika je izrazio zadovoljstvo podjelom kućanskih poslova između njih i partnera/ice, no važno je napomenuti da je većina tih sudionika muškog spola, tj. svi muškarci iz našeg uzroka zadovoljni su podjelom. Ovi sudionici nisu nužno istaknuli da percipiraju obveze kao ravnomjerno raspoređene između njih i partnera, već su izrazili zadovoljstvo podjelom, te je smatraju funkcionalnom i učinkovitom za njihov odnos. S druge strane, sudionice, žene, su imale nešto kompleksnije odgovore na pitanje o zadovoljstvu. Nekoliko sudionica koje su prethodno

izjavile zadovoljstvo podjelom kućanskih poslova su tijekom daljnjeg razgovora naglasile kako bi voljele veći angažman svojih partnera u tim aktivnostima, izražavajući želju da ne moraju stalno podsjećati ili upućivati svoje partnere na obveze u kućanstvu, što je ponovno aspekt mentalnog rada. Ovdje se primjećuje disonanca između njihovih izjava i stvarne prakse, što ukazuje na razliku između onoga što pojedinci tvrde da rade ili vjeruju te njihovih stvarnih postupaka. Samo je jedna sudionica izrazila nezadovoljstvo podjelom kućanskih poslova jer je radila više kućanskih poslova od svog partnera. U tom periodu imala je dvoje djece, jedno dijete vrtićke dobi i jedno dijete mlađe školske dobi, a također je ranije navela da je njezin suprug zarađivao više i time više raspolagao novcem te odlučivao o potrošnji. Kasnije su ona i njezin partner odlučili angažirati plaćenu radnicu koja bi im pomogla u održavanju kućanstva. Nadalje, nekoliko sudionica je izjavilo kako nisu nezadovoljne podjelom, ali nisu ni potpuno zadovoljne. Postoji mogućnost da je snimanje razgovora moglo dovesti do davanja društveno poželjnih odgovora. Svijest o snimanju dijaloga možda ih je podsjetila da će postojati materijalni dokazi o njihovim odgovorima, pa su možda izbjegle izravno izražavanje nezadovoljstva. Sveukupno, sudionici u osnovi nisu mogli procijeniti zadovoljstvo svojih partnera s podjelom kućanskih poslova, što ukazuje da o toj temi ne razgovaraju otvoreno. Kada partneri ne razgovaraju otvoreno o podjeli kućanskih poslova, to može dovesti do nerazumijevanja i pretpostavki o tome kako se druga strana osjeća. Nedostatak jasne komunikacije može značiti da se nezadovoljstvo akumulira i ostaje neizrečeno, što može negativno utjecati na odnos i opće zadovoljstvo u kućanstvu. Bez otvorenog dijaloga, partneri možda neće biti svjesni koliko je druga strana opterećena ili nezadovoljna, što može rezultirati neravnomjernom raspodjelom poslova i dugoročnim frustracijama. Veći dio muških sudionika procijenio je da su njihove partnerice zadovoljne s podjelom kućanskih poslova, baš kao i oni sami. Zanimljivo, polovica tih muškaraca ranije je izjavila kako u njihovom kućanstvu više kućanskih poslova obavlja žena, što ukazuje na to da, iako je podjela neravnomjerna, ovi muškarci su zadovoljni takvom raspodjelom i smatraju da je funkcionalna za njihovo kućanstvo. Oni pretpostavljaju da su njihove partnerice također zadovoljne i da im takva podjela odgovara, unatoč njezinoj neravnopravnosti. Druga polovica muškaraca koji su procijenili da su njihove partnerice zadovoljne podjelom kućanskih poslova, prema ranijim izjavama, podjednako dijele kućanske poslove sa svojim partnericama.

„Ja sam time što sam rekla da trebam gospođu koja će mi doći jednom, dvaput, temeljito očistiti i to da ja održavam onako malo, to mi je bilo sasvim u redu. Moj se suprug nije slagao s time, oko toga smo imali veliku diskusiju, ali onda sam ja rekla da sam volja investirati novac

od svojih primanja da bi olakšala sebi taj neki dio jer jednostavno tada nisam bila zadovoljna. “
(Sudionica-6)

„Ja uvijek očekujem da to može bit bolje, ali nisam nezadovoljna evo. Ali to su sad isto očekivanja. “ (Sudionica-2)

„Pa generalno da, dok mi ne dođe voda za uši. Ne da prekipi nego jednostavno kako smo sami dogode se situacije da nekad fizički neke stvari ne mogu stići... “ (Sudionica-10)

U vezi s temom zadovoljstva, sudionici su bili upitani o njihovim idejama o idealnoj podjeli kućanskih poslova između njih i njihovih partnera. Svi sudionici su dali odgovore na ovo pitanje, neovisno o tome jesu li izrazili zadovoljstvo postojećom podjelom kućanskih obveza. Većina odgovora ukazuje na to da sudionici idealnu podjelu kućanskih poslova smatraju ravnopravnom podjelom između partnera. Ovo je posebno naglašeno kod žena koje su ranije izrazile nezadovoljstvo raspodjelom poslova te su navele da podjela između njih i njihovih partnera nije ravnopravno podijeljena. Za razliku od toga, samo je jedan muškarac rekao da bi idealna podjela trebala biti ravnopravna, a pritom je naveo da je zadovoljan trenutnom raspodjelom koju smatra ravnopravnom s partnericom. S druge strane, dio sudionika nije znao procijeniti kako bi za njih izgledala idealna podjela kućanskih poslova. Prema nekim sudionicima, optimalno bi bilo da partneri podijele kućanske poslove jednako, u omjeru 50:50, iako su istovremeno svjesni potrebe za fleksibilnošću, gdje je dopušteno da jedna strana preuzme veći teret obaveza ako je druga preopterećena nekim drugim obavezama.

6.2.3. Briga o djeci

Nastavak istraživanja obuhvatio je drugu podjelinu koja je slijedila isti tip pitanja za sudionike, no ovaj put s fokusom na brigu o djeci. Ponovno, na samom početku sudionici su bili pitani kako izgleda podjela oko brige za djecu između njih i partnera te da li je došlo do kakve promjene u podjeli oko brige za djecu nastupanjem *lockdowna*. Za razliku od podjele kućanskih poslova, mnogi su sudionici izjavili kako su tijekom *lockdowna* podjednako dijelili brigu o djeci s partnerom. Iako su sudionici istaknuli da je tijekom *lockdowna* došlo do ravnomjernije podjele odgovornosti za brigu o djeci, kasniji razgovor otkriva da su žene ipak ostale primarne odgajateljice i glavne osobe zadužene za brigu o djeci u većini kućanstava. Premda su oba partnera, pa tako i muškarci, za vrijeme *lockdowna* provodili više vremena s djecom nego inače, njihova se briga više odnosila na provođenje vremena s djecom u igri,

zabavljanu i sličnim aktivnostima, dok su žene i dalje bile odgovorne za konkretnije obveze u vezi s djecom (npr. priprema obroka, kupanje, pisanje zadaće). U situacijama gdje su sudionici istaknuli da je podjela brige o djeci nejednaka, odnosno da ta odgovornost pretežno leži na jednoj osobi, u svim slučajevima ta je osoba bila žena.

„Supruga se za vrijeme lockdowna više brinula za nju jer je to period života u kojem je potreba djeteta više orijentirana prema majci.“ (Sudionik-4)

„Djeca su većinski bila moja briga. Znači pripreme za školu, pa smo zajedno nešto crtali, zajedno rezali, pravili nešto. Gledala sam po YouTubeu, Instagramu, Pinterestu čime bi se mogli zabavljati.“ (Sudionica-6)

„...ona je zbilja više toga morala odraditi, ja stvarno nisam mogao iz tih sastanaka pobjeći.“ (Sudionik-7)

„Ona je prije u vrtiću bila do pola 3, 3, a sada je cijeli dan tu... Onda je bilo jednostavno više vremena za druženje, za igranje zajedno.“ (Sudionik-3)

Sudionici su uglavnom navodili kako nisu imali pomoć u brizi za djecu tijekom *lockdowna*. Nekoliko je sudionika spomenulo da su prije *lockdowna* i pandemije koronavirusa redovito primali pomoć u brizi za djecu od baka i djedova, odnosno roditelja. Međutim, zbog pojave zarazne bolesti, odlučili su smanjiti kontakte kako bi sačuvali zdravlje. S druge strane, neki su sudionici naveli da su imali pomoć u brizi o djeci tijekom *lockdowna*, no ova situacija bila je iznimna jer su se roditelji partnera zatekli u njihovom kućanstvu za vrijeme *lockdowna*. Sudionici koji nisu imali pomoć u brizi o djeci iznijeli su različite razloge zašto im nitko nije pomagao u toj obvezi. Oni s malom djecom često su isticali udaljenost od obitelji kao razlog nedostatka pomoći, dok su oni sa starijom djecom izjavili da im pomoć jednostavno nije bila potrebna. Sudionici su primijetili promjenu u vremenskom angažmanu oko brige za djecu tijekom *lockdowna*. Iako nisu mogli precizno odrediti koliko vremena dnevno provode u toj aktivnosti, uočili su povećan angažman zbog povećane prisutnosti djece u njihovoj svakodnevnici tijekom *lockdowna*, što je rezultiralo potrebom za neprekidnom brigom za djecu. Ovu promjenu su osjetili kako muškarci tako i žene.

„Mislim da je bilo više nego u razdoblju prije i poslije lockdowna čisto zato što smo morali fizički bit s djecom više. U lockdownu smo morali provoditi cijelo vrijeme s njima.“ (Sudionik-9)

„Pa sigurno više da u koroni jer su bili cijeli dan s nama. U vrtiću bi oni dobili i doručak i ručak i kad se probude, a ovako smo apsolutno sve to trebali odraditi mi sami.“ (Sudionica-10)

Na pitanje jesu li se sudionici usuglasili sa svojim partnerima oko raspodjele brige o djeci, dio sudionika je izjavio kako nikada nisu formalno razgovarali s partnerom o toj raspodjeli, dok je drugi dio potvrdio da su se dogovorili. Zanimljivo je da su oni koji su istaknuli da su do dogovora došli spontano ranije naveli kako supruga preuzima veći dio brige o djeci, dok su sudionici koji su se formalno dogovorili oko raspodjele brige o djeci češće naveli da tu brigu podjednako dijele partneri. Sudionici koji se nisu formalno dogovarali često su navodili kako su se prilagodili situaciji, usklađujući brigu o djeci s vlastitim rasporedima i poslovima. S druge strane, sudionici koji su se dogovarali istaknuli su da su to učinili iz nužnosti, kako bi se bolje organizirali i osigurali da briga o djeci ne ometa poslovne obveze i funkcioniranje kućanstva.

„Pa jesmo, to je bilo u određenim periodima dana da ona bude moja briga, a u određenim briga supruge.“ (Sudionik-4)

„Pa nije spontano. Kad smo počeli prvo smo krenuli spontano i nakon dva tjedna kad smo vidjeli da to više ne ide i onda smo se dogovorili.“ (Sudionik-9)

„Dok se nismo svi adaptirali ajmo reći, na situaciju. Onda smo se dogovorili kad tko uskače.“ (Sudionica-10)

Većina sudionika koji su bili zadovoljni podjelom brige za djecu tijekom *lockdowna*, kao i prije i nakon njega, izjavili su da ravnopravno dijele te obaveze sa svojim partnerom. Ipak, dvojica muških sudionika koji su izjavili zadovoljstvo podjelom brige o djeci ranije su rekli da u njihovim kućanstvima supruge provode više vremena brinući se za djecu. Međutim, oba sudionika su također navela da su tijekom *lockdowna* provodili više vremena brinući se za djecu nego prije ili poslije *lockdowna*. Drugi dio sudionika, od kojeg su sve žene, ne izražava direktno nezadovoljstvo, ali niti ne pokazuju jasno zadovoljstvo. Te sudionice koje nisu potpuno zadovoljne često ističu nedovoljnu uključenost partnera u brigu o djeci te opći utjecaj pandemije koji je rezultirao prenošenjem nezadovoljstva na sve aspekte njihovih života. Zanimljivo je da su dvije od ovih sudionica ranije navele kako ravnopravno dijele brigu o djeci sa svojim partnerima. Sudionici su također ispitani o mišljenju svojih partnera oko podjele brige o djeci. Iako su mnogi sudionici izjavili da vjeruju kako su njihovi partneri zadovoljni trenutnom podjelom, većina muških sudionika pretpostavlja kako bi njihove partnerice ipak voljele da njihovi muževi imaju više slobodnog vremena i da provode više vremena s djecom.

„Ja nekak kažem žene uvijek, mama više čuje. Gdje je drama tu je mama. Kad su bolesni, kad ne spava mama odrađuje, mama čuje, mama po noći svaki šum čuje. Možda nije svugdje tako, ali evo kod mene je. Tata on može dobro spavati i super je, ali ja čujem sve. I recimo, šta ja znam, i razlika je. A tata kad se bavi onda ono ide igra, drugačije. Uloge imamo jednostavno.“ (Sudionica-2)

„Ne bih rekla da sam striktno nezadovoljna, naučila sam se, radim to predugo vremena, ali godi mi bilo kakva promjena u tom smislu kad su praznici, kad djeca nisu sa mnom.“ (Sudionica-6)

Kada su sudionici upitani o idealnoj raspodjeli brige o djeci, odgovori su ukazivali na potrebu za većim sudjelovanjem partnera i zajedničkim provođenjem vremena s djecom. Ova želja za partnerovim angažmanom nije bila rezervirana samo za sudionice, već su je istaknuli i neki muški sudionici. Oni su izrazili želju za većom prisutnošću u dječjem odgoju i smatraju da bi idealno bilo da obaveze oko djece budu ravnomjerno podijeljene između partnera. U ovoj tematici, za razliku od rasprave o kućanskim poslovima, primjećuje se veća svijest kod nekih muških sudionika o potrebi aktivnijeg sudjelovanja. Unatoč tome, glavni naglasak u odgovorima, kako muških tako i ženskih sudionika, ostaje na želji da muškarci više provode vrijeme s djecom, pri čemu je naglasak na igri, dok su konkretnije obaveze kao što su priprema obroka ili pomoć oko školskih zadataka manje istaknute.

„Ali u principu, pošto sam ja više zauzeta s tim kućanskim poslovima i to, bilo bi odlično da on još više s tom djecom, i razgovara i obavljaju neke stvari zajedno, iako možda te stvari mogu djeca sama obavljati. Možda ne bi bilo loše da skupa odrađuju. Ja sam tu kao mama uvijek.“ (Sudionica-1)

„Nisam bio zadovoljan ni kad smo bili u lockdownu ni poslije, zbog toga što ne dolazim doma na vrijeme ne provodim onoliko vremena koliko provodim na poslu ne provodim s djecom.“ (Sudionik-9)

Neki se sudionici nisu izjasnili o idealnoj podjeli, što sugerira nedostatak jasnog stava ili možda nesigurnost u vezi s ovom temom. Mnogo je sudionika istaklo potrebu za prilagodbom u brizi za djecu tijekom *lockdowna*. Sudionici su naglašavali važnost bolje organizacije vremena radi usklađivanja poslovnih obveza i brige za djecu te prilagodbu na činjenicu da su svi članovi obitelji istovremeno kod kuće.

„Naravno da smo morali. Općenito smo se morali prilagoditi da smo 24 sata jedni s drugima, za svih je to bila jedna ogromna promjena.“ (Sudionica-6)

„Bilo je potrebno puno prilagodbe. Ipak se imalo malo privatnosti, moji roditelji i onda još posao u kući, djeca, sve se odvija u istim prostorijama.“ (Sudionik-7)

„Veća organizacija. Ujutro se žena morala pobrinuti oko njih dok sam ja na sastancima. Ja sam morao naravno dogovoriti sastanke u određeno vrijeme, a kad bi bilo njezino vrijeme za odraditi poslove, kad joj je bilo najgušće, onda sam ja morao uskakati.“ (Sudionik-9)

6.2.4. Briga o starijim osobama

U trećem dijelu vezanom za obiteljske obaveze, fokusirali smo se na brigu o starijim osobama. Samo je jedan sudionik imao stariju osobu ili osobu s invaliditetom/posebnim potrebama o kojoj je trebao brinuti za vrijeme *lockdowna*. Također, dvoje sudionika navelo je kako imaju i inače brinu o starijoj osobi/osobi s posebnim potrebama izvan kućanstva, no tu brigu dijele s članovima šire obitelji. Sudionici koji su imali stariju osobu ili osobu s invaliditetom/posebnim potrebama za koju su trebali brinuti tijekom *lockdowna* izvijestili su da *lockdown* nije značajno utjecao na način brige o toj osobi ili na potrebu za posebnim prilagodbama. To je uglavnom zbog toga što nitko od ovih sudionika ne pruža svakodnevnu skrb. Jedan sudionik, koji je spomenuo prisutnost bake svoje partnerice u kućanstvu, o kojoj se brine plaćena radnica, istaknuo je da je ta radnica nastavila dolaziti i tijekom *lockdowna* te se brinula o baki uz pojačane mjere opreza, kao što su održavanje distance i minimalni fizički kontakt, kako bi se umanjila mogućnost zaraze.

6.2.5. Rad od kuće

Treća tematska cjelina istraživanja bavila se sferom rada, s posebnim naglaskom na rad od kuće. Dio sudionika je izjavio da su dnevno provodili puno više vremena obavljajući radne zadatke nego kada su fizički odlazili na posao. Općenito, među sudionicama i sudionicima istraživanja nisu uočene značajne razlike u tome koliko su vremena dnevno provodili obavljajući radne zadatke u usporedbi s vremenom koje su provodili kada su odlazili na posao. Dok su neki sudionici naglasili porast vremena potrebnog za odrađivanje radnih zadataka dok su radili od kuće, drugi dio sudionika rekli su da je vrijeme koje su provodili na poslu ostalo otprilike isto kao kada su fizički odlazili na posao. Sudionici koji su osjetili ovo povećanje

često su imali mlađu djecu i podjednako dijelili kućanske poslove te brigu o djeci s partnerom, što može ukazivati na to da su privatne obaveze prevladavale nad poslovnim te su si time produžavali radno vrijeme jer su im se radni zadaci protezali kroz cijeli dan. Također, obzirom da su svi imali malu djecu u tom periodu, moguće je da su ih djeca ometala u radu, što je dodatno otežalo izvršavanje radnih zadataka. No, nekoliko sugovornika primijetilo je skraćanje vremena provedenog na radnim zadacima, pri čemu su navedeni sudionici ranije izjavili kako njima i njihovom partneru nitko ne pomaže niti u obavljanju kućanskih poslova niti u brizi o djeci. Smanjenje vremena koje su provodili na poslovnim obavezama im je potencijalno dobro došlo kako bi se posvetili kućanskim poslovima i brizi o djeci, te su lakše balansirali privatnu i poslovnu sferu u odnosu na sudionike koji su iskusili povećanje radnih obaveza.

„Da, gle ti na poslu, ti fizički kad dođeš u prostor imaš svoje radno vrijeme, imaš svoje sate i to je to. Šest sati neposrednog rada, plus još dva sata pripreme. A za vrijeme korone, pogotovo u tim počecima mi se nekad činilo da je to bilo 0-24 jer kažem dosta je djece bilo, moraš biti dostupan jer takav je naputak bio.“ (Sudionica-2)

„Pa zahtijevalo je više sati, znači fizički više sati. Znači kad smo u razredu u školi, ja to doslovno u tri minute kroz razred prođem i u kajdanke idu kvačice ili samo neka ispravka. To ide jako brzo, doslovno tri minute. A ovo moraš čekati mail, kad ga dobiješ otvaraš ga pregledavaš, pa gledaš tko ti je poslao jer znalo se je često dogoditi da učenici ne pošalju sve podatke, a mail im se zove volimigrice@gmail.com. Onda moraš opet odgovarati na taj mail, molim te predstavi se, ime i prezime, iz kojeg si razreda i tako dalje. Znači stvarno je dosta više vremena trebalo.“ (Sudionik-3)

„Bila sam, ajmo reći, 24 sata dostupna u tom periodu, tu nije postojala neka vremenska granica.“ (Sudionica-6)

Mnogi sudionici su izvjestili da su tijekom *lockdowna* u Hrvatskoj prvi put imali iskustvo rada od kuće. Kada su pitani jesu li njihovi partneri/ce imali prethodno iskustvo s radom od kuće, također je mnogo partnera/ica ovo bilo prvi put. Samo je manji broj sudionika imao prethodno iskustvo rada od kuće, no to su bile rijetke prakse koje su se događale jednom ili dvaput godišnje, obično zbog obiteljskih obaveza ili većih projekata na poslu s kratkim rokovima. Jedna od sudionica je spomenula da je njezin partner tijekom jedne godine radio četiri dana u tjednu duže, a peti dan, odnosno petak, radio je pola radnog vremena od kuće dok je drugu polovicu dana bio slobodan.

Mnogo sudionika je izjavilo kako je njihovo iskustvo s radom od kuće bilo negativno. Primijećeno je da su muškarci češće izražavali nezadovoljstvo nego žene. Nezadovoljstvo su izražavali iz različitih razloga, uključujući prirodu posla, nedostatak interakcije uživo s drugima te teškoće u obavljanju poslova kod kuće.

„Pa za moj predmet isključivo negativno zato što nema tog kontakta između učitelja i djece.“ (Sudionik-3)

„Pa bilo je katastrofa, naviknut se na silu na radno okruženje koje je ne prirodno. Nisam nikad navikao raditi od kuće i mislim da je to loše. Za sve nas je to bila velika psihička trauma zato što psihologija ustajanja iz kreveta i rada par metara od tog kreveta nije isto što i ustajanje i odlazak u ured. To je ipak psihologija promjene prostora.“ (Sudionik-4)

„Općenito je to u početku bilo zabavno, ali poslije je to postalo stresno, raditi od kuće. Moj posao je takav da ja kad dođem na posao, dođem u školu, od tad do tad sam u školi, a ovako je to izgledalo tako da samo daš neku nastavu preko Teams-a, ali ti cijeli dan trebaš pregledavati, da li je netko vratio zadatak, da li si postavio predavanje, pa je to postalo gore nego nastava uživo.“ (Sudionik-5)

„A opet sa strane posla mi je ajmo reć teže jer je teže komunicirat s ljudima nego oči u oči. Barem meni.“ (Sudionik-9)

Upravo suprotno, većina sudionika koji su izrazili pozitivno iskustvo s radom od kuće bile su žene. Njihovi razlozi za preferiranje rada od kuće u odnosu na odlazak na posao uključivali su fleksibilnost posla, koja im omogućava više vremena za brigu o djeci i kućanskim poslovima, kao i dodatno slobodno vrijeme.

„Pa ja mogu reći da je meni to odgovaralo jer sam imala osjećaj da sam puno fleksibilnija. Mogla sam obaviti i kućanske poslove, uštedjela sam vrijeme da se odvezem, dovezem, da se spremim i to... Jednostavno za mene je to bio vrlo dobar balans. Rekla bi da je i za budućnost, za majke, pogotovo koje rade puno radno vrijeme, jedna jako jako dobra mogućnost da se ostvare na oba dva načina. Da mogu očekivati i neku karijeru i da se mogu brinuti aktivno i o djeci.“ (Sudionica-6)

„Pa meni jako dobro, na primjer, kasnije sam morala ustati, nisam se morala spremati, šminkati se, nisam morala ranije odlaziti na posao, nisam trošila gorivo, nisam trčala po marendu prije posla... To sam sve mogla od doma u kućnoj atmosferi odraditi.“ (Sudionica-1)

Sudionici i sudionice su odgovarali na pitanja o balansu privatnog i poslovnog života, ističući izazove tijekom *lockdowna*. Neki su napomenuli poteškoće u usklađivanju brige za djecu s poslom, posebno zbog cjelodnevnog boravka djece kod kuće. Kućanski poslovi nisu se često spominjali kao ometajući faktor tijekom rada od kuće. Što se tiče balansa, nema jasnog obrasca između žena i muškaraca, jer su odgovori bili slični i većina je istaknula izazov održavanja ravnoteže. Dio sudionika je prijavio kako ih je privatna sfera, odnosno obiteljske i kućne obveze odvlačile od poslovnih obveza, tj. radnih zadataka, te da je poslovna sfera patila. Sudionici koji su izjavili da ih je privatna sfera ometala u poslovnim obvezama, posebno oni s malom djecom, naglašavali su da je tijekom *lockdowna* bilo ključno postaviti prioritete, birajući između posla i obitelji. U većini slučajeva, zadovoljavali su potrebe djece i obitelji na prvom mjestu, dok su posao i radne obaveze dolazile tek nakon toga.

„Da rekla bih to, da me privatno odvlačilo od posla. Ono mala se budi, suprug drži nastavu, ja sam na liniji s nekim, ona kreće plakat i onda je ono oprostite nazvat ću Vas kasnije, ono za par minuta kad riješim ovu situaciju. Oblačit nju ili nešto, daj joj nešto za jesti, crtić i onda ajmo dalje.“ (Sudionica-2)

„Znači jest utjecalo je ali je, kako se kaže, više je bilo utjecaja na poslovno da je poslovno patilo. Baš ovom rečenicom, što je prioritet u životu. Znači ono ajmo posložiti prioritete, prioritet broj jedan zašto živimo, zašto sve ovo radimo su djeca. Znači ako to već sve radimo radi njih tu nema kompromisa oko njih, oni su prioritet broj jedan. Onda prioritet broj dva, posao.“ (Sudionik-9)

Međutim, drugi su smatrali da je posao zahtijevao više vremena u to vrijeme i pretegao nad privatnom sferom, što je rezultiralo neravnotežom u drugom smjeru. Dvoje od tih sudionika bili su muškarci, oboje s dvoje djece u kućanstvu. Jedan od njih imao je djecu vrtićke dobi i istaknuo da je supruga preuzimala veći dio kućanskih poslova, dok je drugi imao djecu školske dobi i zajedno s partnericom dijelio kućanske obveze. Treći sudionik bila je žena s jednim djetetom vrtićke dobi u kućanstvu, te je ranije navela kako ona i partner podjednako dijele kućanske poslove. Ova tri sudionika ranije su izjavili da jednako dijele brigu o djeci s partnerom, a nijedan od njih nije imao brigu o starijim članovima obitelji tijekom *lockdowna*. Vjerojatno zbog toga što su ovi sudionici ravnopravno dijelili brigu o djeci s partnerom, mogli su se više posvetiti poslovnim obavezama i zadacima, jer su znali da su njihova djeca zbrinuta i da su njihove potrebe podjednako podijeljene između oba roditelja.

„Mislim da je bilo utjecaja definitivno. Moji radni zadaci su bili mahom kontakt s trećim osobama i ja sam se više izdvajao, mislim morao sam biti izdvojen u određeno vrijeme da bi mogao kontaktirati s ostatkom svijeta.“ (Sudionik-4)

„Pa donekle i jesu. Na obiteljske obaveze su utjecale jer sam uvijek bio dostupan na poslu, kada radiš od doma nema onoga sada ne radim ništa, sada sam kući, nego sam uvijek dostupan.“ (Sudionik-7)

„Posao je utjecao na privatno, ono makni se moram sad napraviti to, nemoj sada, ne znam, tata ima sastanak pusti ga da završi i te stvari.“ (Sudionica-10)

Nakon razmatranja utjecaja privatnog i poslovnog, postavljeno je pitanje o tome gdje su djeca bila dok su sudionici i njihovi partneri/ce radili od kuće te kako su sudionici reagirali kada su djeca ometala njihov rad. Odgovori, osobito kod roditelja s malom djecom, ukazuju na to da su djeca često bila izazov tijekom radnog vremena roditelja od kuće, te su mnogi koristili crtane filmove kako bi osigurali vrijeme za obavljanje radnih zadataka.

„A njoj je znalo biti i poprilično dosadno, kad sam i ja na mome računalu i (ime supruge) na svome laptopu i onda ona ne zna kud bi sa sobom. E onda smo pustili neki dugometražni crtani film ili tako nešto, pa bi ona pogledala crtić, sat i pol, dva...“ (Sudionik-3)

„Ma davali smo joj i mobitel da gleda crtiće, gledala je stvarno crtiće ko nikada u životu, i na mobitelu, i na televizoru, i na tabletu jer jednostavno nismo imali izbora.“ (Sudionica-8)

6.2.6. Posljedice pandemije Covid-19

U četvrtoj tematskoj cjelini istraživanja istraživali smo da li su sudionici doživjeli gubitak posla ili smanjenje prihoda uslijed pandemije Covid-19. Također zanimalo nas je kako su se sudionici nosili s društvenom izolacijom i povećanim stresom te su nam zanimljiva bila njihova iskustva i percepcije uzroka ovih situacija. Dvoje sudionika su izvijestili o smanjenju prihoda, ali su naveli da nije značajno utjecalo na njihovu tadašnju životnu situaciju.

„Nismo izgubili posao, ali su nam sniženi prihodi. Pa ono okej, nije nas to ugrožavalo s obzirom da smo na visokim pozicijama, ali je definitivno bilo izvor frustracije u tom trenutku.“ (Sudionik-4)

„U jednom su nam se periodu snizila primanja da. Gledajte obzirom da smo bili ograničeni kretanjem, nismo mogli ići kud smo htjeli i kada smo htjeli, pa isprva nije tako jako utjecalo na nas.“ (Sudionica-8)

S druge strane, društvena izoliranost ostavila je dubok trag na sve sudionike i njihove obitelji. Osjećaj izolacije i nedostatak socijalizacije s širom obitelji, prijateljima i kolegama s posla bio je posebno izražen kod svih sudionika, koji su osjećali nedostatak osobnog kontakta i druženja uživo. Neki su čak priznali da im je ova izolacija toliko teško pala da su nakon određenog vremena počeli zaobilaziti zabranu okupljanja u domovima kako bi barem na trenutak osjetili blizinu svojih najmilijih.

„Da, baš su mi falili ljudi. Jako mi je falila ta interakcija licem u licem, evo da. Druženja.“ (Sudionica-2)

„Činjenica je da su nam falili naši krug ljudi s kojima smo se družili i inače, i dan danas se družimo, jer posjećivanja nije bilo. I ono što smo se čuli s mobitelom i ti video pozivi, nije moglo zamijeniti nikako kad dođeš kod nekoga sjedneš i podružiš se.“ (Sudionik-3)

„Doma si, zaključan, nedostajao je taj društveni život. Inače se puno družimo sa prijateljima, imamo nekoliko prijatelja s kojima se vidimo gotovo svaki tjedan, idemo do njih ili oni do nas i to je u početku nedostajalo, a poslije smo se malo opustili pa bi malo došli.“ (Sudionik-5)

„Ispočetka jest, ali od jednog trenutka smo rekli da više ne prihvaćamo to što se propagira, više-manje smo ignorirali, viđali smo se i sa drugima i tako.“ (Sudionik-7)

„U jednom trenutku nas je zvao prijatelj i rekao ma znaš šta, ajde više dođite pa makar nas i policija uhvatila, pa makar i platili kaznu, ovo više nije normalno.“ (Sudionica-8)

„Bilo nam je jako teško, šest, osam mjeseci nismo vidjeli nikoga.“ (Sudionica-10)

Sudionici su izvijestili o povećanju stresa kao posljedici pandemije Covid-19. Kao uzroke stresa, najčešće su navodili zabrane, poput ograničenja kretanja i zabrane viđanja, medijsku napuhanost i plašenje ljudi, te osjećaj zatvorenosti 24 sata s ukućanima, na što sudionici nisu navikli. Izvještaji o stresu nisu se značajno razlikovali između muškaraca i žena, oba su spola prijavila porast stresa uslijed tih faktora.

„Pa u početku meni da. Ta neizvjesnost, onda ono malo na medijima, kažem dok se malo sam sa sobom ne posložiš da. Da, bila je to jedna nepoznanica svima.“ (Sudionica-2)

„Da. Uzrok bi rekao da je ta svjetska insceniranost, zabranjenost kretanja, zabranjeni socijalni kontakti, kažnjavanja za odlaske kod nekoga u kuću i sve te gluposti.“ (Sudionik-4)

„Svakako je stresno postajalo, vjerujem da nema nekoga kome nije, onaj period kad smo 24h bili zatvoreni u kući je bio jako stresan.“ (Sudionik-5)

„Da, definitivno. Što je duže to trajalo, to je u glavi bilo teže to pozitivno gledati, a vjerujem da su i mediji pridonijeli tome da čovjek živi u nekom strahu što će biti sutra.“ (Sudionica-6)

„Pa to je, definitivno. Svi skupa na okupu, u jednom prostoru, bez mogućnosti da se malo odvojimo, to je definitivno prouzrokovalo stres.“ (Sudionik-7)

6.2.7. Partnerski odnosi

U petoj i posljednjoj tematskoj cjelini istraživanja, sudionici su bili pozvani da podijele svoja iskustva o partnerskim odnosima tijekom *lockdowna*. Za početak postavljeno im je pitanje kako je *lockdown* utjecao na njihov odnos s partnerom/icom te što smatraju kada je njihov odnos bio bolji - prije, za vrijeme ili nakon *lockdowna* - i zašto. Ponovno, rezultati odgovora muškaraca i žena nisu pokazali znatne razlike. Sudionici su na sličan način opisivali svoje partnerske odnose tijekom *lockdowna*. Dio sudionika je izrazio pozitivan utjecaj *lockdowna* na njihovu vezu, navodeći povećanu bliskost, više vremena provedenog zajedno te poboljšanu komunikaciju kao faktore koji su doprinijeli zadovoljstvu odnosom. Drugi dio sudionika smatra da *lockdown* nije značajno utjecao na njihov odnos s partnerom/icom, smatrajući svoju vezu već stabilnom prije pandemije. Međutim, neki od sudionika, su izvjestili o negativnom utjecaju *lockdowna* na partnerski odnos, s najvećim zadovoljstvom nakon završetka tog traumatičnog razdoblja. Psihička opuštenost, osjećaj oslobođenja od pritiska i povratak u normalan život bili su istaknuti faktori za poboljšanje zadovoljstva odnosom nakon *lockdowna*.

„Ja bi rekla nakon *lockdowna*. Mislim da je nakon toga svega došlo do neke promjene i drugačijeg nekog odnosa, pogleda na neke stvari u životu. Nakon *lockdowna* smo se definitivno promijenili.“ (Sudionica-6)

„Naš odnos je za vrijeme pandemije bio dosta težak. Pa bi rekao nakon *lockdowna* jer čovjek dobije osjećaj da je i slobodniji, svatko se malo izgubi svojim putem, tako da poslije.

Opet je čovjek u glavi imao neki normalni život, nema tog pritiska oko tog lockdowna, virusa. “
(Sudionik-7)

„Pa ja bi rekla da smo mi sada nakon lockdowna, konačno zadovoljniji. Više nema tih svađa, glupih prepirki, naučili smo da jednostavno te neke sitnice nisu bile vrijedne toga. Definitivno naš odnos je postao puno bolji. S godinama smo postali zreliji, neke smo stvari naučili u lockdownu, naučili smo da nisu kućanski poslovi vrijedni naših živaca. Vrijeme koje provodite sa svojom obitelji nije vrijedno živčiranja oko toga da li vam je suđe posloženo ili da li taj ručak stoji još gore na štednjaku, jednostavno okrenuli smo se svojoj maloj obitelji. “
(Sudionica-8)

„Ako je odnos krivulja od 0 do 100 posto, ako smo bili prije početka korone na 50 posto odnosa, u početku korone je palo na 20 posto, pa se onda od pola prema kraju diglo na 80 posto. Ali je bilo doslovno ono što te ne ubije to te ojača. Tako je kod nas bilo ono što nam nije uništilo odnos nam je učinilo odnos jačim. “ (Sudionik-9)

Dalje nas je zanimalo da li je došlo do povećanja konflikata i sukoba među partnerima tijekom razdoblja *lockdowna*, te smo također istraživali kako su sudionici/ice rješavali te sukobe. Sudionici koji su ranije naveli kako je sam *lockdown* negativno utjecao na njihov odnos s partnerom/icom, također su naveli kako su se za vrijeme *lockdowna* više sukobljavali sa svojim partnerima. Osim češćih svađa zbog isforsirane bliskosti, neki od njih su postali i netrpeljiviji, češće su podizali ton, te se međusobno ignorirali s partnerom. Ipak, za neke je ovo iskustvo rezultiralo boljim odnosom, jer su shvatili da se moraju dogovoriti i da nema prostora za izbjegavanje. *Lockdown* im je omogućio da procesuiraju, rasprave i riješe problem te nastave dalje.

„Više su bile prepirke, nego svađe. Više si se prepirao, ne znam da li zbog nekog straha, da li od nekog stresa. “ (Sudionica-1)

„Sudionica: Više sukoba, da.

Ispitivačica: A kako ste to rješavali? Možete li mi navesti neki primjer možda?

S: A pa ne znam... Ne bi bilo neke komunikacije, jeste u istoj prostoriji, ali uopće ne doživljavate tog drugoga, ignorirate ga i tako...

I: I to bi s vremenom popustilo ili?

S: Pa čovjek bi vidio da to nema nikakvog smisla, da to ne vodi ničemu, popustio i eto, ajde dobro. Jednostavno tako... “ (Sudionica-6)

„Pa ja mislim da jesmo, mislim da je bilo malo više konflikata jer jednostavno nismo imali mogućnost otići na posao i malo se udaljiti. ... A rješavali smo donekle s diskusijom, pričanjem, s druge strane ignoriranjem, pa i prihvaćanjem toga eto tako kako je hahaha.“ (Sudionik-7)

„Pa svađali smo se, puno smo puta povisili ton, možda nekad i kad to nije bilo potrebno zbog nekih sitnica. ... Evo mogu Vam reći čak i iskustva mojih prijatelja, naših se dosta prijatelja rastalo u vrijeme lockdowna. Sada da li bi do toga došlo i da nije bilo lockdowna, ne znam.“ (Sudionica-8)

„Da je. Onda je kasnije to rezultiralo boljim odnosom jer smo onda shvatili da se moramo dogovoriti da nema tu izbjegavanja jer inače kad si na poslu imaš obavezu ako i imaš neku raspravu i nešto moraš ići na posao pa se razideš. Ovako imaš vrijeme da to procesuiráš, raspraviš, završiš i nastaviš dalje.“ (Sudionik-9)

Potom smo istraživali koji su trenuci, situacije ili događaji bili najizazovniji ili najteži za naše sudionike i njihove partnere tijekom lockdowna. Sudionici su naveli različite situacije. Jedna od sudionica istaknula je kao najizazovniji i najteži trenutak period same karantene kada su se roditelji njezinog partnera duže vrijeme zatekli u njihovom domu zbog zabrane kretanja.

„Najteže mi je bilo to kad su njegovi roditelji bili tako dugo vremena tu. Ja nisam mogla vidjeti svoje roditelje, on uopće nije imao razumijevanja ka tom mom nekom strahu, šta će biti s mojim roditeljima, njega uopće to nije zanimalo, da li je mojim roditeljima dobro, on je mislio samo o svojim roditeljima i to je to. Mene to jako živciralo da sam mu ja rekla onda da može izabrati, ili ja ili oni, netko mora otići bilo gdje. Ne mogu živjeti ni sa svojim roditeljima, ne želim živjeti ni sa tuđim roditeljima. Za mene je to bio jedan od najvećih izazova našeg općenito partnerskog života. Stvarno više nisam vidjela drugi izlaz.“ (Sudionica-8)

Drugi sudionik istaknuo je nedostatak osnovnih namirnica u trgovinama kao najizazovniju situaciju. U vrijeme lockdowna, posebice na početku, trgovine su bile suočene s nedostatkom osnovnih životnih namirnica jer je svjetski promet bio ograničen. Ograničena dostava namirnica dodatno je otežavala situaciju, ne samo u Hrvatskoj, već i globalno.

„Stesan i izazovan trenutak za mene je bio kad su, kako se kaže, shopping centri i ove prodavnice ostale bez namirnica jer mi je bilo u glavi, okej ti radiš posao stiže plaća stiže sve, ali ti nemaš namirnica za kupiti za jest, ne možeš jesti novce. To mi je bilo najstresnije, najstresniji dio.“ (Sudionik-9)

Sljedeće situacije, koje su se učestalo ponavljale među sudionicima, obuhvaćale su organizaciju ukućana u kućanstvu tijekom obavljanja poslovnih obveza te usklađivanje brige o djeci s poslovnim obvezama.

„Organiziranje. Gdje se smjestiti, jer mi nemamo veliki stan, da nitko nikome ne smeta. To nam je bilo najizazovnije.“ (Sudionica-1)

„Pa to što smo u isto vrijeme bili angažirani, kažem imaš tu nekakvu obavezu prema poslu, a u isto vrijeme imamo i dijete koje je tu i sad tko će uskakati. To je bilo najizazovnije po meni.“ (Sudionica-2)

„Najizazovnije svakako briga o djetetu. Kako da ja Vama sada objasnim, ne može se dijete od 3 i po godine igrati od 8 do 17 sati samostalno u svojoj sobi. Ovo je bilo baš previše za djecu, da budu po cijele dane kući, da se oni ne druže sa svojim vršnjacima, to je i za djecu bilo strašno. Evo, to mi je bilo najgore.“ (Sudionica-8)

„Meni su generalno ti njegovi sastanci stresni jer imat dijete od tri i jednu godinu u 50 kvadrata stana, bez radne sobe, mislim mi smo radili dnevnom boravku na blagovaonskom stolu oboje. S jedne strane je bilo njegovo računalo, s druge je bilo moje. Imali smo još i spavaću sobu gdje bi ja evo u principu kad bi on imao sastanak, pokušavala zadržat djecu u sobi i da ne urliču i da ne vrište i da ne plaću, jer ljudi na sastanku su se vjerojatno naslušali svega. Evo meni su te situacije, svaki njegov sastanak je bio jednako traumatičan.“ (Sudionica-10)

Što se tiče komunikacije i emocionalne podrške, sudionici koji su ranije izjavili da su se u vrijeme *lockdowna* češće svađali ili stupali u konflikte sa svojim partnerima/icama, primijetili su promjenu u načinu komunikacije s njima. Jedan dio sudionika primijetio je pozitivnu promjenu u komunikaciji, dok su drugi primijetili negativnu promjenu. Naime, dok je za dio sudionika povećana bliskost omogućila bolje rješavanje sukoba i problema s partnerima, drugima je upravo ta isforsirana bliskost bila okidač za dodatne konflikte, uključujući međusobno ignoriranje, povisivanje tona i druge oblike negativne interakcije.

„Drugačije smo se odnosili jedno prema drugome, drugačije smo razgovarali o neki stvarima, to nam je donijelo i nešto pozitivno. Bili smo primorani, nismo imali puno mogućnosti da bi netko otišao na službeni put pa se pet dana ne vidiš, ovako nismo imali izbora. Morali smo naučiti kako razgovarati.“ (Sudionica-6)

„Ispočetka je bilo više komunikacije, a kasnije je tu bilo više samo funkcioniranje, loša komunikacija.“ (Sudionik-7)

Pa mislim da je bila žustrija komunikacija, da smo se puno više raspravljali, derali jedno na drugo, da smo si puno više neke stvari zamjerali. (Sudionica-8)

Obzirom na to da je *lockdown* prisilno fizički zbližio naše sudionike i njihove partnere/ice, bilo je zanimljivo istražiti kako je ovaj period utjecao na kvalitetu vremena koje su provodili zajedno, te je li bilo teško održati ravnotežu između kvalitetnog zajedničkog vremena i potrebe za osobnim prostorom. Ovakva situacija mogla je dovesti do raznih dinamika unutar odnosa, jer su partneri/ice možda bili prisiljeni provoditi više vremena zajedno nego obično, što može utjecati na dinamiku odnosa, kako pozitivno tako i negativno. Dio sudionika koji je imao malu djecu, odnosno djecu vrtićke dobi, se složio kako ustvari nemaju kvalitetno vrijeme koje samostalno provode s partnerom zbog stalne prisutnosti djece u njihovim životima. Dijete ili djeca često su prisutni u njihovim aktivnostima, što otežava pronalaženje vremena za intimnije ili kvalitetnije trenutke zajedništva samo s partnerom.

„A kako nismo imali puno vremena za sebe, ubiti nismo uopće imali vremena za partnerski život, to je sve više bio taj obiteljski život.“ (Sudionica-6)

„Pa ne znam, mi sve radimo zajedno s djecom tako da nas dvoje ni nemamo neko vrijeme samo za nas. Sad smo uzeli dadilju da ipak imamo malo vremena za nas dvoje. Ali tad nismo imali.“ (Sudionik-9)

„Što se tiče toga mi ti ni nemamo baš puno vremena u svom životu. Djeca su stalno s nama evo. Mi ti idemo na hitni prijem svi zajedno, ne znam evo, zubara svi zajedno, u trgovinu svi zajedno. Jednostavno nismo imali opciju ostavit ih pa otići.“ (Sudionica-10)

S druge strane, sudionici sa starijom djecom izrazili su podijeljena mišljenja o tome kako je *lockdown* utjecao na kvalitetu vremena provedenog s partnerom/icom. Dok su neki primijetili da je prisilni kontakt 24 sata dnevno narušio kvalitetu tog vremena, drugi su istaknuli poboljšanje zbog povećane mogućnosti za zajedničke aktivnosti i razgovore. Također, sudionici su iznijeli podijeljena mišljenja o tome jesu li oni i njihovi partneri uspjeli zadržati osobni prostor i vrijeme za individualne aktivnosti tijekom *lockdowna*. Dio sudionika je bez problema održao osobni prostor i aktivnosti, drugima je to bilo izuzetno teško. Većina sudionika koji su izjavili da im je bilo izuzetno teško održati osobni prostor i aktivnosti tijekom *lockdowna* imala je malu djecu (vrtićke i rane školske dobi). Ovi sudionici su također naveli da im se radno vrijeme tijekom *lockdowna* povećalo ili ostalo isto, unatoč tome što su radili od kuće. Treba napomenuti da nitko od njih ranije nije imao iskustva s radom od kuće. Za sve je to bilo potpuno novo iskustvo u novoj okolini. Suprotno njima, svi sudionici koji su naveli da

su lako održavali osobni prostor i aktivnosti tijekom *lockdowna* bili su muškarci. Svi su imali djecu, od kojih su dvojica imali mlađu djecu, a jedan djecu u srednjoj školi. Iako su se međusobno razlikovali po količini posla koju su obavljali za vrijeme *lockdowna* te po iskustvu rada od kuće, uspjeli su pronaći vrijeme za sebe i održati osjećaj osobnog prostora.

„Pa ne, morali smo se odreći toga.“ (Sudionik-3)

„... vi nemate vremena za sebe, ja se nisam mogla zatvoriti u sobu i reći nemojte mi kucati na vrata. S druge strane kada idete na posao, sami ste u autu, pustite i neku glazbu pa slušate do posla, sami ste u autobusu u svojim mislima, ili ako Vam je blizu posao šetate do tog Vašeg posla pa ste opet sami sa sobom u mislima. Vi kad ste svi zatvoreni zajedno u jednom stanu nema tu mogućnost.“ (Sudionica-8)

„Toga nismo ni imali, kad imaš toliko djece toga ni nemaš.“ (Sudionik-9)

Dalje nas je zanimalo kako su se sudionici i njihovi partneri nosili s *lockdownom* te jesu li razvili nove strategije za suočavanje sa situacijom. Sudionici nisu mogli procijeniti jesu li razvili nove načine suočavanja, ali su neki primijetili da postoji razlika između njih i njihovih partnera/ica u tome kako su se nosili s teškoćama *lockdowna* i cijelom situacijom. Prema odgovorima sudionika, ali i sudionica, *lockdown* i nova situacija su teže pali ženama. Neki smatraju da su žene više pogođene jer su intenzivnije pratile vijesti i općenito medijsko izvještavanje, što je, prema njima, često stvaralo prenapuhani dojam situacije. Drugi su naglasili da su žene sklonije emocionalnim reakcijama i burnijem odgovoru na stresne situacije, osobito kad su u pitanju nepoznate okolnosti.

„Ja bi sa svog gledišta rekla da je meni bilo teže, da sam se ja teže nosila s njim. Valjda zato što je on čvrsto stajao na zemlji, uvijek je on to sve smirivao, proći će, riješiti ćemo, gdje šta kako se organizirati, on je baš smirivao situaciju.“ (Sudionica-1)

„Ja sam možda malo više emotivac pa ja više dajem srcu, burnije reagiram, ali mislim da sam dobro funkcionirala. Ja kad vidim da ne ide više, vičem, izbacim to van. Partner, ne. On nije baš takav, on uvijek pokušava onako hladne glave biti, ne unositi previše emocija.“ (Sudionica-6)

*„Možda je partnerici bilo teže. Pa malo više utjecaj medija, ja izbjegavam negativne vijesti, izbjegavam neke manipulacije medija i to, a ona voli čitati novine i voli čitati svakakve vijesti. Za vrijeme tog *lockdowna* je, po meni, sve išlo tim pravcem da je jedna senzacija gonila drugu, još gore i još gore, a to nekako utječe na psihu.“* (Sudionik-7)

„Rekao bi da je njoj možda teže palo sve to i da joj je bilo stresnije.“ (Sudionik-9)

Na kraju istraživanja, sudionike i sudionice smo pitali jesu li izvukli neke lekcije iz svog iskustva „upravljanja“ svojom vezom tijekom *lockdowna*. Iako se nisu svi sudionici mogli sjetiti konkretnih lekcija iz upravljanja vezom, mnogi su sudionici istaknuli različite lekcije koje su naučili tijekom *lockdowna*, a koje su primjenjive na život općenito. Prvo, sudionici su istaknuli važnost kritičkog preispitivanja informacija i odluka od vlasti, te su istaknuli potrebu za financijskom i emocionalnom pripremom za buduće krizne situacije. Drugo, prepoznali su važnost strpljenja i prioritiziranja vremena provedenog s obitelji i zdrave komunikacije iznad kućanskih poslova. Treće, istaknuli su da je povećana komunikacija i dogovaranje unutar obitelji tijekom pandemije dovelo do bolje organizacije i pripreme za buduće izazove, bilo da su povezani s djecom ili poslom. Na kraju, neki su naglasili da su postali tolerantniji i fleksibilniji, shvaćajući da nije uvijek nužno da sve mora biti idealno.

„Prva lekcija koju smo stekli je da na sljedeću svjetsku prevaru poput korone nećemo reagirati na način na koji smo reagirali sada i nećemo slušati ono što nam nametne Vlada. A s druge strane da zapravo trebamo zadržati nekakav normalni odnos koji smo imali i prije, da moramo imati financijsku rezervu i da moramo imati rezervu živaca za te stvari.“ (Sudionik-4)

„Prvenstveno strpljenje, da je vrijeme provedeno sa obitelji i zdrava komunikacija bitnije od svih kućanskih poslova. Eto, gledamo da se i danas toga držimo.“ (Sudionica-8)

„Definitivno da jesmo, kao što smo dosta govorili, znači to je sve od nas zahtijevalo da više komuniciramo, pričamo da se dogovorimo, što je samim time uzrokovalo promjene. To je kasnije dovelo do toga da budemo bolje organizirani, a i samim time za sve buduće, ajmo reć, nedaće koje se mogu desiti vezano za djecu, vezano za posao, da znamo na koji način se takve stvari rješavaju.“ (Sudionik-9)

„Generalno ja sam u zadnje vrijeme, ajmo reć, i nakon toga postala jako tolerantna u puno nekih stvari. Baš tolerantna da ono jednosatno, kako bi rekla, ne zanima me što je sad sve razbacano ajmo otić prošetati i te stvari. Jer ne može sve uvijek biti idealno.“ (Sudionica-10)

7. Rasprava

7.1. Dinamika odnosa između partnera u kućanstvu s naglaskom na kućanske poslove i brigu o djeci tijekom pandemije

Prvo istraživačko pitanje odnosilo se na dinamiku odnosa između partnera u kućanstvu s naglaskom na kućanske poslove i brigu o djeci tijekom pandemije. Kvantitativni podaci jasno ukazuju na rodnu podjelu kućanskih poslova i brige o djeci, s time da su žene preuzimale veći dio tih obaveza. Kvalitativni nalazi nadopunjuju ove podatke, pružajući dublje razumijevanje kako su te uloge oblikovane i što je dovelo do tih razlika.

7.1.1. Rodna podjela kućanskih i obiteljskih obveza

Kvantitativni podaci pokazali su jasnu rodnu podjelu u obavljanju kućanskih poslova, pri čemu su žene preuzimale veći dio kućanskih obaveza, dok su muškarci više vremena provodili radeći za plaću. Statistički značajna povezanost između spola i broja sati dnevno provedenih radeći za plaću u 2020. godini pokazuje da su muškarci proveli više vremena u profesionalnim aktivnostima u usporedbi sa ženama. S druge strane, žene su provodile više vremena obavljajući kućanske poslove na što ukazuje statistički značajna povezanost između spola i broja sati dnevno provedenih obavljajući kućanske poslove 2020. godine.

Kvalitativna analiza potvrđuje ovu neravnotežu, ističući da su žene bile opterećene kombiniranjem profesionalnih i kućanskih obaveza, dok su muškarci imali mogućnost fokusiranja na radne zadatke. Ova dinamika odgovara konceptu obitelji dvostrukog hranitelja, gdje iako oba partnera doprinose kućnom budžetu, raspodjela kućanskih poslova ostaje nejednako raspoređena. Također, teorija preopterećenosti ulogama dodatno objašnjava ovu neravnotežu. Intervjui su pokazali da žene često moraju balansirati između poslovnih i kućanskih obaveza, što ukazuje na kontinuiran problem nejednake podjele poslova unutar kućanstva, prisutan prije, za vrijeme i nakon *lockdowna*. Prema izjavama sudionika, žene su bile odgovorne za kuhanje, čišćenje, peglanje i druge svakodnevne kućanske zadatke, dok su muškarci preuzimali manji dio tih obaveza ili specifične zadatke poput nabavke namirnica. Kvantitativni podaci iz 2020. godine pokazali su statistički značajnu povezanost između spola

i broja sati dnevno provedenih na brigu o članovima obitelji, s time da su žene provodile više vremena u ovoj aktivnosti u odnosu na muškarce. Kvalitativni nalazi pružaju objašnjenja za ovaj obrazac. Naime, sudionici koji su naveli kako se supruga više brinula o djeci za vrijeme *lockdowna* istaknuli su da su im djeca u tom periodu bila vrlo mala (mlađa od dvije godine), što je razdoblje u kojem su djeca više orijentirana prema majci. Drugi su naglasili da su njihove supruge imale fleksibilniji raspored na poslu te kraće radno vrijeme, što im je omogućavalo više vremena za posvećivanje djeci. Ovime zaključujemo da su žene preuzimale većinu obveza oko brige o članovima obitelji, pogotovo brige o djeci. Kvantitativni nalazi iz 2021. godine potvrđuju da su žene i dalje provodile više sati dnevno na kućanske poslove i brigu o obitelji u usporedbi s muškarcima obzirom da je utvrđena povezanost između spola i broja sati dnevno provedenih na brigu o članovima obitelji i kućanskim poslovima (zbirno 2021).

Prethodna istraživanja također podržavaju prethodne nalaze. Klasnić (2017) ističe da žene često balansiraju između tri sfere – posla, djece i kućanskih poslova – što je u skladu s rezultatima ovog istraživanja. Bartolac i suradnici (2011) otkrivaju da su žene, posebno one s malom djecom, manje zadovoljne svojim životom upravo zbog preopterećenosti tradicionalnim odgovornostima, što potvrđuje povećano opterećenje žena u usporedbi s muškarcima. Slično, Biroli i suradnici (2021) pokazuju da, unatoč povećanju zajedničke brige o djeci tijekom pandemije, žene su i dalje preuzele veći dio kućanskih obaveza. Ovi nalazi ukazuju na to da, iako postoje određeni dogovori unutar kućanstava, rodne uloge i dalje snažno utječu na raspodjelu kućanskih obaveza, pri čemu žene preuzimaju veći teret, dok muškarci preuzimaju manji udio u tim zadacima. Time se potvrđuje ne samo postojanje, već i trajanje ove neravnoteže unatoč promjenama u društvenim stavovima i radnim uvjetima.

7.1.2. Utjecaj *lockdowna* na obavljanje kućanskih poslova i brigu o djeci

Kvantitativni podaci pokazuju statistički značajnu povezanost između smanjenja fokusa na plaćeni rad zbog brige za djecu i povećanja vremena provedenog na kućanske poslove i brigu za obitelj u 2021. godini. Kvalitativna analiza otkriva da su razlozi za to povezani s *lockdownom* i zatvaranjem škola i vrtića. Sudionici su izvijestili o povećanju vremena provedenog brinući se za djecu zbog njihove stalne prisutnosti kod kuće, što potvrđuje kvantitativni nalaz o povezanosti između prisutnosti djece mlađe od šest godina u kućanstvu i broja sati dnevno provedenih na kućanske poslove 2020. godine. Sudionici su naglasili

poteškoće u usklađivanju brige za djecu s radnim obvezama, posebno zbog cjelodnevnog boravka djece kod kuće. Obiteljske i kućanske obveze često su odvrćale sudionike od poslovnih zadataka, negativno utječući na njihovu radnu učinkovitost, što se uklapa u teoriju preopterećenosti ulogama. Teorija objašnjava kako istovremeno ispunjavanje roditeljskih i profesionalnih uloga dovodi do preopterećenja, osobito kod roditelja male djece.

S druge strane, neki su sudionici istaknuli da su im poslovne obveze zahtijevale više vremena, što je rezultiralo neravnotežom gdje je posao dominirao nad privatnom sferom. Roditelji s malom djecom istaknuli su da su djeca često predstavljala izazov tijekom radnog vremena dok su radili od kuće. U tom razdoblju, djeca su provodila znatno više vremena nego inače uz mobitele, televizore i druge ekrane, na kojima su se prikazivali razni crtani filmovi. Ovo povećano vrijeme pred ekranima, koje su roditelji koristili kako bi osigurali više sati za rad, ilustrira teoriju socijalne razmjene, gdje je povećano vrijeme pred ekranima predstavljalo kratkoročno rješenje za balansiranje roditeljskih i profesionalnih obveza. Nalazi su u skladu s istraživanjem Višnjic-Jevtić i Visković (2021), koje pokazuje da su roditelji tijekom *lockdowna* pomicali granice odgoja, dopuštajući djeci veću slobodu ponašanja kako bi lakše balansirali između svojih radnih i obiteljskih obveza.

Kvantitativni rezultati također su pokazali značajnu povezanost između otkazivanja nastave zbog pandemije COVID-19 i promjene u vremenu provedenom obavljajući kućanske poslove tijekom pandemije (2020). Ispitanici čija su djeca iskusila otkazivanje nastave zbog COVID-19 češće su prijavili povećanja vremena provedenog na kućanske poslove u odnosu na one čija djeca nisu imala takva iskustva. Odnosno, ispitanici čija su se djeca zbog pandemije školovala od doma više su provodili vremena na kućanske poslove u tom periodu.

7.2. Promjene u partnerskim odnosima ovisno o intenzitetu pandemije

Drugo istraživačko pitanje usmjereno je na promjene u odnosima ovisno o intenzitetu pandemije. Prethodno navedeni nalazi jasno ukazuju na značajan utjecaj *lockdowna* na različite aspekte svakodnevnog života sudionika, uključujući radne obveze i kućanske poslove. Ove promjene su izravno utjecale na dinamiku partnerskih odnosa za vrijeme *lockdowna*. Obzirom na vrlo kompleksno i izazovno vrijeme, došlo je do brojnih promjena u suživotima naših sudionika.

7.2.1. Utjecaji *lockdowna* na partnerske odnose

Rezultati kvalitativne analize ukazuju na to da je *lockdown* negativno utjecao na partnerske odnose kod dijela sudionika. Većina sudionika prijavila je povećani stres i napetosti unutar odnosa, s tim da su žene češće izvještavale o većem osjećaju stresa u usporedbi s muškarcima. Slične nalaze iznosi i istraživanje Schokkenbroek i suradnika (2021), koje je pokazalo da su žene tijekom *lockdowna* doživljavale višu razinu stresa upravo zbog povećanih sukoba unutar partnerskih odnosa.

Neki sudionici istaknuli su da je stalna prisutnost kod kuće i nedostatak privatnosti otežao njihov odnos s partnerom, često dovodeći do sukoba i nesuglasica. Ovi uvjeti su utjecali na dinamiku odnosa, pri čemu su neki sudionici nakon *lockdowna* osjetili olakšanje i slobodu, dok su drugi primijetili poboljšanje odnosa zbog zajedničkog prevladavanja izazova. Stalna prisutnost kod kuće, uz rad od kuće, često je dovođila do sukoba zbog stresa i nemogućnosti udaljavanja od svakodnevnih problema. Sudionici su koristili različite metode za rješavanje sukoba, uključujući diskusiju, ignoriranje ili prihvaćanje situacije. U nekim slučajevima, učestalost svađa i povisivanje tona zbog sitnica postali su uobičajeni. Pojavili su se i primjeri rastava među prijateljima sudionika tijekom *lockdowna*, što sugerira da su emocionalne i psihološke napetosti uzrokovane stalnom prisutnošću i nemogućnošću odmaka mogle biti katalizator ozbiljnih problema u odnosima. Tijekom *lockdowna*, organizacija prostora u kućanstvu postala je ključna za usklađivanje poslovnih obveza i brige o djeci. Nedostatak privatnosti i prostora za rad stvorio je napetosti, dok su potrebe djece morale biti zadovoljene unutar ograničenog prostora. Ovi izazovi često su rezultirali stresom i nelagodnom, dodatno opterećujući partnerske odnose. Sukobi su se često javljali oko rasporeda i prioriteta, dok je nedostatak jasne komunikacije pogoršavao napetosti.

Teorija preopterećenosti ulogama pomaže objasniti kako je *lockdown* doveo do povećanja stresa i napetosti u partnerskim odnosima, osobito za roditelje s malom djecom. Nedostatak privatnosti i osobnog prostora, kao i stalna prisutnost članova obitelji, stvorili su uvjete za povećanje sukoba i nesuglasica. Sudionici su izvijestili da su konflikti često eskalirali zbog nemogućnosti udaljavanja od stresnih situacija, što je negativno utjecalo na kvalitetu odnosa. Ovi nalazi korespondiraju s istraživanjem Balzarini i suradnika (2023), koje je otkrilo da su

pandemijski stresori doveli do smanjenja zadovoljstva u odnosima te povećanja emocionalnih i psiholoških napetosti unutar kućanstava.

7.2.2. Komunikacija i emocionalna podrška

Što se tiče komunikacije i emocionalne podrške, sudionici su primijetili promjenu u načinu komuniciranja s partnerom tijekom *lockdowna*. Neki su izvijestili o poboljšanju komunikacije i boljem razumijevanju partnera, zahvaljujući prisiljenoj bliskosti i zajedničkom rješavanju problema. *Lockdown* je omogućio više vremena za razgovor i prilagodbu, što je pozitivno utjecalo na njihov odnos. Nasuprot tome, drugi su sudionici primijetili pogoršanje komunikacije, uključujući učestalije rasprave, povišene tonove i zamjeranja. Nedostatak privatnosti i prostora za emocionalno opuštanje uzrokovao je napetije interakcije i pogoršanje partnerskih odnosa. Dakle, promjene u komunikaciji tijekom *lockdowna* varirale su između pozitivnih i negativnih iskustava.

Teorija socijalne razmjene može pomoći u razumijevanju ovih promjena. Prema ovoj teoriji, pojedinci teže ostvarivanju što više pozitivnih iskustava (kao što su podrška, razumijevanje, ljubav) uz minimaliziranje negativnih iskustava (poput sukoba, stresa, frustracije). Kada su partneri uspjeli održati ravnotežu između davanja i primanja u svojim odnosima, odnos je mogao ojačati. U takvim situacijama, *lockdown* je mogao potaknuti poboljšanje komunikacije, jer su partneri imali više vremena za razgovor i rješavanje problema, što je povećalo osjećaj bliskosti i zadovoljstva u odnosu. S druge strane, ako su partneri osjećali da su troškovi odnosa (npr. stres, sukobi, osjećaj zarobljenosti) veći od koristi koje dobivaju, to je moglo dovesti do pogoršanja odnosa. Na primjer, ako jedan partner osjeća da previše doprinosi (poput obavljanja većine kućanskih poslova ili brige o djeci) a ne dobiva dovoljnu emocionalnu podršku ili razumijevanje, moglo bi doći do osjećaja nezadovoljstva i frustracije. U takvim slučajevima, komunikacija među partnerima često postaje napeta, s više rasprava i zamjeranja, što dodatno opterećuje odnos.

7.2.3. Kvaliteta zajedničkog vremena i osobni prostor

Obzirom na to da je *lockdown* prisilno fizički zbližio sudionike i njihove partnere, zanimljivo je istražiti kako je ovaj period utjecao na kvalitetu vremena provedenog zajedno te na održavanje ravnoteže između zajedničkog vremena i osobnog prostora. Ovakva situacija mogla je rezultirati različitim dinamikama u odnosima, kako pozitivnim tako i negativnim.

Sudionici s malom djecom, posebno onom vrtićke dobi (do sedam godina), istaknuli su da je bilo teško pronaći vrijeme za sebe i svog partnera zbog stalne prisutnosti djece. Ove obitelji suočavale su se s izazovom pronalaženja trenutaka bliskosti, jer su djeca bila uključena u gotovo sve aktivnosti. Nedostatak vremena za kvalitetno zajedničko vrijeme samo s partnerom bio je izražen, što je često rezultiralo fokusiranjem na obiteljski život umjesto na partnerski odnos.

S druge strane, sudionici sa starijom djecom iznijeli su podijeljena mišljenja o utjecaju *lockdowna* na kvalitetu vremena provedenog s partnerom. Neki su primijetili pogoršanje zbog stalnog 24-satnog kontakta, dok su drugi vidjeli poboljšanje zbog povećane prilike za zajedničke aktivnosti i razgovore. Također, sudionici su izvijestili o različitim iskustvima u vezi s održavanjem osobnog prostora i vremena za individualne aktivnosti tijekom *lockdowna*. Većina sudionika koji su izjavili da im je bilo izuzetno teško održati osobni prostor i aktivnosti tijekom *lockdowna* imala je malu djecu (vrtićke i rane školske dobi). Dok su neki uspjeli sačuvati osobni prostor i aktivnosti, drugima je to bilo izuzetno teško zbog konstantne prisutnosti članova obitelji i nedostatka privatnosti.

7.3. Strategije nošenja s novonastalim situacijama

Treće istraživačko pitanje odnosilo se na strategije nošenja s novonastalim situacijama poput rada od kuće, online nastave i sličnih situacija. Kako bi se odgovorilo na ovo istraživačko pitanje, istraživanje je ispitalo različite aspekte životnih promjena sudionika te kako su one utjecale na njihove strategije suočavanja.

7.3.1. Suočavanje *lockdownom*

Kvalitativni nalazi, temeljeni na polustrukturiranim intervjuima, ponovno su ukazali na *lockdown* kao ključni faktor koji je oblikovao iskustva sudionika, osobito zbog zabrana

okupljanja i ograničenja kretanja. Sudionici su izvijestili da je društvena izolacija imala dubok utjecaj na njih i njihove obitelji. Ovi nalazi su u skladu s istraživanjem Balzarini i suradnika (2023), koje je pokazalo da su pandemijski stresori, poput usamljenosti, bili povezani s nižim zadovoljstvom u intimnim vezama i učestalim sukobima. Osjećaj izolacije i nedostatak socijalizacije sa širom obitelji, prijateljima i kolegama bili su posebno izraženi kod svih sudionika, koji su osjećali manjak osobnog kontakta i druženja uživo. Neki su čak priznali da im je izolacija toliko teško pala da su, nakon određenog vremena, počeli kršiti zabranu okupljanja u domovima kako bi barem na trenutak osjetili blizinu svojih najmilijih.

Kada govorimo o načinima na koji su se sudionici i njihovi partneri nosili s *lockdownom*, istraživanje je otkrilo različite strategije suočavanja sa situacijom. Iako sudionici nisu mogli jednoznačno procijeniti jesu li razvili potpuno nove načine suočavanja, većina je primijetila razlike u načinu na koji su oni i njihovi partneri doživljavali *lockdown*. Žene su često doživljavale *lockdown* kao teže razdoblje, što je bilo povezano s intenzivnijim praćenjem vijesti i emocionalnijim reakcijama na stres. Mnogi su istaknuli da su žene bile osjetljivije na medijske izvještaje, što je dodatno utjecalo na njihovu percepciju situacije i emocionalno stanje. Ovaj fenomen može se djelomično objasniti teorijom etiketiranja, koja sugerira da su društvena očekivanja i norme možda utjecale na to kako žene doživljavaju stres u kriznim situacijama. Nasuprot tome, muškarci su se često opisivali kao stabilniji i smireniji, usmjereni na praktična rješenja i racionalno razmišljanje. Ponašanje muškaraca može se djelomično objasniti kroz samoispunjujuće proročanstvo, gdje su muškarci možda djelovali u skladu s društvenim očekivanjima da trebaju biti „stabilna ruka“ u kriznim situacijama, što je oblikovalo njihovo ponašanje i reakcije.

7.3.2. Balansiranje rada od kuće i obiteljskih obaveza

Kvantitativna analiza pokazala je statistički značajnu povezanost između broja sati koje su partneri ispitanika provodili radeći za plaću u 2021. godini i osjećaja stresa kod ispitanika. Ispitanici čiji su partneri radili više od devet sati dnevno češće su prijavljivali veći stres. Kvalitativni nalazi pružili su dublji uvid u ove podatke, otkrivajući da su partneri koji su proveli više sati radeći za plaću imali manje vremena za kućanske poslove i brigu o djeci. Ovo je dodatno opteretilo sudionike, koji su se, osim svog profesionalnog rada, morali nositi s neplaćenim radom kod kuće. Jedna je sudionica opisala stres koji je osjećala dok je pokušavala

zadržati djecu tiho u spavaćoj sobi za vrijeme radnih sastanaka svog partnera, kako bi on mogao neometano raditi. Istaknula je da su sastanci bili izuzetno stresni zbog prisutnosti dvoje male djece u malom stanu bez zasebne radne sobe, te je to iskustvo za nju bilo vrlo teško i traumatično. Takve situacije naglašavaju kako su sudionici, suočeni s manjkom podrške u obavljanju kućanskih i obiteljskih obaveza, preuzeli većinu tih obveza, što je povećalo njihov osjećaj opterećenja i iscrpljenosti. Ovdje dolazi do izražaja koncept obitelji dvostrukog hranitelja, gdje iako oba partnera doprinose kućnom budžetu, žene često nose veći teret u smislu neplaćenog rada, što dodatno produbljuje rodnu nejednakost i doprinosi stresu i opterećenju uloga. Nalazi su u skladu s istraživanjem Brajdić Vuković i Doolan (2021), koje također ukazuje na emocionalnu kompleksnost karantene za žene, posebno za majke s malom djecom, koje su se suočavale s premorenosti i teškoćama u balansiranju između obaveza prema djeci, kućanskim poslovima i profesionalnom radu.

7.3.3. Strategije nošenja s brigom o odraslima tijekom pandemije

Kvantitativna analiza otkrila je statistički značajnu povezanost između toga da je briga o odraslima utjecala na mogućnost fokusiranja na plaćeni rad tijekom 2021. i osjećaja većeg stresa u istom razdoblju. Ispitanici koji su u anketi naveli da im je briga o odraslima utjecala na mogućnost fokusiranja na plaćeni rad češće su prijavljivali povećan stres, u usporedbi s onima koji nisu osjetili ovaj utjecaj. Rezultati polustrukturiranih intervjuova produbili su uvide u ove nalaze. Sudionici koji su imali stariju osobu ili osobu s invaliditetom/posebnim potrebama u kućanstvu često su naglašavali zabrinutost za njihovo zdravlje tijekom *lockdowna*. Strah od zaraze virusom rezultirao je smanjenjem međusobnih kontakata i povećanjem higijenskih mjera u domu. S druge strane, sudionici koji su brinuli za starije osobe ili osobe s invaliditetom izvan kućanstva izvijestili su o dodatnim obavezama poput vožnje tih osoba kod doktora, obavljanja kupovine namirnica, nabavka lijekova, i pružanje drugih oblika pomoći. Ove obaveze dodatno su povećale njihov stres jer su morali balansirati između svojih radnih zadataka i brige za voljene osobe, što je dovelo do preopterećenosti ulogama. Posebno su bili pogođeni sudionici čiji stariji roditelji žive daleko. Ovi sudionici suočavali su se s dilemom između svojih profesionalnih obaveza i potrebe za brigom o roditeljima. Izražavali su zabrinutost zbog nabavke namirnica za roditelje kako bi ih zaštitili od potencijalne zaraze i što će se dogoditi ako se roditelji ipak zaraze. Brinuli su o tome tko će njihovim roditeljima

održavati higijenu u domu, pripremati obroke, voditi ih kod doktora i osigurati potrebne medicinske tretmane i lijekove kada oni (sudionici) ne mogu fizički biti prisutni.

7.3.4. Naučene lekcije i prilagodba na nove okolnosti

Na kraju intervjua, sudionici su podijelili lekcije koje su naučili tijekom *lockdowna*. Mnogi su naglasili važnost strpljenja, zdrave komunikacije i održavanja obiteljskih odnosa iznad svakodnevnih obaveza i kućanskih poslova. Neki su sudionici posebno istaknuli koliko je važno imati financijsku rezervu kako bi se osigurala stabilnost u nepredviđenim okolnostima, poput globalne pandemije. Shvatili su da financijska stabilnost može pružiti mir i sigurnost te smanjiti stres i napetost u odnosima. Osim financijske sigurnosti, prepoznali su i značaj emocionalne otpornosti. Naučili su koliko je bitno raditi na vlastitom mentalnom zdravlju i razvijati mehanizme za suočavanje sa stresom. Ova otpornost omogućila im je da bolje podnesu pritisak i nesigurnosti te da ostanu smireni i sabrani u kriznim situacijama. Mnogi su također shvatili koliko je važna fleksibilnost i prilagodljivost u svakodnevnom životu. *Lockdown* ih je prisilio da promijene svoje rutine i prilagode se novim uvjetima rada i života. Proživljena iskustva su ih naučila kako biti kreativniji u rješavanju problema i kako se lakše prilagoditi promjenama. Sudionici su naglasili i važnost timskog rada i zajedništva u suočavanju s izazovima. *Lockdown* je često zahtijevao da partneri zajedno rade na rješavanju problema i donose odluke, a suradnja i međusobna podrška ojačala je njihove veze i pomogla im da lakše prebrode teškoće.

7.4. Ograničenja i preporuke za buduća istraživanja

U svakom istraživanju važno je prepoznati i priznati ograničenja koja mogu utjecati na rezultate i interpretacije. Ovo istraživanje suočilo se s nekoliko ključnih ograničenja koja bi mogla utjecati na valjanost i pouzdanost rezultata.

Baza podataka korištena za ovu studiju, *Survey on Gender Equality at Home* (Data for Good at Meta, 2020. i 2021.), sadržavala je značajnu količinu nedostajućih vrijednosti (*missing*/podaci bez odgovora). Ovaj nedostatak predstavljao je izazov za temeljitu analizu i izvođenje zaključaka iz podataka. Nedostajući podaci mogu utjecati na točnost statističkih

analiza i smanjiti snagu zaključaka. Unatoč naporima da se minimizira ovaj problem, prisutnost nedostajućih vrijednosti može dovesti do pristranosti u rezultatima te smanjiti reprezentativnost uzorka. Također, ovo je dovelo do naknadnog problema neusporedivosti, budući da su nepotpune informacije utjecale na pouzdanost i sveobuhvatnost nalaza.

Prigodni uzorak korišten u kvantitativnom dijelu istraživanja predstavlja izazov zbog regrutacije ispitanika putem Facebooka. Populacija iz koje je uzorak prikupljen zapravo nisu ljudi koji žive s partnerima, što je ciljna populacija ovog istraživanja, već korisnici Facebooka, što značajno ograničava relevantnost rezultata. Nadalje, s obzirom na prigodan uzorak, on nije reprezentativan niti za populaciju korisnika Facebooka. Dodatno, u prvom i drugom valu istraživanja sudjelovali su različiti ispitanici, što otežava usporedbu rezultata između valova i smanjuje konzistentnost podataka, time ograničavajući mogućnost generalizacije rezultata.

Nadalje, jedno od ključnih ograničenja ovog istraživanja bila je nemogućnost provođenja multivarijatne analize. Glavni razlog zbog kojeg nije provedena multivarijatna analiza jest značajna količina nedostajućih podataka (engl. *missing data*) na različitim varijablama. Nedostajuće vrijednosti rezultirale su različitim poduzorcima za pojedine analize, što je uzrokovalo varijabilnost u veličini uzorka (N) između analiza. Da smo proveli multivarijatne analize s ovako razlomljenim podacima, rezultati bi bili izvedeni iz izrazito malog broja podataka s velikim brojem varijabli, što nije statistički prihvatljivo. Umjesto toga, primijenjene su bivarijatne analize, te su u radu prikazane samo one veze koje su bile statistički značajne. Iako je ova metoda bila nužna zbog ograničenja podataka, treba istaknuti da provođenje više bivarijatnih analiza povećava rizik od pogreške tipa alfa, odnosno od dobivanja lažno pozitivnih nalaza. Ovo ograničenje implicira da neki prikazani rezultati mogu odražavati slučajnu povezanost umjesto stvarnog odnosa među varijablama, što je moglo utjecati na konačne zaključke istraživanja.

U kvalitativnom dijelu istraživanja sudjelovalo je 10 sudionika, što predstavlja ograničenje u smislu raznolikosti perspektiva. Mali uzorak može pružiti detaljne i bogate uvide, ali može ograničiti širinu iskustava i stavova koji su zastupljeni. Ograničen broj sudionika može dovesti do toga da neki ključni uvidi i varijacije u iskustvima ostanu nezabilježeni. Kako bi se obuhvatile različite perspektive i osiguralo dublje razumijevanje istraživanog fenomena, preporučuje se proširenje uzorka u budućim istraživanjima.

Peto ograničenje odnosi se na vremenski odmak između ključnog razdoblja *lockdowna* u ožujku 2020. godine i provođenja kvalitativne istraživačke dionice u srpnju 2023. godine.

Tijekom tog razdoblja mogli su se dogoditi značajne društvene, ekonomske i osobne promjene koje su mogle utjecati na sjećanja i percepcije sudionika. Zbog ovog vremenskog odmaka sudionici se možda nisu mogli precizno prisjetiti svih detalja svojih iskustava. Ovo ograničenje može utjecati na točnost prikupljenih podataka i interpretaciju rezultata. Preporučuje se da se slična istraživanja provode bliže događajima koji se istražuju kako bi se smanjio efekt sjećanja i osigurala točnost prikupljenih podataka. Longitudinalna istraživanja mogla bi pomoći u praćenju promjena u percepcijama i iskustvima sudionika kroz vrijeme.

Lockdown je bio jedinstveno razdoblje s neobičnim okolnostima koje nisu tipične za uobičajeni život. Iako je ovo razdoblje pružilo dragocjene uvide u ponašanje i iskustva ljudi tijekom krize, specifičnost *lockdowna* može ograničiti generalizaciju rezultata na druga razdoblja ili situacije. Ova jedinstvena priroda može biti i pozitivna i negativna: s jedne strane, pruža uvid u specifične reakcije na krizu, dok s druge strane, može ograničiti primjenjivost rezultata na širi kontekst. Za generalizaciju nalaza, buduća istraživanja trebala bi uključiti različite vrste kriznih situacija i usporediti rezultate kako bi se identificirali obrasci ponašanja i reakcija zajednički za različite kontekste. Također, provođenje istraživanja u različitim kulturama i društvenim okruženjima bi moglo pomoći da bolje shvatimo jesu li rezultati istraživanja univerzalni, tj. primjenjivi na sve, i kako se ljudi različito ponašaju tijekom krize ovisno o njihovoj kulturi i društvenom kontekstu.

Također, jedno od značajnih ograničenja ovog istraživanja bilo je vezano uz kvalitetu odgovora dobivenih tijekom intervjua. Naime, mnogi sudionici su davali površne ili nedovoljno elaborirane odgovore, osobito kada je riječ o temama vezanim uz partnerske odnose, kućanske poslove i raspodjelu brige o djeci. Moguće je da su se neki sudionici osjećali nelagodno ili ugroženo, percepcijom da se postavljanjem tih pitanja zadire u njihov privatni život, što je rezultiralo suzdržanijim odgovorima. Ovaj problem je dodatno otežao analizu, budući da su detaljniji uvidi i dublji odgovori mogli pružiti jasnija objašnjenja za određene ranije pronađene povezanosti u kvantitativnim podacima. Takvi odgovori bi omogućili bolje razumijevanje razloga zbog kojih sudionici postupaju na određeni način, tko su ti sudionici, te kako se te odluke i postupci odražavaju na njihovu svakodnevicu. Motiviranje sudionika da se dublje osvrnu na postavljena pitanja moglo je značajno doprinijeti bogatstvu kvalitativnih podataka, što bi omogućilo dublju interpretaciju nalaza. Nedostatak takvih odgovora rezultirao je ograničenim mogućnostima za integraciju kvalitativnih i kvantitativnih podataka, što je u konačnici otežalo donošenje cjelovitih zaključaka i razumijevanje složenosti odnosa i dinamika unutar istraživanih obitelji.

Prepoznavanje ovih ograničenja ključno je za pravilno razumijevanje rezultata ovog istraživanja i naglašava potrebu za daljnjim istraživanjima koja bi mogla potvrditi ili dopuniti ove nalaze. Unatoč ovim ograničenjima, istraživanje pruža vrijedne uvide u iskustva ljudi tijekom lockdowna i može poslužiti kao temelj za buduće studije.

7.5. Praktične implikacije i preporuke za politiku

Ukupno gledano, *lockdown* je bio izazovan period koji je zahtijevao prije svega prilagodbu i kompromis, pogotovo u ovako kriznim situacijama. Sudionici su kroz ovo iskustvo naučili važnost podrške, razumijevanja i fleksibilnosti za očuvanje kvalitetnih partnerskih odnosa i obiteljskog života. Iskustva iz *lockdowna* istaknula su koliko je dragocjeno vrijeme provedeno s obitelji te koliko zdravi i sretni obiteljski odnosi čine osnovu za suočavanje s bilo kojim izazovom..

Rezultati ovog istraživanja mogli bi imati šire implikacije i poslužiti kao osnova za donošenje informiranih odluka u promicanju ravnoteže između profesionalnog i obiteljskog života. Naglašavanje fleksibilnosti i prilagodljivosti moglo bi potaknuti poslodavce da razmotre uvođenje fleksibilnijih radnih aranžmana i politika koje podržavaju rad na daljinu, omogućujući zaposlenicima bolje usklađivanje poslovnih obaveza i obiteljskih potreba.

Osim toga, rezultati istraživanja mogli bi podržati razvoj politika i praksi koje prepoznaju i valoriziraju nevidljivi rad u društvu, poput brige o djeci, kućanskih poslova te brige o starijima i nemoćnima. Iako je ovaj rad ključan za društvenu stabilnost, često ostaje nepriznat i nedovoljno cijenjen. Povećanje svijesti o njegovoj važnosti moglo bi potaknuti jaču podršku obiteljima kroz socijalne politike, kao što su bolje subvencije za vrtiće, veća dostupnost dnevnih centara za starije osobe, fleksibilnije radno vrijeme i financijski poticaji za neplaćeni rad u kućanstvu.

Također, naglašavanje financijske sigurnosti i emocionalne otpornosti u kriznim situacijama moglo bi potaknuti institucije da osiguraju bolje edukacijske programe i resurse za građane. Ove inicijative uključuju financijsku pismenost, savjetovanje za mentalno zdravlje i razvoj vještina za upravljanje stresom. Takve inicijative mogu pomoći pojedincima i obiteljima da se bolje pripreme za buduće nepredviđene okolnosti i lakše se nose s njima.

Na kraju, istraživanje naglašava važnost transparentne i podržavajuće komunikacije unutar obitelji, te nužnost međusobne podrške i suradnje. Ovi nalazi mogli bi potaknuti razvoj programa i inicijativa usmjerenih na jačanje obiteljskih veza i promicanje zdravih komunikacijskih praksi. U konačnici, takvi napori mogu pomoći u stvaranju otpornijih i međusobno povezanih zajednica, što ih čini bolje pripremljenima za suočavanje s izazovima u budućnosti.

8. Zaključak

Cilj ovog istraživanja bio je ustanoviti jesu li postojale, i ako da kakve su bile, razlike između muškaraca i žena s obzirom na brigu o djeci i kućanskim poslovima za vrijeme *lockdowna*, te utvrditi promjene i načine reakcije na promjene u partnerskim odnosima koje je izazvao *lockdown*. Uzimajući u obzir bogatu literaturu o rodnoj podjeli kućanskih poslova i obiteljskih obveza te nešto skromniju količinu radova o partnerskim odnosima za vrijeme pandemije, ovo istraživanje fokusiralo se na to odražava li situacija u Hrvatskoj tijekom *lockdowna* dosadašnje nalaze, tj. da li je tradicionalna rodna podjela kućanskih i obiteljskih obaveza i dalje bila prisutna. Također, fokus istraživanja bio je na tome kako je pandemija utjecala na partnerske odnose, s obzirom na to da su prethodna istraživanja sugerirala da je ovo razdoblje bilo izuzetno stresno za pojedince i njihove partnere te da je uvelike utjecalo na dinamiku njihovih odnosa.

Rezultati istraživanja ukazuju na to da je pandemija COVID-19 značajno utjecala na dinamiku odnosa unutar kućanstava, osobito u pogledu rodne podjele kućanskih poslova i brige o djeci. Kvantitativni i kvalitativni nalazi pokazuju da su žene tijekom pandemije preuzele veći teret kućanskih poslova i brige o djeci, dok su muškarci proveli više vremena na profesionalnim aktivnostima. Povećano prisustvo djece kod kuće zbog zatvorenih škola i vrtića dodatno je otežalo situaciju, stvarajući dodatni teret za žene.

Intenzitet pandemije značajno je utjecao na kvalitetu partnerskih odnosa, uz razlike u doživljaju i prilagodbi na nove okolnosti među partnerima. *Lockdown* je često doveo do povećanja stresa, napetosti i problema u komunikaciji. Međutim, neki sudionici su doživjeli poboljšanje svojih odnosa zahvaljujući zajedničkom suočavanju s izazovima koje je *lockdown* nametnuo. Ova situacija ih je prisilila na suradnju i zajedničko pronalaženje rješenja kako bi njihov kućanstvo ostalo funkcionalno. Posebno su se sudionici s malom djecom suočili s teškoćama u pronalaženju vremena za sebe i partnera, što je često rezultiralo zanemarivanjem partnerskog odnosa.

Različite strategije suočavanja s pandemijskim izazovima, uključujući balansiranje rada od kuće i brige o djeci, također su pridonijele emocionalnom opterećenju i stresu. Sudionici su izvijestili da je društvena izolacija imala dubok utjecaj na njihove obitelji, a važnost otvorene komunikacije, fleksibilnosti i emocionalne otpornosti istaknuta je kao ključna za uspješno suočavanje s izazovima. Kroz iskustva pandemije, sudionici su naučili bolje organizirati život,

razviti mehanizme za suočavanje sa stresom i održati međusobnu podršku, što može poslužiti kao vrijedna lekcija za buduće krizne situacije.

9. Literatura

- Balzarini, R. N., Muise, A., Zoppolat, G., Di Bartolomeo, A., Rodrigues, D. L., Alonso-Ferres, M., Urganci, B., Debrot, A., Pichayayothin, N., Dharma, C., Chi, Peilian, Karremans, J. i Slatcher, R. B. (2023). Love in the time of COVID: Perceived partner responsiveness buffers people from lower relationship quality associated with COVID-related stressors. *Social psychological and personality science*, 14(3), 342-355. Preuzeto s: https://www.researchgate.net/publication/341436083_Love_in_the_Time_of_COVID_Perceived_Partner_Responsiveness_Buffers_People_from_Lower_Relationship_Quality_Associated_with_COVID-Related_Stressors (30.10.2023.)
- Bartley, S. J., Blanton, P. W. i Gilliard, J. L. (2005). Husbands and wives in dual-earner marriages: Decision-making, gender role attitudes, division of household labor, and equity. *Marriage & Family Review*, 37(4), 69–74. Preuzeto s: https://doi.org/10.1300/J002v37n04_05 (14.10.2023.)
- Bartolac, A., Kamenov, Ž. i Petrak, O. (2011). Rodne razlike u obiteljskim ulogama, zadovoljstvu i doživljaju pravednosti s obzirom na tradicionalnost stava. *Revija za socijalnu politiku*, 18(2), 175-194. Preuzeto s: <https://doi.org/10.3935/rsp.v18i2.998> (04.10.2023.)
- Biroli, P., Bosworth, S., Della Giusta, M., Di Girolamo, A., Jaworska, S., i Vollen, J. (2021). Family life in lockdown. *Frontiers in psychology*, 12. Preuzeto s: <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2021.687570/full> (04.12.2023.)
- Brajdić Vuković, M. i Doolan, K. (2021). Očaj i sreća u doba nesreće: raznolikost ženskih doživljaja karantene za vrijeme COVID-19 pandemije. *Sociologija i prostor: časopis za istraživanje prostornoga i sociokulturnog razvoja*, 59(219), 241-265. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/file/370652> (07.12.2023.)
- Europski revizorski sud (2021). *Početni doprinos EU-a javnozdravstvenom odgovoru na pandemiju bolesti COVID-19*. Preuzeto s: https://www.eca.europa.eu/lists/ecadocuments/rw21_01/rw_public_health_resp_covid-19_hr.pdf (19.09.2023.)
- Falkenberg, L. i Monachello, M. (1990). Dual-Career and Dual-Income Families: Do They Have Different Needs? *Journal of Business Ethics*, 9(4/5), 339–351. Preuzeto s: <http://www.jstor.org/stable/2507204> (12.10.2023.)
- Hrvatski zavod za javno zdravstvo. (24. ožujka 2020). COVID-19 – Priopćenje prvog slučaja. *Hrvatski zavod za javno zdravstvo*. Preuzeto s: <https://www.hzjz.hr/priopcenja-mediji/covid-19-priopcenje-prvog-slucaja/> (19.09.2023.)
- Klasnić, K. (2017). *Utjecaj rodne podjele obiteljskih obveza i kućanskih poslova na profesionalni život zaposlenih žena*. Zagreb, Pravobranitelj/ica za ravnopravnost spolova Republike Hrvatske. Preuzeto s https://rec.prs.hr/wp-content/uploads/2018/01/Brosura_prijelom_finalno_web.pdf (02.12.2023.)
- Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske Ravnateljstvo civilne zaštite. (veljača 2022). Epidemija Koronavirusa u Republici Hrvatskoj. *Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske*. Preuzeto s: https://civilna-zastita.gov.hr/UserDocsImages/CIVILNA%20ZA%C5%A0TITA/PDF_ZA%20WEB/Bro%C5%A1ura-COVID2.pdf (19.09.2023.)

- Savur, M. (1975). Sociology of Conflict Theory. *Social Scientist*, 3(12), 29-42. Preuzeto s: <https://www.jstor.org/stable/3516428> (29.09.2023.)
- Schokkenbroek, J. M., Hardyns, W., Anrijs, S. i Ponnet, K. (2021). Partners in lockdown: Relationship stress in men and women during the COVID-19 pandemic. *Couple and Family Psychology: Research and Practice*, 10(3), 149–157. Preuzeto s: <https://doi.org/10.1037/cfp0000172> (30.10.2023.)
- Survey on Gender Equality at Home. (2020 i 2021). *Data for Good at Meta*. Preuzeto s: <https://dataforgood.facebook.com/dfg/tools/survey-on-gender-equality-at-home#accessdata> (21.11.2022.)
- Svjetska zdravstvena organizacija. (30. siječnja 2020). WHO Director-General's statement on IHR Emergency Committee on Novel Coronavirus (2019-nCoV). *World Health Organization*. Preuzeto s: [https://www.who.int/director-general/speeches/detail/who-director-general-s-statement-on-ihr-emergency-committee-on-novel-coronavirus-\(2019-ncov\)](https://www.who.int/director-general/speeches/detail/who-director-general-s-statement-on-ihr-emergency-committee-on-novel-coronavirus-(2019-ncov)) (19.09.2023.)
- Višnjić-Jevtić, A. i Visković, I. (2021). Roditeljstvo u vrijeme pandemije COVID-19: Perspektiva roditelja djece rane i predškolske dobi. *Metodički ogledi*, 28(1), 11-38. Preuzeto s: <https://doi.org/10.21464/mo.28.1.4> (03.12.2023.)
- 2020 Survey on Gender Equality at Home. *Data for Good at Meta*. Preuzeto s [Facebook Data For Good Survey on Gender Equality at Home](#) (30.01.2024.)
- Dr. Mehanna, J. G. (Studen 2021). 2021 Survey on Gender Equality at Home. *Data for Good at Meta*. Preuzeto s: [Methodology Brief: 2021 Survey on Gender Equality at Home \(fbcdn.net\)](#) (30.01.2024.)

10. Sažetak

Dinamika partnerskih odnosa u kućanstvima za vrijeme pandemije koronavirusa u Republici Hrvatskoj

Sažetak

Rad istražuje dinamiku partnerskih odnosa unutar kućanstava tijekom pandemije koronavirusa, s naglaskom na rodnoj podjeli kućanskih poslova i brige o djeci. U uvodnom dijelu rada objašnjava se kontekst pandemije u Republici Hrvatskoj. Korištena je mješovita metodologija, koja uključuje analizu podataka iz anketa provedenih 2020. i 2021. godine te kvalitativne intervjue s deset sudionika (pet muškaraca i pet žena). Žene još uvijek preuzimaju većinu kućanskih poslova i brige o djeci. Tradicionalne rodne uloge još uvijek su duboko ukorijenjene u naše društvo, obzirom da su prema nalazima žene obavljale većinu poslova, dok su muškarci uskakali samo u izvanrednim situacijama. Tijekom rada od kuće, mnogi sudionici su se suočavali s izazovima vezanim uz ravnotežu između poslovnih zadataka i obiteljskih, tj. roditeljskih dužnosti. Sudionici su izvijestili o povećanom stresu i napetostima unutar svojih partnerskih odnosa tijekom *lockdowna*. Opisali su niz izazovnih situacija koje su značajno utjecale na njihov svakodnevni život i komunikaciju s partnerima. Istraživanje je otkrilo različite strategije suočavanja s *lockdownom*, koje su sudionici i njihovi partneri primjenjivali. Naučili su važne lekcije tijekom ovog razdoblja, naglašavajući potrebu za prilagodbom i kompromisima. Ukupno gledano, *lockdown* je bio izazovan period koji je pokazao važnost njegovanja obiteljskih odnosa te održavanja otvorene i iskrene komunikacije.

Ključne riječi: *lockdown*, kućanski poslovi, briga o djeci, rad od kuće, partnerski odnosi

Relationship dynamics in households during coronavirus pandemic in the Republic of Croatia

Summary

This paper examines the dynamics of partner relationships within households during the coronavirus pandemic, with a focus on the gender division of housework and childcare. The introductory part of the paper explains the context of the pandemic in the Republic of Croatia. A mixed methodology was used, including the analysis of data from surveys conducted in 2020 and 2021, and qualitative interviews with ten participants (five men and five women). Women still do most of the housework and childcare. Traditional gender roles are still deeply rooted in our society, as the results showed that women did most of the work, with men only stepping in in emergency situations. While working from home, many participants faced challenges in balancing work and family, i.e. parental responsibilities. Participants reported increased stress and tension in their partner relationships during the lockdown. They described a range of challenging situations that significantly affected their daily lives and communication with their partners. The research identified a number of strategies used by participants and their partners to cope with the lockdown. They learned important lessons during this time, emphasising the need for adaptation and compromise. Overall, the lockdown was a challenging time that demonstrated the importance of nurturing family relationships and maintaining open and honest communication.

Key words: lockdown, housework, childcare, working from home, partnership